

หลักกฎหมายและสภาพปัญหาในการพิสูจน์ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

จากการที่ได้ศึกษาในเรื่องพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้นพบว่า กระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ มีความแม่นยำน่าเชื่อถือและสามารถพิสูจน์ ข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานฆ่าผู้อื่นในแต่ละประเด็นได้อย่างแม่นยำชัดเจน โดยอาจเป็น พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นพยานโดยตรง หรือพยานแวดล้อมกรณีก็แล้วแต่ ย่อมสามารถ ช่วยเชื่อมโยงข้อเท็จจริง เหตุการณ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งในปัจจุบันนี้ พยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ก็ได้มีบทบาทในการค้นหาข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นมาก ขึ้น ตั้งแต่กระบวนการชันสูตรสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิดไปจนถึงขั้นพิสูจน์ความผิด เพราะผลของ การค้นคว้าพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่เจริญก้าวหน้ามีการพัฒนาหน้าขึ้นเรื่อยๆ จนเป็นที่ยอมรับกัน ทั่วไปและในวงการวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ถึงความแน่นอนเชื่อถือได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง การพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล ซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น มีคุณค่าแต่ขณะเดียวกันหากมี ความผิดพลาดย่อมส่งผลร้ายต่อผู้บริสุทธิ์ หรือผู้เสียหายอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมเพราะผลการ พิสูจน์ยากที่จะหักล้างได้ง่ายต่างจากพยานบุคคลธรรมดา

ดังนั้น พยานหลักฐานที่ได้มาจากกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์จึงต้องมี กระบวนการและวิธีการที่เชื่อถือได้ และมีวิธีการที่ถูกต้องเป็นธรรมชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งให้โอกาส จำเลยในการต่อสู้คดีได้อย่างเท่าเทียมกับฝ่ายรัฐ เพราะความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเป็นความผิดที่ร้ายแรง มีโทษหนักถึงขั้นประหารชีวิต ในส่วนนี้ผู้เขียนจึงจะศึกษาถึงกระบวนการตรวจสอบกลิ่นกรอง พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นในแต่ละขั้นตอน ว่า มีข้อบกพร่องเพียงไรในการนำเข้าสู่คดีในแง่ของการกลิ่นกรองพยานหลักฐานก่อนการพิจารณา คดี การแสวงหาพยานหลักฐานโดยเจ้าพนักงานของรัฐเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ กระบวนการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือเพียงไร ระบบการชันสูตรพลิกศพมีความ โปร่งใส สามารถตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของรัฐเพียงไร ตลอดจนมาตรฐานที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการ พิจารณารับฟังและชี้แนะนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำเสนอแนวทางแก้ไข ให้ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น มีคุณค่าน่าเชื่อถืออย่างแท้จริงในการพิสูจน์ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ได้อย่างเป็นธรรมและปราศจากข้อสงสัย

4.1 การกลั่นกรองพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก่อนการพิจารณาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

4.1.1 การกลั่นกรองพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวน

กระบวนการก่อนการพิจารณาคดีนั้น เป็นขั้นเริ่มต้นในการนำบุคคลเข้าสู่กระบวนการทางอาญาอันเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนในการสืบสวนสอบสวน ตรวจสอบ จับกุม ซึ่งในขั้นนี้พยานหลักฐานจะหาได้ยาก บางคดีแทบจะไม่ทิ้งร่องรอยไว้เลยโดยเฉพาะคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น รัฐจึงต้องลดสิทธิของประชาชนลงบ้าง เพื่อประโยชน์แก่สังคมที่จะทำให้รัฐเข้าถึงการกระทำผิดได้ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจะต้องมีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วทันควมระดับของความเชื่อในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเบื้องต้นจึงเป็นเพียง “เหตุอันควรเชื่อ” หรือ probable cause ว่ามีการกระทำความผิดขึ้น ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้นองค์ประกอบที่สำคัญประการแรกคือต้องมีความตายเกิดขึ้น ฉะนั้นในกรณีที่พบเพียงชิ้นส่วนของศพ จะต้องมีการพิสูจน์ว่าชิ้นส่วนนั้นเป็นมนุษย์หรือไม่ โดยการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถตรวจวิเคราะห์ได้อย่างแม่นยำเมื่อได้ผลว่าเป็นมนุษย์ก็มีประเด็นที่ต้องพิสูจน์ต่อไปว่า เจ้าของชิ้นส่วนดังกล่าวตายหรือไม่

ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญย่อมสามารถให้ความเห็นได้ว่าอวัยวะสำคัญส่วนใดของร่างกายที่หากบุคคลผู้นั้นสูญเสียไปย่อมไม่อาจมีชีวิตอยู่ได้ แต่การพิสูจน์ดังกล่าวก็ยังมีข้อที่น่าสงสัยได้ว่าบุคคลนั้นมีการเปลี่ยนอวัยวะหรือไม่ พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าเจ้าของอวัยวะดังกล่าวคือใคร เพื่อตรวจสอบยืนยันให้แน่ชัดว่าบุคคลนั้นได้ตายจริงหรือไม่ การพิสูจน์ว่าผู้ตายคือใครนั้นพนักงานสอบสวนอาจตรวจสอบจากข้อมูลบุคคลสูญหาย หรือจากฐานข้อมูลที่จัดเก็บไว้ยังกองทะเบียนประวัติ หรือจากผู้ที่สงสัยว่าเป็นญาติ หากได้ลายพิมพ์นิ้วมือ หรือลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ย่อมสามารถตรวจพิสูจน์ตัวบุคคลได้แน่นอน แต่ปัญหาประการสำคัญคือในการตรวจพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคลด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์นี้ จะต้องมีฐานข้อมูลในการตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบ

แต่เนื่องจาก ทุกวันนี้ ระบบการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติบุคคลในประเทศไทยยังไม่ได้มีการพัฒนาและมีการจัดเก็บที่เป็นระบบที่สามารถนำมาตรวจสอบในภายหลังได้ ก่อให้เกิดอุปสรรคในการพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล คดีฆาตกรรมหลายๆ คดีจึงกลายเป็นคดีแจ้งความบุคคลสูญหายธรรมดา ศพชายไทยหรือหญิงไทยไม่ทราบชื่อถูกเก็บไว้จำนวนมาก โดยพนักงานสอบสวนไม่สามารถสืบสวนสอบสวนหาตัวฆาตกร

เมื่อมีหลักฐานที่จะพิสูจน์เหตุอันน่าเชื่อได้ว่าการตายเกิดขึ้น และผู้ตายคือใครแม้มีใช้องค์ประกอบความผิดโดยตรง แต่การพิสูจน์ได้ว่าผู้ตายคือใคร ย่อมเป็นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้บุคคลผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้ฆาตกรต่อไปได้ โดยต้องแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงจากร่องรอยที่เกิดเหตุ หรือจากศพ ซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ย่อมมีบทบาทในการช่วยพิสูจน์ข้อเท็จจริงนี้ได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องกลั่นกรองซึ่งนำนักพยานหลักฐานว่ามีเหตุอันควรเชื่อหรือไม่ว่าบุคคลนั้นน่าจะเป็นผู้กระทำผิด โดยอาจพิสูจน์จากพยานหลักฐานในชั้นต้นที่ซึ่งเป็นพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ แต่ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้นส่วนมากยากที่จะมีประจักษ์พยานรู้เห็น จึงต้องแสวงหาพยานหลักฐานอื่นเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงของการตายที่พบบนนั้นว่าเกิดการกระทำความผิดหรือไม่ ใครเป็นผู้กระทำ ซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นข้อเท็จจริงดังกล่าวได้เช่น พบรอยนิ้วมือบนด้ามมีดที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุซึ่งตรวจพิสูจน์ว่าเป็นของผู้ต้องสงสัย พบคราบเขม่าดินปืนที่มือของผู้ต้องสงสัย ย่อมสามารถจับกุมผู้นั้นมาสอบสวนเพื่อพิสูจน์ความผิดต่อไปได้ซึ่งปัญหาอุปสรรคในการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในชั้นตอนนี้ก็เช่นเดียวกันคือไม่มีฐานข้อมูลเปรียบเทียบ

บางครั้งการที่พนักงานสอบสวนเก็บลายพิมพ์นิ้วมือแฝงได้ในที่เกิดเหตุก็ยังไม่สามารถตรวจพิสูจน์ได้ว่าเป็นของผู้ใดเพราะไม่สามารถหาฐานข้อมูลมาเปรียบเทียบได้ ในกรณีนี้หากเรามีระบบการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติลายพิมพ์นิ้วมือที่ดีเป็นระบบโดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สามารถตรวจเปรียบเทียบได้ในเวลาอันรวดเร็ว ย่อมทำให้พนักงานสอบสวนสามารถสืบหาตัวผู้ต้องสงสัยได้รวดเร็ว ดังเช่นหน่วยงาน FBI ของสหรัฐอเมริกาที่มีการจัดเก็บข้อมูลบุคคลไว้เป็นระบบ ทั้งบุคคลสูญหาย อาชญากร และบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม เมื่อมีคดีฆาตกรรม จึงสามารถสืบสวนว่าผู้ตายเป็นใครได้ และสามารถพิสูจน์เชื่อมโยงไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถคลี่คลายคดีฆาตกรรมที่ซับซ้อนและหาตัวผู้กระทำผิดได้

เมื่อสอบสวนจากพยานหลักฐานแล้วปรากฏว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิด พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป ซึ่งพนักงานสอบสวนสามารถทำการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้โดยไม่มีข้อจำกัด ไม่ว่าจะเป็นพยานนอกเล่าพยานแวดล้อมกรณีหรือพยานพฤติเหตุที่บ่งชี้ว่าผู้ต้องหากกระทำผิด แต่ต้องเป็นพยานที่เกี่ยวข้องกับ

ความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำ ความผิดมาฟ้องเพื่อลงโทษ¹ ตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ให้ พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและ พฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็น ความผิด โดยพนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานที่ยืนยันผู้ต้องหาอย่างเดียวยังไม่ได้ แต่ต้อง รวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย เพราะในคดีอาญานั้นต้องตัดสินกันด้วยความ จริง²

แต่เมื่อเอาบุคคลที่ต้องหาหรือสงสัยว่ากระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการแล้วก็ต้องเคารพ สิทธิของเขาตามหลักการกระบวนการตามกฎหมาย (Due Process of Law) นั่นก็คือ แม้การ รวบรวมพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนสามารถทำได้อย่างกว้างนั้นก็ย่อมมีขอบเขตจำกัดว่า ต้องเป็นการได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้อง เช่น ต้องมีการแจ้งสิทธิ แจ้ง ข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ เพราะผู้ต้องหาจะมีสิทธิในการที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ในฐานะที่เป็น ประชานในคดี และเพื่อผู้ต้องหาจะได้มีโอกาสรู้ว่าถูกกล่าวหาอย่างไร เพื่อจะได้แก้ข้อหาได้อย่าง ถูกต้อง

เมื่อมีการรวบรวมหลักฐานฟ้องพยานหลักฐาน เพื่อนำตัวผู้มีความผิดไป พิสูจน์ความเป็นไป ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีแล้ว ก็จะต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐาน ต่อไป เพื่อพิสูจน์ว่าคดีมีมูลที่จะให้ศาลรับฟ้องเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป³ ซึ่งการฟ้องคือ คำยืนยันการกระทำผิดของจำเลย เนื้อหาที่สำคัญที่สุดของฟ้องที่กฎหมายบัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ที่ว่า “การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำ ผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของ ที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี”

¹ จิตติ เจริญจำ, พยานในคดีอาญา, หน้า 17.

² คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542), หน้า 217.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 75.

ฟ้องเป็นวัตถุในคดีทำนองเดียวกับข้อหาในชั้นสอบสวนคือเป็น "ข้อหาในชั้นศาล" ซึ่งผู้กมัตศาลให้ต้องพิจารณาและพิพากษาภายในกรอบของคำฟ้องนั้น จะพิจารณาพิพากษาเกินกว่าที่ฟ้องมิได้ ในการบรรยายฟ้อง โจทก์จึงต้องบรรยายการกระทำที่จำเลยได้กระทำตามที่ได้ความจากการสอบสวน และต้องยืนยันว่าการกระทำนั้นผิดกฎหมายอย่างไร การบรรยายฟ้องต้องบรรยายให้ชัดเจนให้จำเลยเข้าใจว่าเขาได้กระทำอะไร อย่างไร และเป็นการผิดกฎหมายอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ถูกต้องตามหลักฟังความทุกฝ่าย กล่าวคือจำเลยจะได้กล่าวแก้ฟ้องได้ถูกต้อง⁴

สำหรับภาระการพิสูจน์ให้เห็นถึงมูลคดี ตรงกับหลักกฎหมายคอมมอนลอว์เรื่อง prima facie case ภาระการพิสูจน์ในระดับนี้ตรงตามกฎหมายไทยได้แก่ ภาระการพิสูจน์ของโจทก์ชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญา⁵ ซึ่งการไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญานี้ในทางปฏิบัติแล้ว ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ศาลจะไม่ไต่สวนมูลฟ้อง เพราะเห็นว่าคดีที่พนักงานอัยการ ฟ้องนั้นต้องมีการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ให้เชื่อได้ในระดับคดีมีมูลหรือมีเหตุอันควรรับฟ้อง ควรจะประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ

1. ตามพยานหลักฐาน ประกอบด้วยข้อกฎหมายแล้วมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายและ
2. พยานหลักฐานดังกล่าวมีเพียงพอสำหรับพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นในศาล เพื่อให้ศาลลงโทษตามฟ้อง⁶

ฉะนั้น ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อพิสูจน์เหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนจะต้องเพียงพอต่อการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหานั้นได้

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 253.

⁵ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 4, หน้า 104.

⁶ รจิต แสงสุก, "มาตรการกักขังกรองมูลคดีอาญาก่อนการพิจารณาของศาล" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 22.

แต่พบว่าบ่อยครั้งที่พยานหลักฐานที่เป็นพยานบุคคลซึ่งมีข้อตำหนิ ช้องโหว่ ข้อบกพร่อง ในการที่ทำให้เกิดข้อสงสัยไม่น่าเชื่อในข้อเท็จจริงตามคำให้การหรือเบิกความของพยานนั้น อีกทั้ง การที่ผู้ต้องหาได้รับสารภาพในชั้นสอบสวน ก็มักมีข้อโต้แย้งอยู่เสมอว่ามีได้เป็นการรับสารภาพ โดยสมัครใจ จึงทำให้คำรับสารภาพนั้นไม่อาจรับฟังได้

นอกจากปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานที่มุ่งหาแต่เพียงพยานบุคคล เพื่อพิสูจน์ ความผิดของผู้ต้องหาแล้วทำให้เกิดข้อบกพร่องแล้ว ในบางคดีซึ่งไม่อาจหาพยานบุคคลผู้รู้เห็นได้ ดังเช่นคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นหรือในคดีอาญาฐานอื่นที่คนร้ายฆ่าผู้เสียหายเพื่อปกปิดความผิด ของตน การที่พนักงานสอบสวนไม่อาจแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ใด กระทำผิด ก็ไม่สามารถที่จะจับกุมดำเนินคดีกับใครได้ ทำให้คดีฆาตกรรมจำนวนมากต้องยุติลง ใน ชั้นสอบสวน

ในปัจจุบันในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ได้มีการนำพยานหลักฐานที่ได้จากการวิเคราะห์ ทดสอบทางวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ มาช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีมากขึ้นเพราะมีความแน่นอน น่าเชื่อถือ ต่างกับพยานบุคคลที่มักจะมีข้อบกพร่องคือ กลับคำให้การบ้าง หลบหนีไม่ยอมมาเป็น พยานบ้าง ก่อให้เกิดปัญหาในกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ทำให้ข้อเท็จจริงเป็นที่น่าสงสัย เป็นเหตุให้ ศาลยกฟ้องปล่อยจำเลยไปเสมอ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการ พิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าที่มีการปกปิดอำพรางแม้ไม่มีประจักษ์พยานผู้รู้เห็น แต่วิทยาศาสตร์ก็ สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงในแต่ละประเด็นอันเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้อย่าง ถูกต้องน่าเชื่อถือ ดังที่กล่าวถึงรายละเอียดไว้ในบทที่ 3 ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงไม่จำเป็นต้อง อาศัยจากคำรับสารภาพของผู้ต้องหา หรือต้องไปสืบเสาะแสวงหาพยานบุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์ เมื่อนำมาพิสูจน์ความผิดเช่นที่เคยปฏิบัติมาแต่เดิม

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้กระบวนการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์จะช่วยพิสูจน์เจื่อนำในคดี ความผิดฐานฆ่านี้ได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพเพียงไรก็ตาม ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญก็คือ การที่ วิทยาศาสตร์นั้นไม่มีโอกาสได้นำมาใช้ เพราะพนักงานสอบสวนไม่ได้รวบรวมวัตถุพยานนั้นมาตรวจ พิสูจน์ เพราะขาดความรู้พื้นฐานและประสบการณ์จึงไม่มีการรวบรวมพยานหลักฐานอย่างถูกต้อง เหมาะสม ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 305/2536

นอกจากนี้ คดีฆาตกรรมที่เป็นที่สนใจของประชาชน คือ คดีฆาตกรรม น.ส.เจนจิรา พลอยอุ่งศรี นักศึกษาแพทย์ ที่กระทำโดย นายเสริม สาครราษฎร์ โดยข้อเท็จจริงในคดีนี้ กระบวนการสอบสวนก่อนที่จำเลยจะรับสารภาพได้สะท้อนให้เห็นจุดบกพร่อง คือ⁷ พนักงานสอบสวน ได้ตรวจพบคราบเลือดที่ทำยารถของจำเลย ซึ่งแพทย์หญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ได้แนะนำว่าควรจะ นำมาตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ แต่ไม่ได้รับการตอบรับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิทยาการเรื่องนี้ค่อนข้างใหม่ ยังไม่เป็นที่รับรู้กันเท่าไรนัก ประกอบกับพนักงานสอบสวนเชื่อตามคำชี้แจงของจำเลยว่าเป็นเลือด กระเพาะปลาที่เขาต้องตระเวนส่งลูกค้า แต่ปรากฏภายหลังว่าเมื่อมีการนำตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ก็ตรงกับของ น.ส.เจนจิราฯ ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ หากมีการพยายามพิสูจน์คราบเลือดนี้ตั้งแต่ ตอนแรก อาจนำไปสู่การจับกุมจำเลยโดยไม่ต้องใช้คำรับสารภาพ ซึ่งเป็นเหตุให้ศาลลดโทษให้แก่ จำเลยเพราะคำรับสารภาพนั้น

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่สะท้อนคุณภาพการหาหลักฐานก็คือ พนักงานสอบสวนได้ เคยเข้าไปตรวจห้องพักของจำเลยตั้งแต่เขายังไม่สารภาพ แต่กลับไม่พบอะไร ซึ่งเมื่อตำรวจจาก กองพิสูจน์หลักฐานภายใต้การนำของ พล.ต.ต.วิสุทธิ สุวรรณสุทธิ ได้ไปตรวจห้องของจำเลย ภายหลังจากสารภาพจึงพบหยดเลือดขนาดเพียง 0.3 เซนติเมตรในห้องน้ำ และเป็นหลักฐานสำคัญ ที่สุดเพียงอย่างเดียวที่เชื่อมโยงถึงการกระทำของจำเลย เมื่อนำไปตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ ที่มงานของ ดร. วสันต์ จันทราทิพย์ และ ดร.บุษบา ฤกษ์อำนวยโชค นักวิทยาศาสตร์ที่เป็นกำลังสำคัญสำหรับงาน นิติเวชก็ได้พยายามจนสามารถพิสูจน์ดีเอ็นเอออกมาได้ทั้งๆ ที่วันเวลาที่ได้ล่วงเลยไปนานแล้ว

จะเห็นได้ว่าการกลั่นกรองพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนจะต้อง ทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่คุณค่าในการรับฟัง (Best evidence) โดยให้ความสำคัญต่อ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และต้องนำเข้ามาเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีทุกคดี มีการพัฒนา ศึกษาความรู้เบื้องต้นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและ เมื่อทำการรวบรวมกลั่นกรองคดีจนได้น่าหนัก คดีมีมูล (Prima facies case) ก็จะส่งให้พนักงาน อัยการต่อไปเพื่อฟ้องผู้ต้องหาในชั้นต่อศาล

⁷ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, "ศพเล่าเรื่อง", มติชน (1 เมษายน 2543) : 7.

4.1.2 การกลั่นกรองพยานหลักฐานโดยพนักงานอัยการ

การพิจารณาว่าพยานหลักฐานเพียงพอสำหรับพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือไม่ ในขั้นตอนนี้กระบวนการดำเนินคดีอาญาของไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การฟ้องคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ซึ่งการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้น พนักงานอัยการมีอิสระในการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา มีอำนาจตรวจสอบ กลั่นกรองพยานหลักฐานซึ่งพนักงานสอบสวนได้รวบรวมมาว่าเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาเพื่อให้ศาลลงโทษได้หรือไม่ ถ้ายังไม่ชัดเจน พนักงานอัยการก็มีอำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมได้ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (2) การวินิจฉัยของพนักงานอัยการจึงเป็นการให้ความยุติธรรมขั้นต้นแก่ผู้ต้องหาและผู้เสียหายไปพร้อมกัน กล่าวคือ ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้กระทำความผิด พนักงานอัยการย่อมต้องมีคำสั่งไม่ฟ้อง ในขณะเดียวกันถ้าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานอัยการควรแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอเพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับโทษ บทบาทของพนักงานอัยการเป็นการกลั่นกรองคดีที่จะขึ้นสู่ศาล ทำหน้าที่ลักษณะกึ่งตุลาการ (quasi-judicial)⁸ ต้องให้ความยุติธรรมทุกฝ่าย มิใช่ว่าสั่งฟ้องคดีไปเพื่อให้ศาลตัดสินคดีเอง ซึ่งจะไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย หากศาลยกฟ้องในคดีนั้น จะไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ต้องหาได้อีก แต่ถ้าพนักงานอัยการใช้ดุลพินิจเมื่อมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ สั่งไม่ฟ้อง ยังเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้⁹ อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่เชิงรุก (Active Role) ที่จะเข้าไป กำกับตรวจสอบของตำรวจได้อย่างหนึ่ง

ดังตัวอย่างในคดีฆาตกรรม น.ส.เจนจิราฯ ที่กระทำโดยนายเสริม สาครราษฎร์ นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ซึ่งเป็นคดีสะเทือนขวัญและเป็นที่น่าสนใจแก่ประชาชนเพราะมีการฆ่าแหวะศพ ปิดบังอำพรางคดี ในคดีเรื่องนี้ เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วได้สรุปสำนวนให้ อัยการพิจารณาสั่งฟ้องในตอนต้น นายวิเชียร วิริยะประสิทธิ์ อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา เป็นประธานประชุมคณะทำงานพิจารณาคดีนายเสริม สาครราษฎร์ ผู้ต้องหาคดีฆาตกรรม น.ส.เจนจิราฯ ซึ่ง

⁸ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, แนวทางพัฒนางานนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2525), หน้า 28.

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 147.

คณะทำงานพิจารณาจำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนส่งมาจำนวน 44 หน้า รวม 4 แฟ้ม มีความเห็นร่วมกันที่จะให้สอบสวนเพิ่มเติมใน 2 ประเด็น โดยที่ประชุมตรวจจำนวนแล้วเห็นว่า แม้พยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนส่งมานั้นจะเพียงพอฟ้องผู้ต้องหาเอาผิดลงโทษได้ แต่เพื่อให้เกิดความรอบคอบรัดกุม ที่ประชุมจึงมีความเห็นร่วมกันให้สอบสวนเพิ่มเติมใน 2 ประเด็นคือ ประเด็นแรก ทำไมพนักงานสอบสวนจึงเข้าจับกุมผู้ต้องหา มีเหตุผลอะไร รวมทั้งรายละเอียดก่อนการจับกุม ซึ่งตรงจุดนี้พนักงานสอบสวนไม่ได้สอบสวนมา ทางอัยการจะเรียกพนักงานสอบสวนผู้จับกุมมาสอบว่าจับมาเพราะอะไร ทำไมถึงไปจับเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม อีกประเด็นคือ ให้สอบเพิ่มกรณีการตรวจพิสูจน์โดยใช้เครื่องมือจับเท็จผู้ต้องหาว่าใช้อะไรเป็นเกณฑ์ มีเหตุผลอย่างไรทำไมได้ข้อสรุปเช่นนั้น เรื่องนี้พนักงานสอบสวนไม่ได้ให้ รายละเอียดไว้เพียงแต่มีผลตรวจสอบมาเท่านั้น¹⁰

อย่างไรก็ตาม การใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ เป็นการพิสูจน์ในระดับความเชื่อว่คดีมีมูล (Prima facies case) มิใช่ขั้นตอนการพิสูจน์ความผิด การสั่งฟ้องคดีเป็นเพียงมีพยานหลักฐานน่าเชื่อได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิด มิใช่ถือว่าผู้ต้องหามีความผิดตามกฎหมาย โดยพิจารณาว่ามีเหตุผลน่าเชื่อได้ว่ากระทำความผิด จากพยานหลักฐานเท่าที่มีอยู่ในชั้นพนักงานอัยการเท่านั้น เมื่อเห็นว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ในศาลในฐานะโจทก์ ก็มีหน้าที่นำสืบในศาลให้เชื่อโดยปราศจากข้อสงสัย ซึ่งในชั้นนี้ เปิดโอกาสให้ฝ่ายจำเลยนำพยานหลักฐานที่จำเลยมีอยู่มาต่อสู้คดีกับพยานหลักฐานของโจทก์ได้ การใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดีนี้ หากมีพยานหลักฐานน่าเชื่อได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิด พนักงานอัยการก็ต้องมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหา พนักงานอัยการจะไม่ใช้หลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 มายกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ต้องหาดังเช่น ที่ศาลได้ใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าว

ส่วนการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ก็มีขั้นตอนพิสูจน์ว่า ผู้ต้องหาไม่มีความผิด การสั่งไม่ฟ้องไม่ใช่เป็นการแสดงว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิด ผู้ต้องหาอาจกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาก็ได้แต่ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอจะพิสูจน์การกระทำผิดในชั้นศาล ซึ่ง มาตรา 143 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เป็น หัวใจในการกำหนดวิธีการสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการ บัญญัติเพียงว่าเมื่อพนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้อง

¹⁰ ข่าวสด (29 เมษายน 2541) : 1, 11.

หรือสิ่งไม่ฟ้องเท่านั้น มิได้บัญญัติว่าผู้ต้องหากระทำผิดหรือมิได้กระทำผิดแต่อย่างใด¹¹ เหตุที่สั่งฟ้องไม่ฟ้อง ก็เพราะว่าขณะนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าตำรวจหรืออัยการไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อมาพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด ในขณะที่ถูกกล่าวหาได้

การสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา เมื่อไม่มีพยานหลักฐานในเบื้องต้นที่จะพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด ต้องปล่อยตัวไปก่อน เมื่อหาพยานหลักฐานได้อาจสั่งฟ้องดำเนินคดีใหม่ได้ อีกทั้งการสั่งไม่ฟ้องก็ไม่ทำให้สิทธินำคดีมาฟ้องร้องไปตามมาตรา 39 สามารถรื้อฟื้นจับกุมสอบสวนและฟ้องใหม่ได้ ตามมาตรา 147 การสั่งไม่ฟ้องคดีสามารถดำเนินการฟ้องใหม่ได้ คดีไม่ระงับหากได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้ ซึ่งกฎหมายห้ามสอบสวนบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันอีก เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 147 กล่าวคือต้องมีพยานหลักฐานใหม่ อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษได้ แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาเอง ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ให้อัยการหรือผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้ และมาตรา 34 คำสั่งไม่ฟ้องคดีไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายฟ้องคดีซึ่งในบางประเทศไม่ให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาเอง

จะเห็นได้ว่าการกลั่นกรองพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนนั้นมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพิสูจน์ความจริง การรวบรวมพยานหลักฐานชั้นสอบสวนนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง เพราะในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 กำหนดให้ต้องมีการสอบสวนความผิดนั้นมาก่อน พนักงานอัยการจึงจะมีอำนาจฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ ส่วนคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเองนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 (2) ได้กำหนดให้ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอทุกคดี การไต่สวนมูลฟ้องของศาลในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์นั้นเท่ากับว่าเป็นการกลั่นกรองมูลคดีขั้นหนึ่งก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาล หรือเสมือนกับว่าเป็นการกลั่นกรองมูลคดีของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนั่นเอง ซึ่งหากศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าคดีมีมูล (Prima facies case) แล้วก็จะประทับรับฟ้อง แต่ถ้าเห็นว่าคดีไม่มีมูลก็จะไม่รับฟ้อง ต้องปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไป

¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143.

ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น หรือในกรณีที่มีความสงสัยว่าการตายนั้นน่าจะเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิด พนักงานสอบสวนจึงต้องรวบรวมหลักฐานโดยกลั่นกรองให้ได้พยานหลักฐานที่ ดีมีคุณค่าอย่างเพียงพอที่จะให้พนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาในศาล โดยกระบวนการวิธีการที่ ถูกต้อง เป็นธรรมและมีคุณค่าต่อคดีที่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาในกระทำความผิดจริงหรือไม่ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า พยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ความจริงได้แม่นยำ น่าเชื่อถือ คือ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งหากได้พยานหลักฐานที่เชื่อมโยงเหตุการณ์ทุกขั้นตอนเป็นลูกโซ่ (Chain of Evidence) แม้ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นการฆ่าใน หลักฐานจากการตรวจพิสูจน์ วิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ก็สามารถผูกข้อเท็จจริงต่างๆ เข้าด้วยกันให้เชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำ ผิด แต่ทั้งนี้ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เหล่านี้ต้องเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยหลักการและ วิธีการที่เชื่อถือได้และมีความเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลในเชิงตรรกะด้วย เพราะการที่พบลายนิ้วมือ ในวัตถุของกลางและรอยเท้าในที่เกิดเหตุ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นลายนิ้วมือและ รอยเท้าของจำเลย แต่ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็น ก็รับประกันให้เชื่อได้ว่า ได้พบลายนิ้วมือและรอยเท้า อยู่ในที่เกิดเหตุ แต่ก็มีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปด้วยว่า จำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ด้วย เพราะ ร่องรอยนั้นอาจจะมียุ่ก่อนหรือภายหลังเกิดเหตุก็ได้ โจทก์ก็ต้องมีหน้าที่พิสูจน์ว่า ลายนิ้วมือและ รอยเท้าเหล่านั้นมีมาได้อย่างไร และจำเลยได้ไปอยู่ในที่เกิดเหตุและได้กระทำผิดจริง เพื่อให้ศาลเชื่อโดย ปราศจากสงสัย จึงจะลงโทษจำเลยได้¹² ดังนั้น ปัญหาการได้มาซึ่งพยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ นั้น ก็เป็นปัญหาแรกที่พนักงานสอบสวนต้องตระหนักถึง เพราะหากไม่สามารถพิสูจน์ถึงการได้มา ว่ามีความถูกต้องชอบธรรม พยานหลักฐานวิทยาศาสตร์นั้นก็อาจนำมารับประกันเพื่อพิสูจน์ความผิด ของจำเลยไม่ได้ทั้งๆ ที่ในตัวของมันเองมีความแน่นอน น่าเชื่อถือ ถ้าผลการตรวจพิสูจน์ยืนยัน ใดๆแล้วก็ยากที่ฝ่ายใดจะหักล้างได้โดยง่าย

4.2 การได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

พยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์นั้นเมื่อถูกนำไปอ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็จะต้องอยู่ภายใต้ บังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ซึ่งบัญญัติว่า "พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้

¹² เริงธรรม ลัดพลี, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติ บรรณการ, 2533), หน้า 143.

แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน" ฉะนั้น พยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ที่นำมาพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย จะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย นั่นคือ การแสวงหาพยานวัตถุหรือสิ่งส่งตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ จะต้องได้มาด้วยวิธีอันชอบธรรมในการแสวงหาพยานหลักฐาน มิได้ล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนจนมากเกินไป ดังนี้ จึงต้องพิจารณาว่ามีหลักกฎหมายใดให้อำนาจเจ้าพนักงานในการแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าว

4.2.1 การได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จากการตรวจและค้นสถานที่

ตามที่ได้กล่าวไว้ในเรื่องการพิสูจน์องค์ประกอบความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะเห็นได้ว่า สถานที่เกิดเหตุเป็นสถานที่ที่จะพบร่องรอยและพยานหลักฐานที่เป็นวัตถุโดยตรงที่สามารถบ่งบอกข้อเท็จจริงด้วยตัวของมันเอง และสิ่งที่สามารถนำไปส่งตรวจวิเคราะห์เพื่อแปลผลออกมาว่าสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าอย่างไร และนอกจากนี้ พยานหลักฐานยังปรากฏอยู่บนเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำผิดด้วย ซึ่งโดยหลักการการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์นั้นจะเป็นเชิงเปรียบเทียบ คือ มีการนำวัตถุสิ่งของที่พบในที่เกิดเหตุมาพิสูจน์เปรียบเทียบกับสิ่งที่ติดตัวผู้กระทำไป หรือทิ้งร่องรอยไว้ว่าเป็นชนิดเดียวกันหรือไม่ เช่น การพิสูจน์บุคคลด้วยลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ กระสุนปืนว่ายิงมาจากกระบอกใด เหล่านี้จะต้องมีฐานข้อมูลเพื่อมาพิสูจน์เปรียบเทียบยืนยัน เพื่อเชื่อมโยงข้อเท็จจริงในคดี

ฉะนั้น จึงต้องพิจารณาว่ามีหลักกฎหมายใดให้อำนาจเจ้าพนักงานในการแสวงหาวัตถุสิ่งส่งตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เพราะวัตถุพยานที่จะนำไปตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์นั้นอาจอยู่ในสถานที่หรือจากร่างกายของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ซึ่งวิธีการได้มานั้นจะต้องชอบด้วยกฎหมาย

4.2.1.1 การได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ

สถานที่เกิดเหตุ หมายถึง สถานที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และอาจจะหาวัตถุพยานได้ด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เป็นไปตรวจสถานที่เกิดเหตุสามารถอ่านสภาพที่เกิดเหตุออกมาได้ว่าใครควรจะเป็นผู้กระทำความผิด ทำอย่างไร ด้วยวิธีการใด เมื่อเวลาอะไร และประสงค์ต่ออะไร¹³

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าสถานที่เกิดเหตุคือ แหล่งที่พบวัตถุพยานหรือหลักฐานทางกายภาพได้มากเมื่อมีความผิดเกิดขึ้น เจ้าพนักงานผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะต้องใช้วิธีการอันเหมาะสมในการค้นหาพยานหลักฐานซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะสถานที่เกิดเหตุ จำนวนผู้ร่วมการตรวจ สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุก็คือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการสืบสวนหรือสอบสวนคดีอาญา ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 2 บทที่ 2 ข้อ 8 ได้บัญญัติไว้ว่า

"โดยปกติเมื่อเกิดคดีอาญาขึ้น พนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนจำเป็นที่จะต้องไปสืบสวน และตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อให้ได้เห็นสภาพของสถานที่ทางเข้าออกของคนร้ายหรือค้นหาวัตถุพยานหรือพยานบุคคล และทำแผนที่ที่เกิดเหตุตลอดจนบริเวณติดต่อ ถ้าพบสิ่งที่จะใช้เป็นหลักฐานในคดี หรือพยานบุคคลที่ตรงไหนให้มีปรากฏในแผนที่นั้นให้ชัด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสะดวกและเกิดผลแก่การสอบสวนแห่งคดีนั้นๆ เว้นไว้แต่คดีเล็กน้อย เช่น คดีลหุโทษ หรือคดีไม่มีมูลอันจะต้องไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่มีปัญหาใดๆ ที่จะต้องไปตรวจสถานที่และทำแผนที่ ก็ให้บันทึกเหตุผลที่ไม่ไปรวมสำนวน ส่วนคดีที่เกิดเป็นคดีอุกฉกรรจ์ก็ปฏิบัติตามที่บังคับไว้ ว่าด้วยคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวพันกัน ก็จำเป็นจะต้องอาศัยที่เกิดเหตุ และแผนที่สังเขปเป็นหลักการพิจารณาประกอบข้อเท็จจริงก็จำเป็นต้องกระทำทุกเรื่อง...

และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 2 บทที่ 2 ข้อ 10 ได้บัญญัติไว้ว่า "...เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้น ซึ่งจำเป็นจะต้องทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเอง เว้นไว้แต่คดีสำคัญซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีย่องรอยหรือหลักฐานซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาการและจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน

¹³ กรมตำรวจ, กองพิสูจน์หลักฐาน, คู่มือการตรวจพิสูจน์หลักฐาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2535) , หน้า 5

ก็ให้พนักงานสอบสวนแจ้งกองพิสูจน์หลักฐาน เพื่อจัดเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานไปทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และถ่ายรูปพร้อมกับพนักงานสอบสวน..."

จากประมวลระเบียบการตำรวจฯ ดังกล่าวข้างต้นนี้ เห็นได้ว่า เจ้าพนักงานผู้ที่มีอำนาจสืบสวนจะต้องไปแสวงหาร่องรอยหลักฐานยังสถานที่เกิดเหตุโดยเร็วเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด และพนักงานสอบสวนจะต้องทำการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยพนักงานสอบสวนต้องไปสถานที่เกิดเหตุด้วยตนเอง ซึ่งอำนาจของเจ้าหน้าที่สืบสวนนั้นเป็นอำนาจทั่วไป ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้กำหนดขอบเขตอำนาจไว้ ส่วนอำนาจของพนักงานสอบสวนในการตรวจที่เกิดเหตุ นั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนไว้โดยเฉพาะในมาตรา 132 (1) ซึ่งถือได้ว่าเป็นอำนาจเฉพาะในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ดังนี้

"...เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจสอบสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด จำลองหรือพิมพ์ลายมือนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น"

อย่างไรก็ตามแม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ โดยใช้คำว่า มีอำนาจตรวจ "ที่ทาง" ไว้แล้วก็ตาม เมื่อพิจารณาสภาพของสถานที่เกิดเหตุ หากแบ่งตามลักษณะของกฎหมาย ก็จะมี 2 ลักษณะ คือ สถานที่เกิดเหตุที่เป็นที่สาธารณสถานกับสถานที่เกิดเหตุที่เป็นที่รโหฐาน ซึ่งการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ นั้น ก็ถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจในการค้นของเจ้าพนักงาน เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายในการค้นสถานที่ที่เป็นสาธารณสถานไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ แต่การเข้าไปทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอันที่รโหฐานเพื่อค้นหาสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันว่าด้วยค้น ซึ่งมีหลักการว่าในการค้นที่รโหฐานต้องมีหมายค้นของศาล ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 238 บัญญัติไว้ว่า "ในคดีอาญา การค้นในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

ดังนั้น ในการแสวงหาพยานหลักฐานที่เป็นวัตถุหรือสิ่งของเพื่อนำไปตรวจวิเคราะห์ทดสอบทางวิทยาศาสตร์จากสถานที่เกิดเหตุ หากเป็นสถานที่ที่เป็นสาธารณสถาน พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่หากสถานที่เกิดเหตุนั้นเป็นที่รโหฐานจะต้องมีหมายค้นของศาล เว้นแต่จะมีกรณีเข้าข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้ค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้น

4.2.1.2 ปัญหาอำนาจของเจ้าพนักงานในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ

ในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุนี้ บ่อยครั้งพบว่า มีปัญหาร่องรอยพยานหลักฐานถูกทำลาย หรือเกิดความเสียหายก่อนที่พนักงานผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะไปถึง หรือบางกรณีก็มีการเพิ่มเติมพยานหลักฐานโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ที่พบเห็นเหตุการณ์หรือความไม่ระมัดระวังของเจ้าหน้าที่เอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นหรือคดีฆาตกรรมเป็นคดีที่ร้ายแรง เป็นที่สนใจของประชาชน มีเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิฯ จากหน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่เข้ามาช่วยในการเก็บเคลื่อนย้ายศพ สื่อมวลชนที่มาทำข่าว เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ที่มักให้ความสนใจ บุคคลเหล่านี้อาจเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุด้วยความอยากรู้อยากเห็น ทำให้ร่องรอยหลักฐานสูญหาย เสียหายได้ อีกทั้งยังเป็นช่องทางให้ผู้กระทำความผิดย้อนกลับมาทำลาย กลบเกลื่อนร่องรอยหลักฐานได้เช่นกัน ซึ่งปัญหานี้ก็ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ โดยคู่กรณีอาจโต้แย้งถึงการได้มาซึ่งวัตถุส่งตรวจว่า อาจเกิดจากการที่มีผู้อื่นนำมาเพิ่มเติมในภายหลัง มิใช่พยานหลักฐานที่มีมาตั้งแต่ต้น

ปัญหาของการที่สถานที่เกิดเหตุถูกทำลายมิได้คงสภาพในภาวะที่เกิดเหตุ เพราะการกระทำของบุคคลภายหลังเกิดเหตุนี้ จึงต้องแก้ด้วยการห้ามผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ โดยพนักงานสอบสวนจะต้องให้มีการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจบัญญัติไว้สำหรับคดีว่าผู้อื่นโดยเจตนา เป็นคดีอุกฉกรรจ์ต้องรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ เพื่อป้องกันการทำลายหรือการทำให้คุณค่าของวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุลดน้อยลง เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายที่จะนำมาคุ้มครองดูแลรักษาสถานที่เกิดเหตุในกรณีดังกล่าวนี้ พบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานในการสั่งห้ามผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยตรง มีแต่เพียงบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนในการสั่งห้ามบุคคลใดๆ ออกจากบ้านเรือนหรือสถานที่ใดๆ ในขณะที่ทำการ ตามมาตรา 137 เท่านั้น

เมื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่นได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้ทั้งการสั่งห้ามเข้าและห้ามออกจากสถานที่ตามมาตรา 112 ดังต่อไปนี้

"ในระหว่างการปฏิบัติตามหมายยึดหรือหมายค้น ผู้ใดก็ตามอาจถูกห้ามเข้าหรือห้ามออกจากสถานที่นั้นได้โดยมิได้รับอนุญาต

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามวรรคก่อนอาจถูกขับไล่ออกไปหรือจัดให้อยู่ภายใต้การดูแลจนกระทั่งเสร็จสิ้นการปฏิบัติหน้าที่"¹⁴

แต่อย่างไรก็ตาม อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวนี้จะทำได้เมื่อเป็นกรณีดำเนินการยึด การค้นตามหมายที่ออกโดยศาลเท่านั้น

ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้โดยตรง แต่พบว่าการรักษาสถานที่เกิดเหตุเป็นเรื่องการสืบสวนเบื้องต้น (Primary investigation) อันเป็นการสืบสวนเมื่อมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งการสืบสวนเบื้องต้นประกอบไปด้วยกิจกรรมสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ การรักษาสถานที่เกิดเหตุ การยอมรับพยาน การรวบรวมพยาน การตรวจสอบและประเมินค่าพยาน ซึ่งอำนาจในการสืบสวนนั้น ระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา มิได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนว่าให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสืบสวนคดีอาญา แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนอาชญากรรม และเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นที่ใดเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มักจะทำการรักษาสถานที่เกิดเหตุแทบทุกครั้ง โดยการนำเอาเชือกสำหรับกั้นสถานที่เกิดเหตุ (Police Line) มาล้อมที่เกิดเหตุไว้และปฏิบัติกันมายาวนานจนถึงปัจจุบันนี้ และประเทศอื่นๆ ก็เอาเป็นแบบอย่างมาใช้อย่างแพร่หลาย ซึ่งก็ไม่พบว่ามีกฎหมายบัญญัติรองรับเชือกกั้นหรือ Police Line ไว้โดยเฉพาะแต่อย่างใดทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นหรือประเทศไทย

¹⁴ Article 112 During the execution of a warrant for seizure or search, any person may be prohibited from entering or leaving such place without obtaining the permission therefor.

สำหรับแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรักษา สถานที่ที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจญี่ปุ่น ซึ่งมีอำนาจห้ามผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปหรือกันให้ออกจากสถานที่เกิดเหตุได้นั้น หากผู้นั้นฝ่าฝืนก็จะมีควมผิดทางอาญาฐานต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติกรตามหน้าที่ ตามมาตรา 95 แห่งประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ซึ่งมีโทษจำคุกถึง 3 ปี

ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาที่เจ้าพนักงานตำรวจจะใช้วิธีการโดยใช้เชือกกัน สถานที่เกิดเหตุหรือ Police Line ปิดล้อม ประชาชนส่วนใหญ่ก็จะทราบได้ทันทีว่าเข้าไปไม่ได้ หากมีผู้ใดเข้าไปย่อมเป็นที่ผิดสังเกตผิดปกติ อันจะทำให้ผู้นั้นตกเป็นผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี ซึ่งมาตรการในการปิดล้อมที่เกิดเหตุนี้ นอกจากจะช่วยปกป้องสถานที่เกิดเหตุจากการถูกทำลายหรือเพิ่มเติมพยานหลักฐานจากบุคคลแล้ว ยังส่งผลต่อน้าหนักความน่าเชื่อถือในการรับฟังพยานหลักฐานนั้นด้วย กล่าวคือ เมื่อมีการนำวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุไปทำการตรวจวิเคราะห์ทดสอบทางวิทยาศาสตร์ และนำเข้าสู่ข้อเท็จจริงในคดีในชั้นพิจารณาของศาล การถามค้านเพื่อพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ประการหนึ่งก็คือ ทัศนคติของจำเลยมักจะถูกถามเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องเสมอว่า ได้ดำเนินการปิดล้อมสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อนหรือไม่ อันเนื่องจากเกรงว่าจะมีบุคคลใดนำเอาวัตถุพยานชิ้นนั้นเข้าไปใส่ไว้ในสถานที่เกิดเหตุในภายหลัง เพื่อเบี่ยงเบนคดี¹⁵

ปัญหาอีกประการคือ ในคดีฆาตกรรมที่สำคัญๆ มีลักษณะที่สะเทือนขวัญประชาชนทั่วๆ ไปนั้น ในทางปฏิบัติ ผู้สื่อข่าวมักจะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุเพื่อเกาะติดสถานการณ์ รายงานเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้พยานหลักฐานเสียหาย หรือเพิ่มพูนขึ้นโดยมิได้เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี ซึ่งในทางกฎหมายการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะห้ามผู้สื่อข่าวหรือช่างภาพสถานีโทรทัศน์ต่างๆ มิให้เข้าไปหรือกันออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ ก็อาจจะทำให้ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อันเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา หรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นตามมาตรา 39 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 จึงต้องศึกษาว่าต่างประเทศมีบทบัญญัติบังคับหรือห้ามผู้สื่อข่าวเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุอย่างไร พบว่า ประเทศญี่ปุ่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ จะไม่อนุญาตให้ผู้สื่อข่าวไปทำข่าวและถ่ายภาพที่เกิดเหตุหรือศพและห้ามเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุอย่างเด็ดขาด อีกทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่เคารพสิทธิ

¹⁵ คำสัมภาษณ์ "ประไพพรรณ จันทรสุนทรกุล" เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2541, อ้างถึงใน สมาน ศิริเจริญสุข, "การรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา", หน้า 87

และเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก ก็ถือว่าผู้สื่อข่าวเป็นผู้ไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุเช่นกัน¹⁶ การเผยแพร่ภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุทางหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ จะต้องมาจากหน่วยสืบสวนของทางราชการที่รับผิดชอบในคดีนั้นๆ

สำหรับประเด็นปัญหาในเรื่องการรายงานภาพเหตุการณ์ของผู้สื่อข่าว ช่วงภาพสถานีโทรทัศน์นั้น หากพิจารณาในแง่ของความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน โดยเฉพาะวัตถุพยานที่จะต้องนำไปตรวจวิเคราะห์ทดสอบทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้จากการแสวงหาและรวบรวมของพนักงานสอบสวนหรือผู้ชำนาญการที่พนักงานสอบสวนขอให้มาช่วยในการจัดเก็บวัตถุพยาน มักจะมีประเด็นโต้แย้งถึงความโปร่งใสในวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานเหล่านี้ ทำให้มีประเด็นสงสัยว่า พยานหลักฐานนั้นอาจมีการทำขึ้นมาใหม่โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจนั่นเอง ดังนั้น ในการเก็บรวบรวมวัตถุพยานนี้ หากอยู่ภายใต้การเฝ้าสังเกตการณ์ของผู้สื่อข่าว ช่วงภาพสถานีโทรทัศน์ซึ่งอยู่ในเขตที่กำหนดที่เจ้าหน้าที่จัดไว้ ก็น่าจะทำให้วัตถุพยานที่ค้นหาหรือจัดเก็บเพื่อไปตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์นั้นมีน้ำหนักแห่งความน่าเชื่อถือในกระบวนการจัดเก็บได้ประการหนึ่ง แต่ทั้งนี้ การเผยแพร่ภาพถ่ายควรจะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนโดยตรงเพราะการเปิดเผยวิธีการตรวจเก็บวัตถุพยานและวิธีการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานบางชนิดให้บุคคลภายนอกหรือสื่อมวลชนทราบ อาจส่งผลเสียหายต่อรูปคดีและการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในอนาคต เพราะคนร้ายรู้วิธีการว่าตำรวจทำอะไร ก็จะหาทางป้องกันหรือหาทางทำลายหลักฐาน ดังจะเห็นได้ในคดีฆาตกรรม น.ส.เจนจิรา ที่กระทำโดย นายเสริมฯ นักศึกษาแพทย์ซึ่งมีความรู้ มีการทำลายศพ เพื่อปิดบังอำพรางให้ยากแก่การตรวจสอบ อีกทั้งในคดีอุกฉกรรจ์ต่างๆ คนร้ายจะสวมถุงคลุมหน้า สวมถุงมือ ใส่รองเท้ายาเพื่ออำพรางและป้องกันตัวเองไม่ให้ถูกจับจากร่องรอยลายนิ้วมือ เป็นต้น นอกจากนี้การสัมภาษณ์และการเผยแพร่ผลการสืบสวนสอบสวนและผลการพิสูจน์ต่อสื่อมวลชนหรือสาธารณะ เท่ากับเป็นการเปิดเผยความลับในคดีจะทำให้เสียรูปคดีไม่เป็นธรรมแก่คู่คดี และภาพถ่ายและข่าวที่ปรากฏทางหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ จะทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบทางคดี และเป็นอันตรายต่อพยานหลักฐานหรือบุคคลที่จะมาเป็นพยาน เมื่อคำนึงถึงหลักกระบวนการนิติธรรมและทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความใน

¹⁶ สมาน ศิริเจริญสุข, "การรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา", (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 75-77.

คดีที่จะต้องได้รับความเที่ยงธรรมเสมอภาคในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ จึงควรจำกัดสิทธิของนักข่าวที่จะเผยแพร่ภาพข่าว สถานที่เกิดเหตุ การจับกุม ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานบางชนิดดังเช่นประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา

สำหรับในประเทศไทย มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวกับมาตรการในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ในการห้ามมิให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ นั้น ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 ซึ่งผู้นั้นจะต้องได้ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน ถ้าไม่ทราบก็ไม่มีกรขัดคำสั่ง โดยการสั่งการจะกระทำด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ ด้วยลักษณะของเส้นกั้นสถานที่หรือ Police Line มักจะปรากฏข้อความห้ามเข้าไว้บนเส้นนั้นเสมอ ย่อมมีผลเป็นการออกคำสั่งรูปแบบหนึ่ง

นอกจากนี้ อาจนำ มาตรา 138 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ไปบังคับใช้กับผู้ฝ่าฝืนเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยถือว่าเป็นการขัดขวางต่อการตรวจสถานที่เกิดเหตุ อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน หรือการใช้กำลังผลักดันต่อตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจขณะกำลังห้ามกันมิให้ผู้ใดเข้าไป อาจเป็นการต่อสู้เจ้าพนักงานได้

อย่างไรก็ตาม การห้ามบุคคลใดๆ เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ย่อมมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของราษฎร แนวคิดและหลักการจึงต้องคำนึงถึงดุลยภาพของการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 31 มีสาระสำคัญว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่เนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องของการสืบสวนก็มีได้กำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์วิธีการสืบสวนไว้ขอบเขตอำนาจของเจ้าพนักงานในการรักษาสถานที่เกิดเหตุจึงขึ้นอยู่กับแนวความคิดตามทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model) เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ โดยอาจกำหนดบริเวณของสถานที่เกิดเหตุให้ชัดเจน มีเครื่องหมายบ่งชี้บริเวณโดยทันทีและมีเครื่องหมายห้ามเข้าในที่เปิดเผยมองเห็นได้ง่าย โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของสถานที่ หากมีผู้ใดล่วงล้ำเข้าไปก็ต้องมีการบันทึกแจ้งชื่อที่อยู่ให้ชัดเจน ซึ่งการกำหนดชัดเจนเช่นนี้ อาจถือได้ว่าเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 เมื่อมีการละเมิดคำสั่งย่อมเป็นความผิดจะปฏิเสธว่าไม่มีเจตนาไม่ได้ ก็น่าจะทำให้สถานที่เกิดเหตุนั้นได้รับการปกป้องให้คงสภาพเดิมก่อนมีการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุนี้ มีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปคือ เจ้าพนักงานที่มีอำนาจตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ จะมีอำนาจในการยึดสิ่งของที่ค้นพบนั้นมาเพื่อนำไปตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ได้หรือไม่เพียงใด ในข้อนี้หากพิจารณาอำนาจตามมาตรา 132 (1) จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนตรวจที่ทางอันสามารถจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้เพื่อทำบันทึกรายละเอียดประกอบพยานหลักฐานอื่นในคดีเท่านั้น แต่มิได้ให้อำนาจในการยึดพยานหลักฐานใดๆ เนื่องจากอำนาจในการยึดตามที่ปรากฏในมาตรา 132 (4) จะต้องเป็นสิ่งของที่ค้นพบเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในทางปฏิบัติการตรวจและการค้นมักจะกระทำในคราวเดียวกัน ฉะนั้น หากพนักงานสอบสวนที่ทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุพบวัตถุพยานที่สามารถนำไปตรวจวิเคราะห์พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี พนักงานสอบสวนนั้นย่อมสามารถใช้อำนาจในการค้นและยึดพยานหลักฐานดังกล่าวตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 132 (2) และ (4) ได้

สรุปได้ว่าการแสวงหาพยานหลักฐานและการรวบรวมวัตถุเพื่อนำไปตรวจวิเคราะห์ทดสอบทางวิทยาศาสตร์จากสถานที่เกิดเหตุนี้ นอกจากเจ้าพนักงานจะต้องกระทำการภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและเรื่องค้นสถานที่อันเป็นที่รู้ฐานแล้ว การปกป้องสถานที่เกิดเหตุด้วยวิธีการอันเหมาะสม ก็จะทำให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้มานั้น มีความน่าเชื่อถือ ไม่ถูกโต้แย้งทำลายน้ำหนักเพราะกระบวนการวิธีการได้มาซึ่งวัตถุพยานที่จะนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์

4.2.1.3 การได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากสถานที่อื่น ๆ

สถานที่อื่นๆ นั้น แม้จะมีใช่สถานที่เกิดเหตุ แต่กฎหมายก็ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (2) ให้อำนาจพนักงานสอบสวนค้นเพื่อพบสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยค้น ซึ่งต้องพิจารณาตามลักษณะของสถานที่นั้นว่าเป็นที่สาธารณสถานหรือที่รู้ฐาน เพราะหากเป็นที่รู้ฐานจะต้องมีหมายค้นซึ่งศาลเป็นผู้มีอำนาจออกหมายค้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 238 และเมื่อค้นแล้วพบวัตถุพยานซึ่งอาจนำไปตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อเป็น

พยานหลักฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ก็ย่อมมีอำนาจยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบดังกล่าวตามมาตรา 132

(4)

อนึ่ง การค้นสถานที่ตามมาตรา 132 นี้ เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานโดยเฉพาะ นอกจากนี้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการค้นสถานที่ยังไม่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 98 ดังนี้

"การค้นในที่รโหฐานนั้นจะค้นได้แต่เฉพาะเพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้นดังนี้

(1) ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใดๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์หรือยืนยันผู้ต้องหาหรือจำเลย

(2) เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นมีอำนาจจับบุคคลหรือสิ่งของอื่นในที่ค้นนั้นได้ เมื่อมีหมายอีกต่างหากหรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า"

จากบทบัญญัตินี้ กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของที่เป็นวัตถุสิ่งส่งตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ได้ ในกรณีที่พยานหลักฐานนั้นน่าจะเป็นประโยชน์ในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ซึ่งเจ้าพนักงานผู้ค้นนั้นจะต้องปฏิบัติโดยชอบด้วยกฎหมาย มิฉะนั้นอาจส่งผลให้พยานหลักฐานที่ได้มานั้นรับฟังไม่ได้ หากเป็นการค้นโดยมีหมายเจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้น มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายค้นดังกล่าว ตามมาตรา 97 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหมายค้นนั้นต้องเป็นหมายที่ออกโดยศาลซึ่งศาลจะเป็นผู้กลั่นกรองว่ามีเหตุที่จะทำการค้นหรือไม่

4.2.2 การได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จากการตรวจและค้นตัวบุคคล

ตามที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้นเป็นการกระทำที่ฆาตกรมักจะทิ้งร่องรอยไว้ในที่เกิดเหตุ บนเนื้อตัวร่างกายของเหยื่อ ตลอดจนมักจะมีวัตถุพยานติดตัวผู้หนีไปจากที่เกิดเหตุซึ่งเมื่อนำมาตรวจวิเคราะห์พิสูจน์ก็สามารถเชื่อมโยงตัวบุคคล ผู้ต้องสงสัยกับสถานที่เกิดเหตุนั้นได้ หรือขณะเดียวกันก็สามารถกันผู้บริสุทธิ์ออกจากคดีนั้นได้ สิ่งส่งตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์องค์ประกอบความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น อาจเป็นวัตถุพยานทั่วไปหรือเป็นวัตถุพยานทางชีวภาพ อาทิเช่น เลือด เส้นผม ขน น้ำลาย คราบอสุจิที่อาจพบในที่เกิดเหตุ

หรือทรัพย์สินของผู้กระทำผิด ซึ่งจะต้องนำมาตรวจเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะพิเศษเฉพาะว่า ตรงหรือเหมือนกันหรือไม่ เช่นลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ที่พบในที่เกิดเหตุตรงกับผู้ต้องหาหรือไม่ ฉะนั้น จึงต้องพิจารณาว่ามีหลักฐานหมายใดที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการแสวงหาและรวบรวมสิ่งส่งตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์จากตัวบุคคล เพราะหน้าที่ของ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ประการหนึ่งนั้นจะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงจะเข้าสู่การรับฟัง เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้

4.2.2.1 การได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากการตรวจค้นตัวผู้ต้องหา

แม้ว่าหลักการพิจารณาคดีอาญา ผู้ต้องหาจะเป็นประธานในคดีก็ตาม แต่เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี ผู้ต้องหาอาจถูกตรวจตัวรวมถึงการทำภาพถ่าย ภาพวาดจำลอง หรือการพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้าได้ ดังนี้ บัญญัติไว้ในมาตรา 132 (1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการตรวจตัวผู้ต้องหาและดำเนินการอื่นดังที่กล่าวมา โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหานั้นก่อนแต่อย่างใด ส่วนการค้นตัวผู้ต้องหา ก็เป็นการกระทำอันมีวัตถุประสงค์เดียวกันเจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 85 วรรคหนึ่ง

นอกจากนี้ ในมาตรา 243 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดโดยอาชีพ หรือมิใช่ก็ตาม มีความชำนาญพิเศษในทางใดๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของเขานั้นน่าจะมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดีในการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่างๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลอง หรือกิจการอย่างอื่นๆ"

ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 243 นี้ มีปัญหาว่าถ้าผู้ถูกตรวจไม่ยอมให้ตรวจ ผลของการตรวจจะรับฟังได้แค่ไหนเพียงไร จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายมิได้กำหนดให้ต้องมีการให้ความยินยอมจากผู้ถูกตรวจแต่ประการใด ฉะนั้น แม้ผู้ต้องหาจะไม่ยอมให้ตรวจร่างกาย ผลของการตรวจก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เพราะหากกฎหมายประสงค์จะให้ต้องได้รับความยินยอมก่อนจะต้องบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้ง ดังเช่น ในมาตรา 130(1) ในการตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม ดังนั้น ในการตรวจตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน หรือค้นตัวผู้ต้องหาตามมาตรา 85

วรรคหนึ่ง เมื่อพบวัตถุพยานที่จะนำไปตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบความเกี่ยวพันของผู้ต่อนั้นกับข้อเท็จจริงในคดี ก็ย่อมมีอำนาจยึดสิ่งของนั้นไปส่งตรวจได้

4.2.2.2 ปัญหาอำนาจของเจ้าพนักงานในการรวบรวมพยานหลักฐานจากส่วนของร่างกายผู้ต้องหา

อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายจะให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการตรวจตัวผู้ต้องหา หรือผู้ชำนาญการพิเศษในการตรวจร่างกายผู้ต้องหาได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต่อนั้นก็ตาม ก็ยังมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปในปัญหาที่ว่า การตรวจตัวผู้ต้องหา หรือการตรวจร่างกายของแพทย์เพื่อแสวงหาและยึดสิ่งตรวจทางวิทยาศาสตร์นั้น จะหมายความรวมถึงการแสวงหาพยานหลักฐานหรือสิ่งส่งตรวจที่เป็นส่วนของร่างกาย และสิ่งอื่นที่อยู่ในร่างกายของผู้ต่อนั้นด้วยหรือไม่

ปัญหาในเรื่องการตรวจตัวผู้ต้องหาอันเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น เห็นว่า น่าจะหมายถึงเฉพาะการตรวจตัวภายนอกเท่านั้น เช่น การตรวจหาเขม่าดินปืน การตรวจหาเศษดินเศษหญ้า ซึ่งปรากฏบนร่างกายของผู้ต้องหา¹⁷ ตลอดจนการตรวจร่องรอยบาดแผลที่ปรากฏภายนอกเท่านั้น ไม่รวมถึงการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อยึดส่วนของร่างกายและสิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกายด้วย

เมื่อพิจารณาอำนาจของเจ้าพนักงานผู้รับตัวผู้ถูกจับ ในการค้นตัวผู้ต้องหาตามมาตรา 85 วรรคหนึ่ง พนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ เช่น อาวุธ เสื้อผ้า คราบเลือดที่ติดอยู่ตามสิ่งของของผู้ต้องหา หรือวัตถุพยานอื่นๆ ที่จะนำไปตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอำนาจค้นตามมาตรานี้ก็เป็นการค้นร่างกายภายนอกเท่านั้น เจ้าพนักงานไม่มีอำนาจบังคับเอาหรือยึดเอาส่วนของร่างกายหรือสิ่งอื่นที่อยู่ในร่างกายของผู้ต่อนั้น เช่น การบังคับเจาะเลือด การถอนเอาเส้นผม เส้นขน แต่อย่างใด

¹⁷ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, นิติเวชศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดนำกังการพิมพ์, 2530), หน้า 224

ความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องการแสวงหาพยานหรือสิ่งส่งตรวจ จากส่วนของร่างกายผู้ต้องหาทำให้เจ้าพนักงานเสี่ยงต่อการปฏิบัติการแสวงหาพยานหลักฐาน จากร่างกายผู้ต้องหาที่อาจจะเป็นการกระทำโดยไม่ชอบได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกรับฟัง พยานหลักฐาน ตามมาตรา 226 ในข้อที่ว่าพยานหลักฐานนั้นจะต้องมิได้เกิดขึ้นโดยมิชอบ

สำหรับปัญหาการตรวจร่างกายของแพทย์ตามมาตรา 243 ที่กล่าวมานั้น แม้ไม่มี ปัญหาในเรื่องของความยินยอมของผู้ต้องหาที่ถูกตรวจนั้นก็ตาม แต่ก็จะมีประเด็นที่จะต้องพิจารณา เช่นเดียวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนในการตรวจตัวผู้ต้องหาหรือค้นตัวผู้ต้องหาเพื่อแสวงหา วัตถุสิ่งของตรวจทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นส่วนของร่างกายหรือสิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกายผู้ต้องหานั้น ด้วยเช่นกันว่า แพทย์ผู้ตรวจจะมีอำนาจกระทำหรือไม่อย่างไร จะรวมถึงการเจาะเลือดเพื่อมา ตรวจดีเอ็นเอ หรือผ่าตัดเอาหัวกระดูกที่ฝังอยู่ภายในตัวผู้ต้องหานั้นเพื่อมาตรวจสอบวิเคราะห์โดย ไม่ได้รับความยินยอมได้หรือไม่เพียงไร

เมื่อพิจารณาลักษณะกฎหมายในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา พบว่ามี บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 243 วรรคสอง ให้สิทธิผู้ต้องหา ในอันที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติในมาตรา 243 นี้ คุ้มครองเฉพาะ "ถ้อยคำ" กล่าวคือจะบังคับให้บุคคลกล่าว "ถ้อยคำ" ใดๆ เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญาไม่ได้ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 243 จึงไม่คุ้มครองกรณี บังคับเจาะเลือด บังคับให้ปัสสาวะเพื่อตรวจหาสิ่งเสพติด บังคับให้ พิมพ์ลายนิ้วมือ ซึ่งเป็นพยานวัตถุ ไม่ใช่ถ้อยคำ เจ้าหน้าที่จึงบังคับได้ หากมีกฎหมายบัญญัติให้ทำ ได้ ซึ่งวิธีการก็ต้องปลอดภัยและไม่รุนแรง ไม่โหดร้าย มิฉะนั้นอาจถือว่า ละเมิดศักดิ์ศรีของ ความเป็นมนุษย์ พยานหลักฐานที่ได้มาอาจจะรับฟังไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 226 ก็ได้ เพราะถือว่าได้มาโดยมิชอบ¹⁸

ในการบังคับเอาของกลางจากตัวผู้ต้องหาจะเป็นการขัดกับมาตรา 226 หรือไม่นี้ ดร.วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ไม่น่าจะขัดกับมาตรา 226 เพราะมีประมวลกฎหมาย

¹⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการ ดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : จีระการพิมพ์, 2545), หน้า 15

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 ให้อำนาจทำได้ คำว่า "การตรวจร่างกายหรือจิต" นั้น ควรจะรวมถึงการตรวจทางห้องปฏิบัติการต่างๆ ด้วย เพราะการตรวจร่างกายอย่างเดียวยังอาจไม่อาจให้การวินิจฉัยที่แน่นอนได้ และผลของการตรวจนั้นเองก็มีโอกาสทำให้ผู้ต้องหาพ้นข้อกล่าวหาไปได้ เช่นเดียวกัน การตรวจร่างกายผู้ต้องหานั้นน่าจะหมายถึงการตรวจค้นทั้งหมด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับคดีโดยตรง และน่าจะมีความหมายกว้างกว่าการตรวจตัวผู้ต้องหา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 132 (1) และการเจาะเลือดตรวจโดยแพทย์เป็นผู้เจาะนั้น ควรต้องถือว่าเป็นการตรวจร่างกายของแพทย์อย่างหนึ่งด้วย และผลของการตรวจย่อมจะต้องใช้ยืนยันผู้ต้องหาได้ด้วย สุภาพจิตโรมันที่ว่า "ผู้กล่าวหา จะต้องไม่แสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหา ต้องหากจากข้างนอก" จึงจะนำมาใช้ในกรณีนี้น่าจะไม่ได้¹⁹

สำหรับสภาพปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นส่วนของร่างกายผู้ต้องหา เช่น การบังคับเจาะเลือด ถอนเส้นผม เส้นขน เพื่อนำมาตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์นั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของต่างประเทศจะเห็นได้ว่า ข้อถกเถียงทางวิชาการเกี่ยวกับความชอบธรรมของรัฐในการบังคับเจาะเลือด หรือเอาส่วนของร่างกายไปตรวจพิสูจน์นั้นเป็นที่ยุติแล้ว คือ

1) **ประเทศสหรัฐอเมริกา** อำนาจในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาอยู่ภายใต้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมข้อที่ 4 คือ The Fourth Amendment ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่จะได้รับความปลอดภัยในร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และทรัพย์สินจากการถูกตรวจค้นหรือยึด โดยไม่มีเหตุอันควร..." แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชนนี้ โดยคำนึงถึงคุณค่าของพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่จะทำให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่สำคัญในการพิสูจน์ความผิด โดยพิจารณาระหว่างผลประโยชน์ของรัฐกับผลประโยชน์ของเอกชน ซึ่งได้มีคำพิพากษาของศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาในคดีระหว่าง Breithaupt กับ Abran (352 U.S. 432 (1957)) ได้แสดงให้เห็นการยอมรับในการอนุญาตให้มีการนำหลักฐานจากร่างกายมาแสดงว่า บุคคลนั้นได้ดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปจำนวนหนึ่ง ซึ่ง Breithaupt ได้รับบาดเจ็บเมื่อรถที่เขาขับชนกับรถอีกคัน ผู้ที่นั่งอยู่

¹⁹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การประเมินผลจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์", บทบัญญัติ

ในรถคันที่เกิดอุบัติเหตุเสียชีวิต แต่นาย Breithaupt รอดตาย ในขณะที่ยังไม่ฟื้นจากการหมดสติ เนื่องจากการบาดเจ็บของเขาและได้รับการรักษาอยู่ในแผนกฉุกเฉินของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งที่อยู่ใกล้เคียง จากการขอร้องขอของตำรวจที่ทำหน้าที่สอบสวนคดี แพทย์ที่ทำการรักษาได้เจาะเอาตัวอย่างเลือดและส่งให้ตำรวจเพื่อทำการทดสอบวิเคราะห์ว่า Breithaupt มีอาการมึนเมา การทดสอบจากห้องปฏิบัติการแสดงว่ามีแอลกอฮอล์ในเลือดของ Breithaupt 0.17% ในการพิจารณาคดีเขาถูกพิพากษาลงโทษว่าฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา โดยการยอมรับผลการเจาะเลือดในชั้นสอบสวนนั้น คดีนี้ได้มีการอุทธรณ์ ได้แย้งว่าสิทธิตามรัฐธรรมนูญของ Breithaupt ถูกละเมิดเพราะคนที่หมดสติไม่สามารถให้ความยินยอมได้และทำให้เขาหมดสิทธิในการแก้ข้อกล่าวหาที่ถูกใส่ร้าย และการเอาตัวอย่างเลือดไปเช่นนี้เป็นวิธีการรุกรานอย่างโหดร้ายซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง ศาลกล่าวว่าเลือดเป็นสารที่ได้จากร่างกายที่เบิกความไม่ได้และเลือดไม่ได้อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 เกี่ยวกับสิทธิของการที่จะไม่ปรักปรำตนเอง ศาลยังถือว่าการที่แพทย์หรือนักเทคนิคการแพทย์เอาตัวอย่างเลือดไม่ถือเป็นการรุกรานอย่างโหดร้าย โดยให้ข้อสังเกตว่ามีคนจำนวนไม่น้อยที่เต็มใจให้มีการทดสอบอย่างนั้น โดยทำด้วยความระมัดระวังด้วยวิธีการทางแพทย์ที่เหมาะสม โดยให้ถือว่าเป็นวิธีการดำเนินการอย่างหนึ่งในชีวิตประจำวัน และกล่าวว่าการเอาเลือดโดยไม่ได้รับการยินยอมขณะที่ Breithaupt หมดสติไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิทางรัฐธรรมนูญในการค้นและยึดโดยไม่มีเหตุผลอันควร

การยอมรับตัวอย่างเลือดเพื่อแสดงให้เห็นว่าคนบางคนจะมีอาการมึนเมา และการที่ยอมให้มีการใช้สิ่งที่มีอยู่ในร่างกาย ได้รับการพิสูจน์ยืนยันในคดี Schmerber V. California (384 U.S. 757 (1966)) Schmerber ถูกจับในข้อหาขับรถในขณะที่มึนเมา เขาถูกขอร้องให้ให้ความร่วมมือในการทดสอบจำนวนแอลกอฮอล์ในเลือดที่อาจจะมึนอยู่ ทนายของเขาแนะนำให้เขาปฏิเสธและแพทย์ที่โรงพยาบาลที่เขารักษาอาการบาดเจ็บได้เจาะเอาเลือดของเขาไป ผลของการตรวจพิสูจน์ในชั้นสอบสวนได้นำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณา จำเลยได้แย้งรายงานผลการพิสูจน์เลือดเป็นพยาน โดยอ้างว่าการเจาะเลือดเป็นการละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ คือ สิทธิที่จะไม่ปรักปรำตนเองและการแจ้งให้ทราบถึงสิทธินี้ และการค้นและยึด ศาลสูงปฏิเสธข้ออ้างของจำเลยในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 เกี่ยวกับเอกสารสิทธิของการที่จะไม่ให้การเป็นพยานปรักปรำตนเอง และการบอกให้จำเลยทราบว่าถ้อยคำของเขาอาจใช้เป็นพยานยันเขาได้ เพราะการเอาของเหลวในร่างกายหรือการวิเคราะห์ทางเคมีหรือตัวของเหลวในร่างกายเอง ไม่ใช่การให้ถ้อยคำดังที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง จึงไม่มีประโยชน์อันใดในการให้คำแนะนำทางกฎหมายเกี่ยวกับเอกสารสิทธินี้แก่จำเลยในตอนนั้น ศาลเห็นว่าจำเลยได้รับการ

คุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ในเรื่องการตรวจค้นอย่างไม่มีเหตุผลอยู่แล้ว แต่ศาลถือว่าไม่มีการละเมิดสิทธิ ถ้าการตรวจค้นทำอย่างมีเหตุผลภายใต้เงื่อนไขต่อไปนี้²⁰

1. มีเหตุอันควรเชื่อในการจับกุมจำเลยและตั้งข้อหาว่าขับรถในขณะมึนเมา (มีคำเบิกความในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับลมหายใจของจำเลยที่มีกลิ่นแอลกอฮอล์และสภาวะทางตา-ตาแดงฉ่ำ เยิ้ม เป็นประกาย)
2. การรุกล้ำร่างกายเพื่อเอาสิ่งในร่างกายออกมาจะทำล่าช้าไม่ได้ในระหว่างการขอให้ศาลออกหมายค้นเพราะแอลกอฮอล์ในร่างกายของมนุษย์จะรวมกับออกซิเจนในขณะเวลาที่เวลาผ่านไป
3. ไม่มีการคัดค้านการทดสอบโดยอ้างเหตุเรื่องความกลัว สุขภาพหรือศาสนา
4. การตรวจค้นจะต้องกระทำในลักษณะที่สามารถชี้แจงเหตุผลได้

จากตัวอย่างคดี Schmerber V. California นี้ ศาลพิจารณาจากการเจาะเลือดที่มีปริมาณเพียงเล็กน้อย ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสี่ยงใดๆ ที่จะทำให้การเกรงกลัวต่อการเจาะเลือดที่มีเหตุต่อสุขภาพหรือมีผลในทางศาสนาที่ตนนับถืออยู่ และเป็นกรปฏิบัติจากแพทย์ในโรงพยาบาล ประกอบกับมีเหตุอันควรสงสัยว่า จำเลยมึนเมาจึงสามารถทำการค้นและยึดพยานหลักฐานได้โดยไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ อีกทั้งการเอาเลือดของจำเลยมาตรวจเพื่อยืนยันความมึนเมาเพื่อลงโทษจำเลย มิใช่การให้ถ้อยคำที่จะได้รับการคุ้มครองและแจ้งให้ทราบถึงเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองแต่อย่างใด ฉะนั้น สัดส่วนของผลประโยชน์ของรัฐย่อมมีอยู่เหนือการรบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อย การเจาะเลือดจึงไม่เป็นการตรวจค้นและยึดโดยไม่มีเหตุผลอันควร และบรรทัดฐานในเรื่องนี้ปรากฏในคำพิพากษาในคดี State V. Bidding ซึ่ง นาย Bidding ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีข่มขืนกระทำชำเรา และศาลได้มีคำสั่งให้แพทย์ทำการเจาะเลือดของนาย Bidding เพื่อนำมาตรวจหาหลายพิมพ์ตีเอ็นเอเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ตีเอ็นเอที่ได้จากการตรวจตัวอย่างอสุจิที่พบในตัวผู้เสียหายในคดีนี้ ผู้ต้องหาคือ นาย Bidding ไม่ให้ความยินยอมในการเจาะเลือดโดยอ้างว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในการนับถือศาสนา ซึ่งศาลอุทธรณ์ได้มีคำวินิจฉัยชี้แจงให้ยกคำร้องดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่า การเจาะเลือดเป็นการกระทำที่

²⁰ เคนเนท เอ็ม เวลส์ และมาร์ติน อี เฮอทอฟ, "บทที่ 8 ของกลางและการแสดงพยานหลักฐาน" ใน พยานหลักฐานทางอาญาสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ, แปลโดย ภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, (ม.ป.ท.), หน้า 8.

รบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อย และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ไม่ก่อให้เกิดอันตรายใดๆ ดังนั้นถึงแม้ว่าพวกเขาจะมีความเชื่อ และศรัทธาในศาสนาก็ตาม แต่ผลประโยชน์ของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ย่อมมีอยู่เหนือผลประโยชน์ของบุคคลในการที่จะอ้างความเชื่อทางศาสนาเพื่อหลีกเลี่ยงการเจาะเลือดพิสูจน์ความจริง

แต่การเจาะเลือดเพื่อเอาไปตรวจแอลกอฮอล์หรือดีเอ็นเอในปริมาณเล็กน้อยนี้ ไม่อาจนำมาใช้เทียบได้กับคดี Rochin V. California, 342 U.S. 165, 172(1952) ศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาได้มีคำตัดสินว่าการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่ฝ่ายรัฐกระทำขึ้นเป็นการค้นโดยไม่มีเหตุอันควรเพราะวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน คือ แคปซูลที่บรรจุมอร์ฟีน 2 หลอดที่นาย Rochin กลืนเข้าไปขณะที่ตำรวจเข้าไปจับกุม โดยตำรวจนำตัวนาย Rochin ไปโรงพยาบาล และสั่งให้แพทย์ทำให้นาย Rochin อาเจียนออกมาโดยใส่ท่อกรอกยาเข้าไปในกระเพาะอาหารของนาย Rochin โดยนาย Rochin ไม่ยินยอมให้กระทำ และการกระทำนี้ ทำให้เขาอาเจียนออกมาและพบแคปซูล 2 หลอดซึ่งบรรจุมอร์ฟีนอยู่ภายในปะปนกับเศษอาหารที่อาเจียนออกมานั้น ต่อมาเขาถูกฟ้องเป็นจำเลยและศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษฐานมีมอร์ฟีนไว้ในครอบครอง ด้วยการใช้มอร์ฟีน 2 หลอดนี้เป็นพยานหลักฐาน เขาอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ก็ยังคงพิพากษายืนตามศาลชั้นต้น คือ จำคุก 60 วัน จนกระทั่งคดีขึ้นสู่ศาลสูง ศาลสูงมีคำตัดสินว่าการใส่ท่อกรอกยาให้จำเลยอาเจียนออกมาดังที่เจ้าพนักงานตำรวจได้กระทำเป็นการกระทำที่ทารุณโหดร้ายขัดต่อกระบวนการยุติธรรมที่บัญญัติคุ้มครองในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 เนื่องจากเป็นการกระทำที่เป็นการทำร้ายสามัญสำนึก (shock the conscience) การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายดังกล่าวจึงเป็นการตรวจค้นที่ไม่มีเหตุอันควร ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายได้ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ในการนี้พยานหลักฐานที่ได้รับคือแคปซูลบรรจุมอร์ฟีน 2 หลอด ไม่อาจนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานในการลงโทษจำเลยได้

จากคดี Rochin V. California นี้ ได้มีการนำไปเทียบเคียงในคดี Lee V. Winston, 717 F.2nd 888 (4th Cir. 1983) ที่ฝ่ายรัฐทำการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาโดยการผ่าตัดเอาหัวกระสุนออกจากร่างกายของเขา โดยมีข้อเท็จจริงว่าจำเลยถูกยิงที่หัวเข้าด้านซ้าย ในระหว่างการกระทำผิด 2 ข้อหา คือ ความผิดพยายามลักทรัพย์ และทำร้ายร่างกายโดยเจตนา โดยฝ่ายรัฐต้องการหัวกระสุนที่ฝังอยู่นั้นมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับจำเลย ในชั้นต้นนั้นศาลมลรัฐอนุญาตให้มีการผ่าตัดเอาหัวกระสุนออกมาได้ โดยใช้มาตรฐานของคดี Schmerber V. California ซึ่งศาลเห็นว่าการผ่ากระสุนออกมานั้นเป็นการกระทำต่อร่างกายเฉพาะส่วน (local anesthetic) อันเป็นการรบกวนเล็กน้อย (minor intrusion) ไม่มีความเสี่ยงต่ออันตราย

ใดๆ แต่จำเลยได้อุทธรณ์และแสดงต่อศาลถึงรายละเอียดในเนื้อหาของเรื่องนี้ว่าต่างจากคดี Schmerber V. California เกี่ยวกับวิธีการในทางแพทย์ที่ชี้ให้เห็นว่าการผ่าตัดเอาหัวกระดูก ออกเป็นการกระทำให้เกิดผลต่อร่างกายทั่วไป (general anesthetic) และคำให้การในทางแพทย์ ได้ชี้ให้เห็นว่าการทำให้เกิดผลต่อร่างกายทั่วไปนี้ ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการแสวงหา พยานหลักฐานจากร่างกาย ศาลจึงมีความเห็นตรงข้ามกับศาลชั้นต้นและตัดสินว่าการแสวงหา พยานหลักฐานจากร่างกายด้วยการผ่าตัดเอาหัวกระดูกออกมา เป็นการตรวจค้นโดยไม่มีเหตุอัน ควรภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ซึ่งความเห็นของศาลในครั้งหลังเป็นการนำ มาตรฐานของคดี Rochin V. California มาใช้ตัดสินโดยแสดงว่า "การทำให้เกิดผลต่อร่างกาย โดยทั่วไป (general anesthetic) เป็นสิ่งสำคัญต่อศาลในการสรุปว่าวิธีการนั้นทำร้ายสามัญสำนึก (shock the conscience)"

จากบรรทัดฐานของศาลในการตัดสินดังกล่าวนี้ เห็นได้ว่าศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา เห็นว่าการแสวงหาพยานหลักฐานจากส่วนของร่างกาย หรือสิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกายผู้ต้องหาจะต้อง เป็นการตรวจค้นโดยมีเหตุอันควร (reasonable search) และเป็น การรบกวนร่างกายเล็กน้อย (minor intrusion) และฝ่ายรัฐได้ปฏิบัติกรภายใต้เงื่อนไข ดังนี้²¹

1. จะต้องมิเหตุผลที่ดีที่เชื่อถือได้ว่าผู้ต้องหาจะมีสิ่งอื่นที่อยู่ในร่างกายของผู้ต้องหา ซึ่งเป็นพยานหลักฐานในคดี
2. การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหานั้น แพทย์จะต้องเป็นผู้ปฏิบัติ ภายใต้วิธีการทางการแพทย์
3. การใช้กำลังดังกล่าวให้สามารถทำได้ตามความจำเป็นเพื่อให้สามารถปฏิบัติการ ดังกล่าวได้

นอกจากนี้ อำนาจในการค้นเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหานี้ จะต้องเป็นการแสวงหาหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่ ถูกจับโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีการจับที่ชอบด้วยกฎหมาย เจ้าพนักงานย่อมมีอำนาจค้นและ

²¹ John N. Fedico, Criminal Procedure for the Law Enforcement officer, (St. Paul, Minn : West Publishing Co., 1977), pp. 130-131

ยึดพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้ ไม่ว่าจะเป็นการเจาะเลือด เอาสิ่งที่ขับออกจากร่างกาย ได้แก่ ลมหายใจ ปัสสาวะ น้ำลาย น้ำอสุจิ เส้นผม เส้นขน เล็บ โดยวิธีการต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขข้างต้นด้วย โดยไม่ต้องมีหมายค้น ส่วนกรณีการพิมพ์ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ก็สามารถทำได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมเช่นเดียวกับอำนาจพนักงานสอบสวนของไทย ตามมาตรา 132(1) แต่ต้องมีการจับโดยชอบ หากไม่มีการจับโดยชอบก็บังคับให้เขาพิมพ์ลายนิ้วมือไม่ได้

2) **ประเทศอังกฤษ** สำหรับประเทศอังกฤษ ปัญหาในเรื่องการแสวงหาพยานหลักฐานและรวบรวมยึดส่วนของร่างกายหรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายผู้ต้องหา เพื่อนำมาตรวจวิเคราะห์เปรียบเทียบกับนั้น กฎหมายของอังกฤษได้มีการกำหนดในเรื่องของพยานหลักฐานประเภทพยานหลักฐานทางชีวภาพไว้ชัดเจนในพระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญา ค.ศ.1984 (The Police and Criminal Evidence Act 1984) (PACE) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจและควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีอาญา โดย PACE นี้ได้แบ่งพยานหลักฐานทางชีวภาพออกเป็น 2 ประเภท คือ Intimate Sample และ Non Intimate Sample โดยให้คำจำกัดความของสิ่งส่งตรวจประเภท Intimate Sample ว่า หมายถึง เลือด, น้ำอสุจิ, เยื่อบุผิวต่างๆ, ของเหลวในร่างกาย, ปัสสาวะ, น้ำลาย ขนบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ หรือการเก็บสารคัดหลั่งจากอวัยวะที่เป็นรูเปิดของร่างกาย ส่วน Non Intimate Sample หมายถึง สิ่งส่งตรวจอันได้แก่ ผมหรือขนนอกเหนือจากบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ สิ่งส่งตรวจจากเล็บหรือใต้เล็บ รวมถึงสิ่งส่งตรวจที่ได้จากการเก็บส่วนของร่างกายนอกเหนือจากการเก็บสารคัดหลั่งจากอวัยวะที่เป็นรูเปิดของร่างกาย

อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเหล่านี้ แยกต่างหากจากการค้นยึดโดยทั่วไป สำหรับอำนาจในการแสวงหารวบรวมสิ่งส่งตรวจประเภท Intimate Sample มาตรา 68 PACE กำหนดเงื่อนไขไว้ 2 ประการคือ²²

1. ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาเป็นลายลักษณ์อักษร

²² รุ่งระวี ไสขุมา, "ลายพิมพ์ดีเอ็นเอกับการดำเนินคดีอาญา", บทบัญญัติ, 52 (มีนาคม 2539) : 204.

2. ต้องปรากฏเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหามีส่วนพัวพันกับการกระทำผิดประเภทที่อาจจับได้ (Serious Arrestable offense) และมีเหตุน่าเชื่อว่าสิ่งส่งตรวจดังกล่าวจะสามารถยืนยันหรือพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหามีส่วนเกี่ยวข้องพัวพันกับการกระทำผิดดังกล่าว

การแสวงหาสิ่งส่งตรวจประเภทที่นอกเหนือจากน้ำลาย ปัสสาวะ จะต้องกระทำภายใต้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ หรือพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนไว้และต้องกระทำภายในโรงพยาบาล

ส่วนการรวบรวมสิ่งส่งตรวจประเภท Non Intimate Sample อยู่ภายใต้เงื่อนไขมาตรา 63 ซึ่งบัญญัติให้อำนาจตำรวจแสวงหาสิ่งส่งตรวจได้ภายใต้เงื่อนไขความยินยอม เป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ต้องหา เช่นเดียวกับมาตรา 62 แต่ให้อำนาจบังคับเอาสิ่งส่งตรวจได้ แม้ไม่ได้รับความยินยอมหากปรากฏพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะมีส่วนพัวพันในการกระทำผิดประเภทที่อาจจับได้ และมีเหตุอันควรเชื่อว่าสิ่งส่งตรวจดังกล่าว จะสามารถยืนยันหรือพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหามีส่วนพัวพันกับการกระทำผิดนั้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายอังกฤษมีความชัดเจน และมีการกำหนดมาตรการควบคุมในการใช้อำนาจของตำรวจในการแสวงหาสิ่งส่งตรวจที่เป็นส่วนของร่างกายผู้ต้องหาไว้อย่างรัดกุม โดยมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับระดับของการล่วงละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาและนอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดให้มีการทำลายผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ หากปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์หรืออัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง และผู้ต้องหายื่นคำร้องให้มีการทำลายผลการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวเป็นผลทำให้การใช้อำนาจของตำรวจเป็นไปอย่างชัดเจน

3) ประเทศเยอรมัน ในประเทศเยอรมันมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้โดยชัดแจ้ง คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 81a ซึ่งมีข้อความดังนี้²³

มาตรา 81 a

²³ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การประเมินผลจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์", บทบัณฑิตย

(1) การตรวจร่างกายผู้ต้องหาเพื่อที่ค้นหาข้อเท็จจริงโดยวิธีที่มีประโยชน์ที่สุดให้ได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ การเจาะเอาเลือดมาตรวจ และการจับต้องร่างกายซึ่งกระทำโดยแพทย์ตามวิธีการของการประกอบโรคศิลปะ ในอันที่จะตรวจร่างกายนั้นให้กระทำได้ แม้ผู้ต้องหาจะไม่ให้ความยินยอมก็ตาม เพื่อการกระทำเช่นนั้น ไม่เป็นที่น่ากลัวว่าจะเกิดผลร้ายแก่สุขภาพอนามัยของผู้ต้องหา

(2) ให้ศาล พนักงานอัยการหรืออัยการผู้ช่วยมีอำนาจที่จะสั่งให้ยืดระยะเวลาการตรวจนั้นออกไป ถ้าเป็นที่เห็นว่าผลจากการตรวจนั้นจะทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้

ซึ่งคำว่าแพทย์ในมาตราข้างต้นนี้ ศาลเยอรมันเคยวินิจฉัยไว้ว่าต้องเป็นแพทย์ที่ได้ขึ้นทะเบียนรับอนุญาตให้ทำการประกอบโรคศิลปะแล้วเท่านั้น แพทย์ฝึกหัดเจาะเลือดเช่นนี้ไม่ได้ และแพทย์ต้องลงมือเจาะเองด้วย จะสั่งให้พนักงานตำรวจ พยาบาลหรือผู้ช่วยอื่นๆ ทำแทนไม่ได้

สำหรับในประเทศไทย ปัญหาความไม่ชัดเจนของมาตรา 132 (1) นั้นย่อมส่งผลกระทบต่อการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้มาจากการตรวจค้นและยึดสิ่งส่งตรวจซึ่งเป็นส่วนของร่างกายผู้ต้องหา เพื่อนำไปเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์องค์ประกอบความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเฉพาะเรื่องการพิสูจน์ตัวผู้กระทำผิด ซึ่งที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ว่าการพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่าดีที่สุดในปัจจุบันก็คือการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ การพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ ซึ่งการตรวจลายพิมพ์นิ้วมือนั้นคงไม่มีปัญหาเพราะกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนกระทำได้อยู่แล้ว แต่สำหรับการพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอต้องมีส่วนของร่างกายผู้ต้องหาที่มีนิวเคลียสเพื่อสกัดลายพิมพ์ดีเอ็นเอมาเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่สกัดได้จากวัตถุพยานทางชีวภาพที่พบในที่เกิดเหตุ หรือที่เนื้อตัวร่างกายของศพ เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงนั้น หากผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้เจาะเลือด หรือถอนเส้นผม หรือเอาเยื่อบุเซลล์กระพุ้งแก้มไปตรวจ แล้วเจ้าพนักงานใช้อำนาจบังคับเจาะเอาเลือดมา ผลของการตรวจสกัดลายพิมพ์ดีเอ็นเอจากเลือดนั้นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อยืนยันตัวผู้ต้องหานั้นได้หรือไม่ เพียงไร ซึ่งปัญหาในเรื่องนี้ยังไม่มีแนวคำพิพากษาฎีกาตัดสินไว้ เพราะในทางปฏิบัติแล้วผู้ต้องหาก็มักจะให้ความยินยอม เพราะการตรวจพิสูจน์นี้มีใช้จะยืนยันความผิดแต่เพียงประการเดียว แต่สามารถยืนยันความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหานั้นได้ด้วยหากผลการตรวจออกมาได้ตรงกันก็สามารถยืนยันได้เช่นกันว่า ผู้ต้องหานั้นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

อย่างไรก็ดีมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่าความยินยอมของผู้ต้องหานี้จะก่อให้เกิดอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาได้หรือไม่ เพราะหากความยินยอมนั้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีก็ไม่ก่อให้เกิดอำนาจแต่อย่างใด ในกรณีดังกล่าวนี้จะ

เห็นได้ว่าความยินยอมของผู้ต้องหาที่ให้เจ้าพนักงานของรัฐแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของตนนั้น ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งนี้ เนื่องจากพยานหลักฐานที่ได้มานั้น สามารถนำไปพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้อย่างแน่นอน สมเหตุสมผล ความยินยอมดังกล่าวนี้จึงเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จึงไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย แต่ทั้งนี้ วิธีการยึดสวนของร่างกาย หรือส่วนอื่นที่อยู่ในร่างกายของผู้ต้องหานั้นจะต้องมิได้ถึงขั้นเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสหรืออันตรายต่อชีวิต

นอกจากนี้ ปัญหาในทางกฎหมายเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ที่กำหนดหลักเกณฑ์ว่าพยานหลักฐานนั้นจะต้องไม่เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบจะนำมาใช้กับกรณีของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้มาจากการตรวจวิเคราะห์วัตถุพยานจากส่วนของร่างกายที่ได้มาโดยผู้ต้องหาไม่สมัครใจหรือไม่ เพราะถ้าพิจารณาว่าเป็นการได้มาโดยมิชอบ พยานหลักฐานนั้นอาจรับฟังไม่ได้ตามมาตรา 226 ในเรื่องนี้ ศาสตราจารย์โสภณ รัตนากรให้ความเห็นว่า ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่ถึงกับเป็นความผิดกฎหมายหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา พยานหลักฐานเหล่านั้น ศาลก็น่าจะรับฟังได้ เทียบได้กับกรณีที่ตำรวจถ่ายภาพผู้ต้องหา ให้ผู้ต้องหาเข้าแถวเพื่อชี้ตัว หรือให้แสดงตำหนิบาดแผลเป็นต้น ซึ่งเป็นกรณีที่ตำรวจปฏิบัติอยู่เป็นปกติเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน²⁴

ส่วน ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ให้ความเห็นว่า มาตรา 132 (1) ไม่ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนบังคับเจาะเลือดของผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะกระทำมิได้เพราะมิได้มีการบัญญัติให้อำนาจไว้ มีหลักว่า "การใดที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีกฎหมายให้อำนาจ ส่วนการใดที่มีได้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนย่อมกระทำมิได้ เว้นแต่มีกฎหมายห้าม"²⁵

²⁴ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2545), หน้า 197.

²⁵ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2545), หน้า 276.

จะเห็นได้ว่าการที่บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 มิได้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนถึงการให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการแสวงหาพยานหลักฐาน จากส่วนของร่างกายผู้ต้องหา ย่อมก่อให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้งในการรับฟังพยานหลักฐานได้ อันจะส่งผลกระทบต่อการนำพยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้ ทั้งๆ ที่พยานหลักฐานนี้มีคุณค่าน่าเชื่อถือ แต่ไม่สามารถนำมารับฟังได้

อนึ่ง การที่รัฐจะใช้อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหา ย่อมเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ต้องหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงมีปัญหาว่รัฐจะกระทำ ได้เพียงใด เมื่อพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 26 ได้บัญญัติ ว่า "การใช้อำนาจโดยองค์การของรัฐทุกองค์การต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและ เสรีภาพของผู้ต้องหา คือ หลัก Due Process ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูก ละเมิดโดยไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ทั้งนี้ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนกับ การให้อำนาจเจ้าพนักงานในการปราบปรามอาชญากรรม (Crime Control) จะต้องมีดุลยภาพไม่ เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนเกินไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนโดยส่วนรวม

สำหรับข้อยกเว้นที่ให้อำนาจรัฐจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ได้แก่ บทบัญญัติใน รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ที่ว่า "การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำ มิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จะเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้" ตาม บทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่า โดยปกติรัฐจะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่มี ข้อยกเว้นให้รัฐสามารถจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้เท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของประชาชน ส่วนใหญ่ แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น

จากการที่สภาพของกฎหมายไม่ชัดเจนในเรื่องอำนาจของเจ้าพนักงานในการแสวงหา พยานหลักฐานจากส่วนของร่างกายของผู้ต้องหา ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและการรับฟัง พยานหลักฐานที่ได้มาจากการยึดส่วนของร่างกายผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงใน คดี เพราะการกระทำต้องมีการล่วงละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหานั้น จึงมีปัญหาว่ หากรัฐจะให้ มีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการแสวงหา ตรวจค้นและยึดส่วน ร่างกายผู้ต้องหา บทบัญญัติดังกล่าวนี้จะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่

เมื่อพิจารณาแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามแนวความคิดทฤษฎีสิทธิทางธรรมชาติ (The natural right theory) ได้วางรากฐานว่า สิทธิเกิดขึ้นหรือมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ กล่าวคือ เกิดเอง มีมาเองโดยไม่มีผู้ใดสร้างขึ้นและไม่ว่ามนุษย์จะไปเกิดอยู่ที่ใด เวลาใด สิทธิดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่เป็นนิรันดร์ สิทธิดังกล่าวนี้มีอยู่เหนือกฎหมายของรัฐ กล่าวคือ รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดแย้งกับธรรมชาติไม่ได้ ทฤษฎีนี้เห็นว่าสิทธิของประชาชนต้องคงมีอยู่ตลอดไป เมื่อบุคคลมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ความสับสนวุ่นวายเกิดขึ้นจากการที่ความสามารถในการรับรู้ถึงเหตุผลหรือความเข้าใจในกฎหมายธรรมชาติมีไม่เท่าเทียมกัน จึงก่อให้เกิดการฝ่าฝืนอยู่เสมอ มนุษย์เราจึงต้องมาร่วมกันโดยทำสัญญาที่เรียกว่า "สัญญาประชาคม" (Social Contract) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองชีวิต ร่างกาย เสรีภาพและทรัพย์สินมากขึ้น แต่ละคนต้องยอมสละอำนาจในการดำเนินการตามธรรมชาติให้แก่รัฐที่ตนตกลงเข้าทำสัญญาด้วย เพื่อให้รัฐสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ รัฐมีอำนาจจำกัดเพียงเท่าที่ได้รับจากบุคคลในปกครองเท่านั้น หากรัฐใช้อำนาจดังกล่าวล่วงล้ำสิทธิของประชาชนที่อยู่ในการปกครองตามอำเภอใจ ประชาชนก็ไม่จำเป็นต้องเคารพเชื่อฟังรัฐอีกต่อไป

ในแง่ของรัฐที่ได้รับมอบอำนาจจากสังคมในฐานะที่เป็นผู้ปกครองหรือรัฐาธิปัตย์ มีแนวคิดเกี่ยวกับการทำสัญญาประชาคมว่าเป็นการยกอำนาจให้รัฐาธิปัตย์คุ้มครอง จึงมองว่ากฎหมายจะเป็นเครื่องมือการปราบปรามผู้แข็งข้อหรือทำลายความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้ ซึ่งแนวความคิดนี้ ประเทศไทยก็ได้รับเอาเข้ามาด้วย ดังคำสอนของพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ว่า "กฎหมายคือคำสั่งทั้งหลายของผู้ปกครองต่อราษฎรทั้งหลาย เมื่อไม่ทำตามแล้วตามธรรมดาต้องรับโทษ"

ดังนั้น เมื่อรัฐใช้แนวคิดของสำนักกฎหมายบ้านเมืองที่มองว่า กฎหมายเป็นคำสั่งของรัฐาธิปัตย์ รัฐจึงสามารถที่จะออกกฎหมายอย่างไรก็ได้เพื่อที่จะรักษาประโยชน์สาธารณะ โดยมุ่งประสงค์โดยตรงต่อประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยและความสงบสุขเรียบร้อยของมหาชนหรือสังคมส่วนรวมโดยปัจเจกชนไม่อาจโต้แย้งได้ จึงเห็นได้ว่า เจตจำนงของรัฐในการบัญญัติกฎหมายหรือการตีความกฎหมายนั้นมักจะคำนึงถึงความปลอดภัยและประโยชน์สาธารณะมากกว่าการมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชน ดุลยภาพระหว่างการรักษาประโยชน์ของปัจเจกชนกับการรักษาประโยชน์ของมหาชนจึงต้องสามารถเลื่อนไปมาได้ตามความเหมาะสม ขึ้นกับสภาวะของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เมื่อวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าจนถึงขั้นสามารถพิสูจน์วิเคราะห์ข้อเท็จจริงได้อย่างแน่นอนสมเหตุสมผล จึงต้องได้รับการยอมรับที่จะ

นำมาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงด้วยวิธีการนั้น เพื่อให้รัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายได้ และสามารถอธิบายให้ประชาชนในสังคมยอมรับได้ด้วยเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์

ฉะนั้น การที่รัฐต้องลดสิทธิของประชาชนที่มีอยู่ตามธรรมชาติลงบ้าง เพื่อประโยชน์แก่สังคมโดยรวมย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม หากการกระทำนั้นมีได้ถึงขั้นเป็นการละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเพื่อประโยชน์แห่งการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานฆ่าผู้อื่นด้วยการพิสูจน์วิเคราะห์ทดสอบทางวิทยาศาสตร์ที่มีความแม่นยำเชื่อถือได้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการที่จะต้องมีกฎหมายให้อำนาจรัฐในการแสวงหา ตรวจสอบ และยึดส่วนของร่างกายผู้ต้องหาให้ชัดเจนเพียงพอ เพื่อเป็นหลักประกันว่า พยานหลักฐานนั้นได้มาโดยการกระทำภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ และมีหลักเกณฑ์วิธีการที่ไม่ถึงขั้นเป็นการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหา และวิธีการกระทำพลอดภัยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพผู้ต้องหา เพื่อมิให้เกิดข้อโต้แย้งในการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวต่อไป

4.2.2.3 การได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากการค้นตัวบุคคลอื่น

ตามประมวลกฎหมายอาญาวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการค้นตัวบุคคลอื่น ในกรณีแรก คือ การค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะสถาน ตามมาตรา 93 ซึ่งบัญญัติว่า "ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครอง เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิดหรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด"

จากบทบัญญัตินี้ เมื่อพิจารณาถึงพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจวิเคราะห์ทดสอบทางวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ นั้น เป็นพยานหลักฐานข้อเท็จจริงชนิดหนึ่งซึ่งจะต้องนำเข้าสู่สำนวนความเพื่อการรับรู้ของศาล แต่พยานหลักฐานชนิดนี้ถ้าจะกล่าวโดยแท้จริงแล้วก็ยังเป็นพยานหลักฐานที่ก่อให้เกิดขึ้นภายหลัง

เหตุการณ์²⁶ ฉะนั้น วัตถุประสงค์ที่เป็นสิ่งส่งตรวจวิเคราะห์จึงเป็นพยานหลักฐานที่ได้ หลังจากเกิดเหตุแล้ว ในที่นี้ก็ต้องมีการกระทำความผิดฐานฆ่าเกิดขึ้นแล้ว พยานหลักฐานที่จะนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์จึงมักพบในที่เกิดเหตุ ที่ตัวผู้ตาย อาวุธ และตัวผู้กระทำผิดเอง ตามมาตรา 93 นี้ เป็นอำนาจในการค้นบุคคลต่างๆ ไปที่ต้องสงสัยว่าจะมี สิ่งของในความครอบครองตามวัตถุประสงค์ คือ เพื่อจะใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด โดยที่ยังไม่ต้องมีการจับกุมผู้ต้องหาโดยชอบด้วยกฎหมายดังเช่นบทบัญญัติในมาตรา 85 ซึ่งต้องมีการจับ แล้วเจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับมีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับได้นั้น เพื่อยึดสิ่งที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานทุกประเภท เมื่อพิจารณาต่อไปจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ที่จะนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์นั้น โดยหลักแล้วมักจะพบติดอยู่กับสิ่งที่ใช้ในการกระทำผิดแล้วอาทิเช่น คราบเลือดของผู้ตายที่ติดมากับมีด หรืออาวุธอื่นที่ผู้กระทำผิดได้ใช้แทงทำร้ายผู้ตาย เขม่าดินปืนที่ติดอยู่ที่มือ อาวุธปืนที่ใช้ยิงแล้ว แต่บทบัญญัติมาตรา 93 ข้างต้น ไม่ได้กำหนดให้อำนาจในการค้นตัวบุคคลเพื่อพบสิ่งของที่ได้ใช้ในการกระทำผิดมาแล้วแต่อย่างใด เห็นได้ว่า มาตรานี้มิได้เปิดช่องให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะค้นหาอาวุธหรือสิ่งที่ผู้กระทำผิดได้ใช้ในการฆ่าผู้อื่น ในกรณีที่ยังมิได้มีการจับกุมบุคคลนั้น หรือหากสงสัยว่าอาวุธนั้นจะอยู่กับบุคคลอื่น เจ้าพนักงานก็ไม่มีอำนาจค้นบุคคลอื่นนั้น ตามมาตรา 93 นี้แต่อย่างใด แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 100 ในกรณีที่เจ้าพนักงานค้นสถานที่เพื่อพบสิ่งของที่ต้องการนั้น ตามมาตรา 100 วรรคสองได้บัญญัติว่า "ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบซุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาได้ตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา 85" แสดงว่า หากเจ้าพนักงานสงสัยว่าสิ่งของ เช่น อาวุธหรือเครื่องมือที่ คนร้ายใช้ในการฆ่าผู้ตายที่สามารถนำไปตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อยืนยันความเกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมนั้น ซุกซ่อนอยู่ในร่างกายบุคคลอื่นซึ่งอยู่ในที่เกิดเหตุที่เจ้าพนักงานกำลังปฏิบัติการค้นอยู่นั้น เจ้าพนักงานย่อมมีอำนาจค้นตัวบุคคลนั้นได้โดยกฎหมายมิได้กำหนดว่าต้องได้รับความยินยอมก่อนแต่อย่างใด แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขในเรื่องค้น คือ หากบุคคลนั้นอยู่ในที่สาธารณะที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปทำการค้นที่รโหฐานนั้น ได้ต้องมีหมายค้นที่ออกโดยศาลเสียก่อน เว้นแต่จะมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นตาม มาตรา 92

²⁶ ประมวล สุวรรณศร, "พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์," บทบัญญัติ, 25 (มกราคม, 2511) : 33.

4.3 กระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์

เนื่องจากพยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ทดสอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ โดยอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษของผู้ทำการตรวจซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นี้เป็นที่ยอมรับกันว่ามีความถูกต้องแม่นยำ ไม่สามารถกลับคำเหมือนบุคคล มีความแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง สามารถนำมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์การกระทำผิดนั้น ทั้งตัวผู้กระทำ ลักษณะการกระทำ และตัวผู้ถูกกระทำ โดยเฉพาะในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์บ่งชี้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดแต่ละประเด็นได้เป็นอย่างดี ช่วยคลี่คลายคดีที่ซับซ้อน ซ้อนเร้น อ้ำพรางได้เป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงพบว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นยังมีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ศาลไม่อาจรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นเพื่อลงโทษจำเลย เนื่องจากยังมีข้อสงสัยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น ทั้งนี้ในคดีอาญามีหลักสำคัญว่า โจทก์ต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้ได้โดยปราศจากข้อสงสัย ทำให้คดีฆาตกรรมหลายคดีศาลยกฟ้อง เพราะข้อบกพร่องบางประการของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันเนื่องมาจากกระบวนการวิธีการในการจัดเก็บรวบรวม ส่งตรวจ เทคนิคการตรวจ เป็นต้น ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงหลักเกณฑ์วิธีการของกระบวนการตรวจพิสูจน์เพื่อให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้โดยปราศจากข้อสงสัย ดังต่อไปนี้

4.3.1 การจัดเก็บดูแลรักษาพยานหลักฐานเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์

โดยหลักแล้วพยานหลักฐานทางกายภาพ เป็นสิ่งของหรือวัตถุซึ่งพบโดยมีความเกี่ยวข้องกับ การสืบสวนและเป็นสิ่งซึ่งช่วยในการระบุชี้ตัวผู้กระทำผิด หรือสภาวะแวดล้อมในการประกอบอาชญากรรม ช่วยค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นได้โดยการตรวจวิเคราะห์พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ แต่เพื่อให้หลักฐานทางกายภาพมีคุณค่าทางการสืบสวนอย่างเต็มที่ ต้องมีการเก็บรักษาพยานหลักฐานอย่างมีความเข้าใจและมีความรู้จากมุมมองของวิทยาศาสตร์และกฎหมายซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องกระทำตามกฎเกณฑ์ หากมีการละเมิดกฎเกณฑ์ไม่ว่าจะทางกฎหมายหรือเทคนิคทางวิทยาศาสตร์อาจนำไปสู่การสูญเสียคุณค่าของพยานหลักฐานและอาจทำให้รูปคดีเสียหายได้ ฉะนั้น เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งในกฎเกณฑ์ทางกฎหมายว่าพยานหลักฐาน เช่นไรที่ควรนำมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ไม่ว่าจะพยานหลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดที่สามารถบ่งชี้ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น หลักฐานเชื่อมโยง หลักฐานเพื่อพิสูจน์รูปพรรณตลอดจนหลักฐานเพื่อติดตามรอยหาตัวผู้กระทำผิดหรือผู้ถูกกระทำในคดีนั้น นั่นก็คือ เจ้าหน้าที่

สืบสวนและพนักงานสอบสวนต้องรู้จักประเมินคุณค่าหลักฐานทางกายภาพเหล่านี้ว่าจะใช้วัตถุใดเป็นหลักฐานได้ และจะต้องมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ด้วยว่าควรจะใช้หลักฐานทางกายภาพหรือวัตถุใดในการส่งเพื่อตรวจวิเคราะห์ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ได้บ้าง

การที่พยานหลักฐานจะเป็นที่ยอมรับในชั้นศาลได้จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการ ดังต่อไปนี้²⁷

กฎข้อที่ 1 "ป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ"

การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคนแรกไปถึงสถานที่เกิดเหตุจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการซึ่งอาจจะเป็นแพทย์ผู้ชันสูตรศพ และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ทำการตรวจชันสูตรพลิกศพและตรวจสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้น ทั้งนี้ตามที่ได้กล่าวไว้ถึงความสำคัญของที่เกิดเหตุที่จะปรากฏร่องรอยหลักฐานต่างๆ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดที่เกิดขึ้นได้และสามารถเชื่อมโยงไปยังผู้กระทำผิด แต่ปัญหาหนึ่งคือ การที่สถานที่เกิดเหตุนั้นถูกเหยียบย่ำ ทำลาย ทั้งจากตัวเจ้าหน้าที่เองหรือประชาชน นักข่าว สื่อมวลชน ซึ่งข้อบกพร่องนี้เป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดข้อโต้แย้งถึงที่มาของพยานหลักฐานที่นำไปตรวจวิเคราะห์ทดสอบ ว่าอาจมีการโยกย้ายและการปนเปื้อนเกิดขึ้น โดยอาจมีผู้หนึ่งผู้ใดทำให้ตำแหน่งของวัตถุพยานนั้นเคลื่อนย้าย เปลี่ยนแปลงสภาพไป เป็นต้นว่า รอยเลือดอาจจะติดไปกับพื้นรองเท้าของตำรวจจากบริเวณที่พบศพ ไปยังอีกจุดหนึ่งคือบ้านของผู้ต้องสงสัย ซึ่งแม้การโยกย้ายและการปนเปื้อนของร่องรอยหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่งนี้จะกระทำโดยมิได้เจตนา แต่ก็นำไปสู่การกล่าวหาว่ามีการทำลายและสร้างหลักฐานขึ้น ทำให้คุณค่าของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ลดลงได้

กฎข้อที่ 2 "เก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย"

กฎเกณฑ์ข้อนี้หมายถึง บุคคลที่ทำการเก็บพยานหลักฐานนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในการเข้าและเก็บวัตถุพยานต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุได้ เช่น เป็นพนักงานสอบสวน เป็นเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจ เป็นต้น ซึ่งในเรื่องนี้ได้

²⁷ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์และคณะ, นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีซีซีพีริ้นติ้ง จำกัด, 2544), หน้า 31-32.

กล่าวไว้ในหัวข้อ 4.1 วิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำไปตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์จากการตรวจค้นทั้งสถานที่และตัวบุคคล ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมาย มิฉะนั้น พยานหลักฐานที่ได้มานั้นอาจมีผลกระทบต่อการรับฟังเป็นพยานหากเป็นการได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

กฎข้อที่ 3 "กระทำการค้นหาพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม"

ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่มองข้ามหรือละเลยพยานวัตถุทุกชิ้น ถ้าสงสัยว่าสิ่งนั้นจะสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่ให้ทำการเก็บไว้ก่อน พร้อมทั้งระบุรายละเอียดของวัตถุพยานนั้น ตำแหน่งที่พบและบรรจุหีบห่อรักษาไว้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานนี้พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะสามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามทา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาทั้งนี้เพราะแนวคิดของพยานหลักฐานในคดีอาญานั้น สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงธรรมต้องให้ออกาสคู่กรณีทั้งสองฝ่ายในการพิสูจน์อย่างเสมอภาคกัน พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องให้การปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา มิใช่มุ่งที่จะพิสูจน์เพียงความผิดประการเดียว ผู้ต้องหาบริสุทธิ์ย่อมสมควรได้รับการปลดปล่อยให้พ้นจากข้อกล่าวหาโดยเร็วและด้วยความเป็นธรรมเช่นกัน การค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำไปตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิด ความเชื่อมโยง หรือการพิสูจน์ตัวบุคคล จึงต้องมีการจัดเก็บอย่างเหมาะสม และไม่ละเลยต่อวัตถุบางสิ่งซึ่งอาจใช้ตรวจพิสูจน์ได้ ยิ่งความเจริญทางความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถตรวจวิเคราะห์พิสูจน์ได้อย่างน่าอัศจรรย์ เช่น คราบน้ำลายที่ติดอยู่กับกันบูหรี่ หมากฝรั่งที่ปรากฏคราบน้ำลาย รอยพันกีดกระดาษทิชชูที่เช็ดคราบอสุจิ กลัวยหอมที่คนร้ายกัดกินทิ้งไว้ แม้กระทั่งน้ำมูกก็สามารถนำมาสกัดหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอเพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลได้ เป็นต้น หากมีการละเลยไม่ได้เก็บวัตถุพยานบางอย่างไปตรวจสอบก็เท่ากับเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม เพราะจะไม่มีพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และไม่ได้ตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

กฎข้อที่ 4 "มีลูกโซ่การครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด"

การนำพยานหลักฐานที่ได้ไปตรวจสอบวิเคราะห์ทดสอบในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์หรือแม้กระทั่งการนำศพไปผ่าชันสูตรโดยแพทย์ผู้ชำนาญการ จะต้องแสดงลูกโซ่ของการครอบครองวัตถุพยานนั้น หมายถึงว่าพยานหลักฐานนั้น จะต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลของบุคคลหรือหน่วยงาน ตั้งแต่เริ่มเก็บจนกระทั่งแสดงในชั้นศาลโดยไม่ขาดช่วงของการครอบครองเลย ถ้ามีการ

เปลี่ยนแปลงการครอบครอง เช่น ส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ยังห้องปฏิบัติการ จะต้องมีหลักฐานแสดงการรับส่งของกลางนั้นโดยตลอด ซึ่งประกอบด้วย

1. การจัดการ (Taking) กระทำโดยบุคคลผู้เก็บพยานวัตถุหรือสิ่งส่งตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์นั้น เพื่อจำแนกพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ โดยการทำตำหนิเครื่องหมายกำกับอย่างถูกวิธีมิให้เป็นการทำให้พยานนั้นเสียหาย ระบุวัน เดือน ปี เวลาที่เก็บ พร้อมทั้งรายละเอียดต่างๆ ของพยานวัตถุนั้นจากสถานที่เกิดเหตุจริง

2. การเก็บ (Keeping) พิสูจน์ให้เห็นว่าการเก็บและครอบครองพยานวัตถุได้กระทำอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนและผิดพลาดเกิดขึ้น วิธีการที่ดีที่สุดคือ แสดงให้เห็นว่าพยานวัตถุนั้นได้ถูกเก็บอย่างถูกต้องตามหลักวิชา มีการแยกเก็บและจำกัดให้เกี่ยวข้องได้เฉพาะผู้ที่จำเป็นเท่านั้น

3. การขนส่ง (Transporting) การขนส่งพยานวัตถุทุกครั้งจะต้องมีความรัดกุมและแสดงให้เห็นว่า ไม่เกิดการสับสนกับของกลางหรือวัตถุอื่นๆ รวมถึงแสดงให้เห็นว่าพยานวัตถุนั้นได้ถูกบรรจุหีบห่อ ปิดผนึก และติดฉลากได้อย่างเหมาะสม ถ้าของกลางนั้นส่งไปทางไปรษณีย์จะต้องเป็นไปรษณีย์ลงทะเบียน และมีหลักฐานการรับอย่างถูกต้อง

4. การส่งมอบ (Delivering) เป็นการพิสูจน์ว่าของกลางได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับ (เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญในห้องปฏิบัติการ แพทย์หรือหน่วยงานอื่น) อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยมีหลักฐานแสดงวัน เดือน ปี เวลาที่รับของกลาง รายละเอียดของของกลาง และให้ผู้รับลงลายมือชื่อพร้อมทั้งวัน เวลาไว้ในสำเนาหนังสือนำส่ง

อนึ่ง นอกจากการแสดงถึงลูกโซ่การครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอดตั้งแต่การจัดการ จัดเก็บการขนส่งและการส่งมอบมาถึงผู้ชำนาญการในตรวจวิเคราะห์ หรือแพทย์ผู้ตรวจชันสูตร ซึ่งต้องกระทำให้ถูกต้องตามหลักวิชาและรัดกุมทุกขั้นตอน และหน่วยงานที่จัดเก็บ ควรจะต้องมีอุปกรณ์ที่เพียงพอในการจัดเก็บหลักฐาน มีสถานที่เก็บที่ปลอดภัยจากการเปลี่ยนแปลงหรือการทำลายโดยสาเหตุธรรมชาติ หรือการสัมผัสโดยผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้อง การเปลี่ยนตัวผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาสิ่งของที่เก็บไว้ต้องมีบันทึกลงรายการรายละเอียดการฝากการเคลื่อนย้ายทุกครั้ง เพื่อมิให้เกิดข้อโต้แย้งว่าวัตถุที่ส่งตรวจนั้นเป็นพยานวัตถุจริงหรือไม่ และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือวิธีส่งพยานบางอย่าง จะต้องมียละเอียดให้ผู้ชำนาญการทราบว่าได้จัดการกับพยานนั้นอย่างไรมิฉะนั้น ข้อเท็จจริงที่ตรวจพบอาจผิดจากความจริงไป เช่น พนักงานสอบสวนพบศพเปลือยลอยในแม่น้ำ จัดการส่งไปให้แพทย์ตรวจโดยใช้เชือกรัดคอศพแล้วลากไปเสร็จแล้วปล่อยเชือกติดที่คอศพไว้โดยมิได้แจ้งให้แพทย์ทราบ หรือการส่งโครงกระดูกไปให้แพทย์เพื่อหาร่องรอยของการถูกทำ

ร้าย แต่ผู้ส่งกลับใช้มีดฟันกระดูกยาวๆ เสียครึ่งหนึ่งให้ไส้ลึงได้พอดี และมีได้แจ้งให้ผู้ตรวจทราบ เป็นต้น²⁸

จากกฎเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นกฎเกณฑ์ทางปฏิบัติเพื่อให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นไม่อาจถูกโต้แย้งด้วยข้อบกพร่องต่างๆ อันทำให้คุณค่าของพยานหลักฐานนั้นลดลง เนื่องจากในความคิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ พยานหลักฐานที่พบได้มากก็คือร่องรอยที่ปรากฏบนศพ และสถานที่เกิดเหตุที่พบศพนั้น ที่จะนำไปตรวจวิเคราะห์ทดสอบเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงและตัวบุคคลได้ เป็นอย่างดี แต่พบว่าข้อบกพร่องในกระบวนการจัดเก็บหลายประการที่ทำให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ด้อยค่าลงหรือบางกรณีวัตถุพยานที่เก็บได้นั้นก็ไม่สามารถตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ เพราะความเสียหายที่เกิดจากกระบวนการจัดเก็บวัตถุสิ่งส่งตรวจนั้น ซึ่งสภาพปัญหาต่างๆ มีดังต่อไปนี้

4.3.1.1 ปัญหากฎหมายในเรื่องการดูแลรักษาพยานหลักฐาน

ในเรื่องเกี่ยวกับการรวบรวมสิ่งส่งตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี นอกจากจะต้องปฏิบัติโดยผู้มีอำนาจในการแสวงหารวบรวมแล้ว ในการเก็บรักษาสีงหรือวัตถุพยานนั้นก็ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกฎหมายหรือมีวิธีปฏิบัติเพื่อมิให้เกิดข้อโต้แย้งว่าวัตถุพยานนั้นมีการสับเปลี่ยน มิใช่ตัววัตถุพยานที่แท้จริงที่ได้มา อันทำให้ผลการวิเคราะห์พิสูจน์วัตถุสิ่งของนั้นไม่เป็นที่ยอมรับ

การรักษาพยานวัตถุตามที่กฎหมายกำหนดนั้น มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 242 บัญญัติว่า "ในระหว่างสอบสวน ไต่สวน มูลฟ้อง หรือพิจารณา สิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุ ต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู" และในวรรคสอง" ถ้ามีการแก้ห่อหรือทำลายตราการห่อหรือตีตราใหม่ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้อง"

บทบัญญัติของกฎหมายมาตรานี้ กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ได้แก่ เวลาสอบสวนปากคำเกี่ยวกับพยานวัตถุก็ให้นำสิ่งของซึ่งใช้เป็นพยานวัตถุ

²⁸ วิสูตร ฟองศิริไพบุลย์, "การประเมินผลจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์", หน้า 818.

มาให้คู่ความหรือพยานตรวจดูว่าใช่หรือไม่ เป็นต้น และในกรณีที่มีการแก้หรือทำลายตรา เพื่อนำเอาสิ่งที่ใช้เป็นพยานวัตถุออกมาเกี่ยวกับการสอบสวนครั้งใดก็ตามก็ต้องห่อหรือตีตราใหม่ต่อหน้าคู่ความหรือพยาน เพราะอาจมีข้อครหาได้ว่าพยานวัตถุถูกสับเปลี่ยนแปลงไป

โดยปกติสิ่งของที่ใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดนั้น กฎหมายได้กำหนดระเบียบปฏิบัติของเจ้าพนักงานเกี่ยวกับพยานวัตถุมาตั้งแต่ในขณะที่ยุติการตรวจค้นได้แล้วเป็นต้นมา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้คือ

มาตรา 101 " สิ่งของที่ยึดได้ในการค้น ให้ห่อหรือบรรจุหีบตีตราไว้หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ"

มาตรา 102 วรรค 3 "สิ่งของใดที่ยึดได้ ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานดู เพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้"

มาตรา 103 "ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และสิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้"

บันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของนั้นให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้"

ดังนี้ จะเห็นได้ว่า สิ่งของหรือพยานวัตถุนั้น ก่อนมาถึงมือพนักงานสอบสวน ก็ได้มีการห่อหรือตีตรา หรือทำเครื่องหมายจากเจ้าพนักงานผู้ทำการค้นหรือยึดอายัดมาแล้ว และถึงแม้ได้พยานวัตถุมาใหม่ในระหว่างการสอบสวนเพิ่มเติมอีกก็ต้องปฏิบัติในการห่อหรือตีตราไว้ต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้อง และมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพราะฉะนั้นเมื่อนำมาสอบสวน และมีการแก้หรือทำลายตรา ก็จำเป็นต้องปฏิบัติให้ถูกต้องดังเดิม คือห่อหรือตีตราใหม่ต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้อง และควรบันทึกให้คู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องลงนามรับรองการห่อหรือตีตราใหม่ ไว้เป็นหลักฐานด้วย

เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายข้างต้น เห็นได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ปฏิบัติสำหรับพยานวัตถุแท้ๆ ที่จะต้องมาให้คู่ความรับรองถึงความถูกต้อง แต่สำหรับกรณีของวัตถุที่เป็นสิ่งที่จะต้องนำไปตรวจพิสูจน์วิเคราะห์แปลผลทางวิทยาศาสตร์ ในขั้นตอนดังกล่าวนี้คงมีระบบการตรวจยืนยันจากคู่ความทั้งสองฝ่ายในชั้นการบรรจุหีบห่อเพื่อส่งตรวจ ที่การบรรจุหีบห่อปิดผนึกควรทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องโดยให้ผู้ต้องหาลงลายมือกำกับกับการปิดผนึกนั้นด้วย

แต่เมื่อสิ่งของที่ต้องการส่งตรวจทางวิทยาศาสตร์นั้นมาถึงมือผู้ชำนาญการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตรวจพิสูจน์ ในขั้นตอนนี้ไม่มีข้อกำหนดให้ต้องทำต่อหน้าคู่ความหรือพยาน มีแต่เพียงข้อกำหนดให้เจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ส่งพยานหลักฐานไปตรวจนั้นได้ปฏิบัติตามวิธีการหรือระเบียบการในส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ้าจะส่งไปตรวจพิสูจน์ที่กองพิสูจน์หลักฐาน ก็ควรปฏิบัติตามเอกสารคู่มือของกองพิสูจน์หลักฐานเรื่องคำแนะนำในการเก็บรักษาและจัดส่งเอกสารหรือวัตถุของกลางไปตรวจพิสูจน์เท่านั้น ประกอบการตรวจพิสูจน์หลักฐานในปัจจุบันหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐานก็คือสำนักงานวิทยาการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นฝ่ายตำรวจเช่นเดียวกัน ทำให้มีปัญหาได้แย่งถึงระบบการตรวจสอบกลิ่นร่องพยานหลักฐานในขั้นต้นนี้ว่าขาดความโปร่งใส ไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลโดยหน่วยงานกลาง เพราะกระบวนการจัดเก็บวัตถุพยานส่งตรวจวิเคราะห์ตั้งแต่การรวบรวม การจัดเก็บ การส่ง การตรวจพิสูจน์กระทำโดยองค์กรที่อยู่ภายใต้การกำกับขององค์กรเดียว ส่งผลกระทบต่อการนำพยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งแท้จริงแล้วก็ยอมรับกันถึงประสิทธิภาพในการตรวจสอบมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี อันเนื่องมาจากกระบวนการจัดเก็บสิ่งส่งตรวจทางวิทยาศาสตร์

4.3.1.2 ปัญหาการขาดความรู้ความชำนาญของผู้เก็บรวบรวมพยานหลักฐาน

ในการเก็บรวบรวมวัตถุส่งตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ถึงความแม่นยำในการตรวจพิสูจน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถตรวจพิสูจน์ได้แม้กระทั่งสิ่งเล็กๆ อย่างเช่น สารพันธุกรรมของมนุษย์ โดยการใช้ลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่สกัดได้จากเซลล์เนื้อเยื่อที่มีนิวเคลียสของร่างกาย แต่ถึงกระนั้นก็ตามหากผู้ที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมวัตถุพยานเพื่อนำไปตรวจวิเคราะห์ขาดความรู้ทางวิชาการ ก็ไม่สามารถทราบได้ว่าควรจะเก็บหลักฐานใดไปพิสูจน์เปรียบเทียบได้บ้าง การละเลยไม่เก็บวัตถุพยานส่งตรวจนี้ก็เท่ากับทำให้ไม่ได้พยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีนั้น เช่น รอยเลือดที่ปรากฏตามร่างกายของศพที่ผิดปกติ ซึ่งคาดว่าไม่น่าที่จะเป็นเลือดของผู้ตายนั่นเอง หากไม่มีการเก็บไปพิสูจน์ก็จะไม่ได้ความจริง เพราะวัตถุพยานนี้อาจสูญสลายไปได้ในขณะที่มีการนำศพไปตรวจชันสูตร

นอกจากปัญหาที่ผู้เก็บไม่ทราบว่าอะไรที่ควรเก็บไปส่งตรวจได้แล้ว ปัญหาประการต่อไปก็คือ การเก็บรวบรวมโดยปราศจากความรู้ความชำนาญในวิธีการเทคนิคการเก็บ ตลอดจนการดูแลรักษาให้วัตถุพยานนั้นคงสภาพ ตลอดจนปริมาณที่เพียงพอต่อการตรวจพิสูจน์ เช่น การเก็บ

ลายนิ้วมือที่ปรากฏอยู่บนขวด บนแก้วน้ำบนกระดาษ บนด้ามปืน ด้ามมีด การเก็บโดยเจ้าพนักงานมิได้สวมถุงมือและเอามือไปจับต้องวัตถุเหล่านี้ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาการลบเลือนหรือการปนเปื้อน เมื่อนำไปตรวจวิเคราะห์อาจจะไม่สามารถระทำการพิสูจน์ได้ เพราะลายพิมพ์นิ้วมือที่เก็บได้นั้นไม่สมบูรณ์พอหรือวัตถุบางอย่างที่อาจสลายไปตามสภาพธรรมชาติได้ถ้าไม่ได้ใช้เทคนิคการเก็บรักษาที่ดี เช่น การเก็บคราบเลือด คราบอสุจิ เนื้อเยื่อต่างๆ เพื่อตรวจสอบสกัดลายพิมพ์ดีเอ็นเอต้นแบบ ซึ่งจะต้องทำให้แห้งและเย็นเพื่อมิให้วัตถุพยานเหล่านี้เสื่อมสลายจนตรวจสอบไม่ได้หรือพวกรักษาต่างๆ บางอย่างอาจสูญสลายไปในเวลาที่จำกัดหรือเปลี่ยนสภาพไปได้ หากปะปนกับอากาศก็ต้องมีวิธีการจัดเก็บที่ถูกต้อง อีกทั้งปริมาณของวัตถุส่งตรวจนั้นควรมีปริมาณที่มากพอที่จะตรวจได้ และยังสามารถมีวัตถุต้นแบบเหลืออยู่ให้สามารถตรวจซ้ำได้ ในกรณีที่มีการโต้แย้งว่ามีการผิดพลาดในการตรวจพิสูจน์

ประการต่อไปคือ ผู้รวบรวมวัตถุส่งตรวจบางประเภทต้องรู้ด้วยว่าควรเก็บพยานหรือสิ่งส่งตรวจนั้นจากส่วนใด เช่นการได้รับเลือดของผู้ตาย การเปลี่ยนอวัยวะ หากมีการนำเลือดหรืออวัยวะนั้นไปตรวจ ผลการตรวจคลาดเคลื่อนเพราะเลือดหรืออวัยวะนั้นเป็นของผู้อื่นที่อยู่ในตัวผู้ตาย

การเก็บรวบรวมนำส่งวัตถุพยานส่งตรวจยังห้องปฏิบัติการนั้น ผู้ชำนาญการในห้องปฏิบัติการเป็นผู้ที่จะสามารถตรวจสอบแสดงผลการวิเคราะห์ และจะรายงานผลได้เฉพาะเพียงหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุได้นำส่งมาเท่านั้น และเนื่องจากการปฏิบัติงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญไม่อาจสร้างหลักฐานใดๆ ขึ้นมาใหม่ได้ถ้าไม่ปรากฏ หรือไม่ได้นำส่ง หรือได้ถูกทำลายร่องรอยไปแล้วโดยความไม่รอบคอบของผู้นำส่ง

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ผลสำเร็จของการพิสูจน์หลักฐานในห้องปฏิบัติการย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและความระมัดระวังเอาใจใส่ในการรวบรวม ดูแล และการนำส่งวัตถุพยานและหลักฐานทั้งหมดของฝ่ายผู้มีส่วนในการปฏิบัติงานในการเก็บรวบรวมหลักฐานโดยแท้จริง โดยผู้เชี่ยวชาญการ

ตรวจพิสูจน์หลักฐานในห้องปฏิบัติการจะทำงานหนักและใช้เวลานานมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับความดีเลวของพยานหลักฐานที่น่าสงเป็นสำคัญ²⁹

ตัวอย่างของการต่อสู้คดีของจำเลยในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ด้วยการโต้แย้งวิธีการเก็บและรักษาวัตถุส่งตรวจวิเคราะห์ที่ทำให้เจ้าหน้าที่เริ่มเห็นคุณค่าของการปกป้องที่เกิดเหตุและการรวบรวมร่องรอยหลักฐานจากที่เกิดเหตุ คดีหนึ่งที่สำคัญที่โด่งดังไปทั่วโลก คือ ในคดีที่ โอ.เจ. ซิมป์สัน ซุปเปอร์สตาร์ในกีฬอเมริกันฟุตบอลตกเป็นจำเลยในข้อหาสังหารอดีตรภรรยาของตนเอง คือ นิโคล บราวน์ ซิมป์สัน และเพื่อนชาย โรนัลด์ โกลด์แมน เมื่อปี ค.ศ.1994 ที่ลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา

ในคดีของนักกีฬาอเมริกันฟุตบอล โอ เจ ซิมป์สันซึ่งถูกกล่าวหาว่าลงมือฆ่ารภรรยาของเขาและเพื่อนชายเมื่อวันที่ 12 มิถุนายนปี 2537 เป็นคดีที่สะท้อนให้เห็นถึงการตรวจเก็บหลักฐานในที่เกิดเหตุที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง ทำให้ไม่สามารถยืนยันความรัดกุมกับการส่งต่อวัตถุพยานได้

เริ่มต้นจากการที่ตำรวจปล่อยให้ร่างของเหยื่อนอนในที่เกิดเหตุนานสิบชั่วโมง โดยคลุมร่างไว้ด้วยผ้าห่มที่เอามาจากในบ้านของผู้ตาย ก่อนที่จะอนุญาตให้แพทย์นิติเวชเข้าตรวจที่เกิดเหตุและในการสืบพยานในศาลก็ได้พบข้อผิดพลาดของพยาธิแพทย์นิติเวชที่ทำการชันสูตรศพหลายประเด็น

สิ่งที่ไม่สามารถโต้แย้งได้คือคราบเลือดที่กระเซ็นในที่เกิดเหตุและการตรวจเปรียบเทียบกับเลือดของภรรยาซิมป์สันกับถุงเท้าเปื้อนเลือดที่พบที่ปลายเตียงของ โอ เจ นั้นตรงกันหมด นอกจากนี้มีการพบถุงมือเปื้อนเลือดแบบเดียวกันที่หลังบ้าน ซึ่งก็ตรงกับเลือดในที่เกิดเหตุ

²⁹ เทพีศรีนิวัติ ภัคดีกุล, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานสืบสวนสอบสวนและนิติวิทยาศาสตร์, (ม.ป.ท.), หน้า 8.

ในการชันศพยานในศาลทนายของโอ เจ ได้ชักถามถึงปริมาณของเลือดที่เจาะจากเหยื่อ เพื่อตรวจดี เอ็น เอ ซึ่งก็พบว่ามึเลือดหายไปประมาณ 1.5 ซีซี ในระหว่างที่ตำรวจดูแลหลักฐานชิ้นนี้ ทำให้เกิดความสงสัยทันทีว่า คราบเลือดที่ถุงมืออาจเป็นหลักฐานที่ปรุงแต่งขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญของจำเลยยืนยันว่าที่ถุงเท้าไม่มีคราบเลือดติดอยู่ในช่วงเวลาสองอาทิตย์แรกหลังการสอบสวนคำจำเลย แต่จากการนำสืบกลับพบว่ามึรายงานการพบคราบเลือดปรากฏในอีกสี่อาทิตย์ต่อมา

คราบเลือดจากถุงเท้าถูกส่งไปยังห้องปฏิบัติการของเอฟ บี ไอ ในกรุงวอชิงตันดีซี เพื่อตรวจสอบ และมีการพบสาร EDTA ซึ่งเป็นสารส่วนกันเลือดแข็งตัวที่ใช้ใส่หลอดเลือดที่ถูกเจาะมาเพื่อตรวจดี เอ็น เอ ส่วนถุงมือนั้นมีขนาดเล็กกว่ามือของโอ เจ

แม้หลักฐานจากการตรวจดี เอ็น เอ จะช่วยยืนยันว่าเป็นเลือดของเหยื่อจริง แต่จากการนำสืบว่าเลือดที่ถุงเท้ามีสารกันเลือดแข็งตัวอยู่ ซึ่งแสดงว่าเลือดถูกเทมาจากหลอดแก้วมากกว่า เป็นเลือดจากที่เกิดเหตุ ในที่สุดนักสืบมาร์ค เฟอร์แมนก็ยอมรับว่าเขาเป็นผู้สร้างหลักฐานเท็จในระหว่างการดำเนินคดี

ในที่สุดคณะลูกขุนก็ได้ลงมติให้โอ เจพ้นโทษไปในปี 2539 ภายหลังจากพิจารณา สามชั่วโมง³⁰

4.3.2 หลักกฎหมายเรื่องการชันศพพลิกศพ

เป็นที่ทราบดีว่าในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ พยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์องค์ประกอบของความผิดได้ดีก็คือจากร่องรอยที่พบบนศพและในที่เกิดเหตุที่พบศพนั่นเอง ซึ่งในกรณีที่มีการตายผิดธรรมชาติ กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการชันศพพลิกศพ คือ การตรวจศพเพื่อ

³⁰ Bodies of evidence (New York: The Reader's Digest Association, Inc., 2000), pp.14-115.

(1) สาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย หมายถึง สาเหตุการตาย (Cause of death) และพฤติการณ์ที่ตาย (Manner of death) ซึ่งจะแสดงว่า ผู้ตายตายจากการกระทำตนเอง อุบัติเหตุ ถูกทำร้าย หรืออย่างอื่น

(2) ผู้ตายเป็นใคร รวมถึงการทราบเพศ อายุ ตาหนิ รูปพรรณต่างๆ กรณีไม่ทราบชื่อ

(3) ตายที่ไหน เมื่อไร หมายความว่า ผู้ตายอยู่ในที่ที่พบศพหรือไม่ และตายมานานเท่าใดแล้ว

(4) ถ้าถูกทำร้ายตาย บอกได้หรือไม่ว่าใครทำร้ายหรือมีใครทำหรือมีใครทำหรือมีใครต้องรับจากการกระทำ

จะเห็นได้ว่าหน้าที่ผู้ชันสูตรพลิกศพจะสามารถตอบปัญหาข้างต้นนี้ได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการตรวจชันสูตรจริงๆ และหากการตรวจภายนอกไม่อาจบอกได้ถึงสาเหตุการตายก็จะต้องมีการผ่าศพพิสูจน์ต่อไป

ความเห็นของแพทย์จากการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวช ไม่ว่าจะเป็นการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานหรือการชันสูตรพลิกศพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในทุกลำดับขั้นของการดำเนินคดี ตั้งแต่ขั้นสอบสวนความเห็นของแพทย์จะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าควรจะมีการสอบสวนดำเนินคดีอาญาในเรื่องนั้นหรือไม่ และหากมีการสอบสวนจะกำหนดแนวทางการสอบสวนอย่างไร เพื่อพิสูจน์หาตัวผู้กระทำผิดต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม ระบบของการชันสูตรพลิกศพของไทยเราที่ใช้กันอยู่นี้ มักมีข้อได้เปรียบอยู่เสมอในเรื่องของระบบที่ไม่มีความโปร่งใส เป็นผลทำให้การตรวจพิสูจน์หลักฐานการชันสูตรศพไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ บ่อยครั้งที่มิชอบอ้างว่ามีเงื่อนงำที่ไม่ชอบมาพากล เป็นผลให้น้ำหนักของพยานลดน้อยลง บางครั้งก็ส่งผลร้ายให้แก่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือในทางตรงข้ามก็ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยรอดพ้นจากการถูกดำเนินคดีเพราะพยานหลักฐานไม่แน่ชัด เป็นที่น่าสงสัย ทั้งๆที่การตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์นั้นมีความแม่นยำเชื่อถือได้ 100% ก็ตาม

4.3.2.1 ระบบการชันสูตรพลิกศพ

ปัญหาของกระบวนการชันสูตรพลิกศพ เนื่องจากกระบวนการชันสูตรพลิกศพของไทยเรานั้น ได้มีข้อวิพากษ์วิจารณ์ในวงการยุติธรรมว่าเป็นระบบที่มีจุดอ่อนหลายประการไม่ได้อำนวยต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอระบบการชันสูตรพลิกศพในต่างประเทศเพื่อมาเปรียบเทียบกับระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย เพื่อนำเอาข้อดีของระบบต่างๆ มาปรับใช้

กับระบบงานชั้นสูงในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยต่อการกลั่นกรองพยานหลักฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้อย่างน่าเชื่อถือต่อไป

ระบบการชั้นสูงพลีกศพที่สำคัญๆ แบ่งออกได้เป็น 3 ระบบ คือ

1) **ระบบศาล** หมายถึง ศาลหรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากศาลมีอำนาจรับผิดชอบโดยตรงในการชั้นสูงพลีกศพ พนักงานสอบสวนหรือตำรวจมีส่วนเข้ามาช่วยบ้าง แต่ต้องอยู่ใต้อำนาจศาลหรือผู้ที่ได้รับอำนาจจากศาล ระบบนี้ใช้กันแพร่หลายมากในประเทศส่วนใหญ่ของโลกในปัจจุบัน แบ่งย่อยได้ 2 กลุ่มคือ

ก. ระบบศาลโคโรเนอร์ของอังกฤษ

ข. ระบบผู้พิพากษาของยุโรป

ก. **ระบบศาลโคโรเนอร์ (CORONER'S COURT) ของอังกฤษ** ศาลโคโรเนอร์ของอังกฤษถือเป็นศาลยุติธรรมประเภทหนึ่งซึ่งมีอำนาจสืบสวนสอบสวนการตายในกรณีดังต่อไปนี้³¹

1. การตายที่ผิดธรรมชาติทั้งหมด
2. ศพที่ไม่มีแพทย์ให้การรักษาในระยะเวลา 14 วันสุดท้ายก่อนตาย
3. ศพที่ไม่ทราบว่ามีผู้ตายเป็นใคร
4. ศพที่ตายเกี่ยวกับอาชญากรรมทั้งหมดรวมทั้งศพเด็กทารกต่ำกว่า 1 ปี ที่ตาย อาจเกิดจากการตบตีที่มีจิตผิดปกติจากการคลอดในประเทศอังกฤษ บัญญัติกฎหมายฆ่าเด็กไว้สำหรับพิจารณาโดยตรงที่เรียกว่า Infanticide Act
5. ศพที่ตายจากการทำตนเอง
6. ศพที่ตายระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานในห้องซังหรือเรือนจำ
7. ศพที่ตายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล รวมทั้งการผ่าตัดและถึงแก่กรรมภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากรับผู้ป่วยไว้รักษา

³¹ ทศนะ สุวรรณจุฑะ, "ประวัติความเป็นมา" ใน นิติวิทยาศาสตร์ 3 เพื่อการสืบสวนสอบสวน (นิติเวชศาสตร์) ส่วนที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พีซีพีริ้นติ้ง จำกัด, 2544) , หน้า 1-2

8. ศพที่ตายในโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน
9. การตายของบุคคลที่มีบำเหน็จบำนาญ
10. ศพที่จะต้องเคลื่อนย้ายออกจากประเทศอังกฤษหรือเวลส์ (Wales)

ผู้ที่ทำการไต่สวนในนามของศาลเรียกว่า โคริเนอร์ (Coroner) สามารถดำเนินการสอบสวนบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยมีเจ้าหน้าที่ของศาลโคริเนอร์ที่เรียกว่า Coroner's officer ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ แต่ไม่ใช่แพทย์ไปยังที่เกิดเหตุ สอบเรื่องราวรายละเอียดที่เกี่ยวกับการตาย ต่อจากนั้น ศาลโคริเนอร์จะสั่งให้ตรวจสอบโดยนิติพยาธิแพทย์ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ต่อศาลนั้น สถานที่ตรวจศพเรียกว่า มอจวีรี (Mortuary) โดยนิติพยาธิแพทย์ที่ตรวจศพจะได้คำตอบแทนในการตรวจศพด้วย

สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่โคริเนอร์จะได้รับการแต่งตั้งจากสภาท้องถิ่นที่ศาลโคริเนอร์มีเขตอำนาจ โคริเนอร์อาจทำงานเต็มเวลา (full time) หรือเป็นบางเวลา (part time) ก็ได้ และส่วนใหญ่ได้รับแต่งตั้งตลอดชีพ ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งต้องมีคุณสมบัติเป็นเนติบัณฑิต (Barrister) หรือเป็นทนายความ (Solicitor) หรือเป็นแพทย์ (Medical practitioner) โดยต้องประกอบวิชาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และต้องไม่มีตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นที่ศาลโคริเนอร์นั้นตั้งอยู่

โคริเนอร์อาจทำการสอบสวนเหมือนพนักงานสอบสวนหรือทำการไต่สวนโดยการนั่งพิจารณาคดีก็ได้ บางกรณีอาจไต่สวนโดยมีคณะลูกขุนด้วย ในการสอบสวนหรือไต่สวนโคริเนอร์มีอำนาจเรียกพยานหลักฐานจากตำรวจมาพิจารณาได้ทั้งหมด³²

โคริเนอร์ในสหรัฐอเมริกา ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ดัดแปลงระบบโคริเนอร์ของอังกฤษไปใช้ในรัฐต่างๆ โดยผู้ที่เป็นโคริเนอร์มาจากการเลือกตั้ง และส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของโคริเนอร์ไว้ ปัจจุบันใช้ระบบโคริเนอร์อยู่ใน 28 รัฐและ 26 รัฐโคริเนอร์ได้รับการเลือกตั้ง มีเพียง 2 รัฐที่โคริเนอร์ได้รับการแต่งตั้ง วาระของโคริเนอร์มีวาระคราวละ 2-4 ปี ใน

³² วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ" ใน แนวทางพัฒนางานนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด ,2543), หน้า 98-99.

จำนวนนี้มี 4 รัฐ กำหนดคุณสมบัติของโคโรนาไวรัสว่าต้องได้ปริญญาแพทยศาสตร และ มีประชากรของสหรัฐอเมริการ้อยละ 15 อยู่ภายใต้ระบบโคโรนาไวรัส ส่วนอีกร้อยละ 50 อยู่ภายใต้ระบบผสมระหว่างระบบโคโรนาไวรัสกับระบบแพทย์

ทุกวันนี้ตามเขตแขวงในสหรัฐอเมริกาว่าครั้งหนึ่งต่างว่าจ้างบรรดาโคโรนาไวรัสเพื่อสืบสวนการตายอย่างผิดปกติ โคโรนาไวรัสส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการฝึกฝนทางด้านกฎหมายบ่อยครั้งที่พวกเขามีอาชีพเป็นสัปเหร่อ บางครั้งก็เป็นช่างประปาหรือนักบัญชี และอาจมีแพทย์บ้างในบางโอกาส ทว่าคนเหล่านี้เป็นนักการเมืองกันทุกคน เพราะโคโรนาไวรัสเป็นตำแหน่งที่มาจากกาเลือกตั้ง ซึ่งกำหนดคุณสมบัติไว้เพียง 2 ประการ นั่นคือ จะต้องเป็นพลเมืองของสหรัฐอเมริกาและต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 21 ปี³³

ระบบโคโรนาไวรัสในสิงคโปร์ โคโรนาไวรัสเป็นนักกฎหมาย ได้แก่ ผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate) และศาลโคโรนาไวรัสก็ให้ศาลแขวง (Magistrate's court) นั้นทำหน้าที่ด้วยเมื่อมีการตายโดยผิดธรรมชาติ ต้องแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องรายงานโคโรนาไวรัสให้สอบสวน ในกรณีฆาตกรรมโคโรนาไวรัสจะร่วมกับพยาธิแพทย์ไปดูสถานที่เกิดเหตุ โคโรนาไวรัสเป็นผู้สั่งให้พยาธิแพทย์ของรัฐเป็นผู้ผ่าศพเพื่อหาสาเหตุการตาย พยาธิแพทย์มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมหลักฐานและข้อมูลจากสถานที่พบศพ จากการผ่าศพตรวจและการตรวจทางห้องปฏิบัติการต่างๆ ทั้งหมดแล้วเสนอความเห็นต่อโคโรนาไวรัส กรณีที่การตายเกิดจากการกระทำของบุคคล เมื่อโคโรนาไวรัสไต่สวนแล้ว โคโรนาไวรัสจะต้องสั่งให้มีการฟ้องคดีอาญาแก่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบการนั้นต่อศาลอีกด้วย

สกอตแลนด์ แม้จะมีฐานะเป็นรัฐหนึ่งในเกาะอังกฤษ (Great Britain) แต่ระบบของสกอตแลนด์ก็ต่างไปจากอังกฤษ กล่าวคือ ไม่มีระบบศาลโคโรนาไวรัส แต่มีสำนักไต่สวนเหตุตายเรียกว่าโปรคูเรเตอร์ฟิสคัล (Procurator fiscal) ทำหน้าที่แตกต่างจากศาลโคโรนาไวรัสในอังกฤษและเวลส์อยู่บ้าง และใช้ชื่อ Sheriff Court เพราะนอกจากไต่สวนเหตุตายเช่นเดียวกับศาลโคโรนาไวรัสในอังกฤษแล้วยังทำหน้าที่เตรียมหลักฐานของพยานต่างๆ ตลอดจนทำหน้าที่ดำเนินคดี

³³ ไมเคิล บาเดนและมาเรียน โรซ, พลิกศพ พลิกคดี, หน้า 122.

คล้ายกับอัยการในประเทศไทย ฟ้องผู้กระทำผิดต่อศาลแขวง และในการตรวจศพ โปริคูเรเตอร์พีเอสคัล จะขอคำสั่งจากผู้พิพากษาศาลแขวงให้ผ่าศพ ซึ่งต้องทำโดยพยาธิแพทย์สองคนร่วมกัน³⁴

จะเห็นได้ว่าระบบโคโรเนออร์ที่ใช้กันอยู่ในประเทศต่างๆ นี้ ในบางกรณี บุคคลที่จะดำเนินการเมื่อมีการตายผิดปกติเกิดขึ้น เป็นบุคคลที่ศาลแต่งตั้งซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นแพทย์เสมอไป อาจเป็นนักวิทยาศาสตร์ สัตวแพทย์ นักบัญชี ช่างประปา ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้พิจารณาว่าหากต้องได้รับการชันสูตรศพโดยสมบูรณ์ก็จะส่งให้พบกับพยาธิแพทย์เป็นผู้ชันสูตร อีกทั้ง ระบบโคโรเนออร์นี้มีข้อดีตรงที่มีคนกลางมาดำเนินการ ซึ่งเป็นการถ่วงดุลอำนาจของกระบวนการยุติธรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจจะกระทำการภายใต้คำสั่งและคำแนะนำของโคโรเนออร์ แต่อาจมีปัญหาได้บ้างหากโคโรเนออร์ไม่มีความรู้ทางนิติเวชเพียงพอ จึงทำให้ไม่ได้ดำเนินการส่งศพให้แพทย์เฉพาะทางชันสูตรศพ³⁵

ข. ระบบผู้พิพากษาของยุโรป

ประเทศเยอรมัน เมื่อมีการตายโดยผิดปกติหรือผู้ตายไม่ทราบชื่อ พนักงานตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองจะต้องรายงานให้พนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาศาลแขวงทราบ เพื่อศาลจะได้ไปดูศพพร้อมกับแพทย์ 1 นาย (richerlich Leichenschau) ในกรณีที่จำเป็นต้องผ่าศพต้องใช้แพทย์ 2 นาย เป็นผู้ทำการผ่าศพต่อหน้าผู้พิพากษา (gerichtliche Sektion) แพทย์ที่ผ่าศพนี้คนหนึ่งต้องเป็นแพทย์ที่ศาลตั้งหรือแพทย์ศาล (Gecichtsarzt) และแพทย์ที่รักษาผู้ตายในระยะสุดท้ายจะเข้าร่วมผ่าศพไม่ได้ ในทางปฏิบัติศาลจะตั้งแพทย์ของสถาบันนิติเวชของมหาวิทยาลัยให้ทำหน้าที่แพทย์ศาล ระหว่างผ่าศพแพทย์ต้องทำรายงานตามแบบที่กฎหมายกำหนดว่าได้ตรวจส่วนใดพบอะไร ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ศาลจะมาพิมพ์รายงานตามคำบอกของแพทย์ขณะผ่าศพ เมื่อการผ่าศพเสร็จสิ้น แพทย์จะให้ความเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ตายและความเห็นอื่นเท่าที่จะบอกไว้แล้วลงชื่อในรายงาน ผู้พิพากษานำเอารายงานไปศาลเลย

³⁴ ทศนะ สุวรรณจุฑะ, "ประวัติความเป็นมา", หน้า 2.

³⁵ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, การชันสูตรศพ, หน้า 25.

อิตาลี ผู้รับผิดชอบในการสอบสวนการตายเป็นผู้พิพากษา (Judge of Magistratura) ซึ่งมีอำนาจสั่งการให้มีการตรวจศพด้วย แต่ต่อมาได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใหม่ โดยประกาศใช้บังคับมาตั้งแต่เดือนตุลาคม ค.ศ.1989 ให้ผู้รับผิดชอบในการสอบสวนการตายคือ พนักงานอัยการประจำศาลที่พิจารณาความผิดที่มีโทษสูง (Tribunale Prosecutor) และกฎหมายเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ ตั้งแพทย์ของตนเข้าไปร่วมดูการผ่าศพได้ด้วย กล่าวคือ กรณีที่เป็นการตายที่น่าสงสัยแต่ยังไม่มีผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องกับฆาตกรรมต่อกรตายนั้น พนักงานอัยการที่รับผิดชอบจะเป็นคนตัดสินใจว่าจะให้มีการผ่าศพเพื่อชันสูตร (Judicial autopsy) หรือไม่ หากเห็นควรให้มีการผ่าศพ พนักงานอัยการจะเลือกแต่งตั้งแพทย์ให้เข้ามาทำการผ่าศพ และทำรายงานการผ่าศพนั้น โดยพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาเลือกแต่งตั้งจากรายชื่อแพทย์ที่มีอยู่เป็นรายชื่อรายชื่อไป

ในกรณีที่การตายนั้นมีผู้ต้องสงสัยว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบจากการตายนั้น เมื่อพนักงานอัยการแต่งตั้งแพทย์ให้เป็นผู้ผ่าศพ ต้องแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะผ่าศพ นั้นให้ญาติผู้ตายและผู้ถูกสอบสวน กรณีต้องสงสัยให้ทราบ และทั้งสองฝ่ายอาจแต่งตั้งแพทย์เป็นที่ปรึกษาของตนเข้าไปดูการผ่าศพ และมีสิทธิทราบผลการผ่าศพตลอดจนซักถามได้อย่างเต็มที่ แล้วที่ปรึกษาแพทย์นั้นจึงนำรายงานมาแจ้งแก่ฝ่ายที่ตั้งตนให้ทราบ รายงานผลของการผ่าศพของแพทย์ที่พนักงานอัยการแต่งตั้งก็จะนำไปสู่ศาลต่อไป

ในบางกรณีถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เชื่อใจแพทย์ที่พนักงานอัยการแต่งตั้ง ก็อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้ชำนาญเป็นผู้ทำการผ่าศพ โดยมีแพทย์ของพนักงานอัยการและของคู่กรณีร่วมอยู่ด้วยก็ได้

ประเทศอิตาลีมีโรงเรียนแพทย์ 30 แห่ง ทุกแห่งมีภาควิชานิติเวชศาสตร์ อยู่ด้วย โรงพยาบาลของบริการสาธารณสุขแห่งชาติหรือของท้องถิ่นบางแห่งมีแผนกนิติเวชศาสตร์ อยู่ด้วย แพทย์นิติเวชเหล่านี้จะเป็นผู้ให้บริการแก่พนักงานอัยการและศาลตลอดจนคู่กรณีดังกล่าว นอกจากนั้น อาจมีแพทย์นิติเวชเอกชนจำนวนหนึ่งให้บริการเหล่านั้นด้วย

ฝรั่งเศส ผู้มีอำนาจสอบสวนการตายโดยผิดธรรมดา เรียกว่า Procurator General ได้รับแต่งตั้งจากรัฐหรือจากท้องถิ่น มีอำนาจขอให้แพทย์ผ่าศพเพื่อการชันสูตรได้ ซึ่งแพทย์ที่ผ่าศพจะเป็นแพทย์นิติเวชของมหาวิทยาลัย

ญี่ปุ่น การสอบสวนการตายเบื้องต้นเป็นหน้าที่ของพนักงานตำรวจ หากจะให้มีการผ่าศพเพื่อชันสูตร (Judicial autopsy) ต้องรายงานให้ศาลเป็นผู้สั่งให้แพทย์เป็นผู้ผ่าศพ ซึ่งจะเป็นแพทย์นิติเวชของมหาวิทยาลัยต่างๆ และภาควิชาของมหาวิทยาลัยในญี่ปุ่นทั้งประเทศมี 80 แห่ง

2.) การชันสูตรพลิกศพระบบแพทย์³⁶ ระบบนี้ หมายถึง การที่แพทย์มีอำนาจเต็มในการชันสูตรพลิกศพ โดยมีอำนาจตั้งแต่การดูศพและการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการตายนั้น ตลอดจนการสอบสวนพยานบุคคลและรวมถึงอำนาจในการผ่าศพตรวจพิสูจน์ด้วยตนเองด้วย แพทย์ที่ทำหน้าที่นี้จะมีตำแหน่งที่เรียกว่า แพทย์สอบสวน (Medical examiner) ซึ่งระบบนี้เริ่มที่สหรัฐอเมริกาเป็นแห่งแรก และมีประเทศอื่นๆ ที่นำไปใช้ เช่น ญี่ปุ่นในเมืองใหญ่ๆ อย่างโตเกียว โอซากา และโกเบ เป็นต้น ตลอดจนบัลแกเรีย เม็กซิโก และอิสราเอลบางส่วนก็นำระบบแพทย์สอบสวนไปใช้

สืบเนื่องจากการที่ระบบโคโรเนออร์มีปัญหามีอิทธิพลทางการเมืองเข้าไปครอบงำ มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ทำให้งานของโคโรเนออร์ไม่โปร่งใสและไม่เป็นกลาง ทั้งนี้เพราะโคโรเนออร์ในสหรัฐอเมริกา มาจากการเลือกตั้งที่กล่าวมาแล้ว ในปี ค.ศ.1915 เมืองนิวยอร์ก จึงได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนการปฏิบัติงานของโคโรเนออร์ และคณะกรรมการได้เสนอให้มีการยุบเลิกระบบโคโรเนออร์เสีย แล้วให้ใช้ระบบแพทย์สอบสวนเข้ามาแทน ดังนั้น ในวันที่ 1 มกราคม 1918 เมืองนิวยอร์กจึงได้สถาปนาระบบแพทย์สอบสวนขึ้น โดยให้แพทย์สอบสวนนั้นนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนการตายที่เกิดจากการบาดเจ็บต่างๆ คล้ายโคโรเนออร์ ยังให้แพทย์สอบสวนมีอำนาจผ่าศพตรวจหรือสั่งให้มีการผ่าศพตรวจได้ด้วยและในกรณีที่เห็นว่าการตายเป็นผลมาจากการฆาตกรรม แพทย์จะเป็นผู้สั่งตำรวจให้ดำเนินการตามกฎหมาย³⁷ นับได้ว่าเป็นระบบแพทย์สอบสวนที่สมบูรณ์เป็นแห่งแรกของโลก

สำนักงานแพทย์สอบสวนเป็นหน่วยงานอิสระที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการอำเภอ (Country Commissioner) ผู้ว่าการรัฐ หรือคณะกรรมการนิติเวชของรัฐ

³⁶ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ," หน้า 106.

³⁷ ทศนะ สุวรรณจุฑะ, "ประวัติความเป็นมา", หน้า 3.

(Board of Medico-Legal Investigations) แล้วแต่กรณี ประกอบด้วยหัวหน้าแพทย์สอบสวน (Chief Medical - Examiner) ซึ่งส่วนมากเป็นแพทย์ผู้ชำนาญทางนิติเวชวิทยา (Forensic pathologist) มักได้แก่ศาสตราจารย์ด้านนิติเวชศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและบุคลากรอื่น ซึ่งอาจจะ มีรองหัวหน้า และแพทย์สอบสวนผู้ช่วย เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการต่างๆ ของสำนักงาน ห้องปฏิบัติการพยาธิวิทยา พิษวิทยา และเจ้าหน้าที่ธุรการอื่นๆ ตามความจำเป็น และที่สำคัญคือ มี เจ้าหน้าที่สอบสวน (Investigators) ซึ่งส่วนมากได้รับการอบรมมาเป็นอย่างดี และจบการศึกษาปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ ทำหน้าที่ภายใต้คำแนะนำของแพทย์สอบสวนในการสอบสวนพยาน ตรวจสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น เจ้าหน้าที่สอบสวนเหล่านี้จะเป็นผู้หาข้อมูลต่างๆ และทำรายงานให้ แพทย์ ขณะเดียวกันรายงานจากพนักงานสอบสวนฝ่ายกระบวนการยุติธรรม(ตำรวจ)ก็ต้องส่งมายัง แพทย์สอบสวนด้วย

ระบบแพทย์สอบสวนนี้เป็นระบบที่จัดว่าดีที่สุด³⁸ เพราะเป็นการดำเนินการ โดยแพทย์ที่เป็นแพทย์เฉพาะทางด้านนี้โดยตรง จึงสามารถดำเนินการชันสูตรศพได้อย่างมีคุณภาพ แต่ปัญหาหนึ่งที่ประเทศที่ใช้ระบบนี้ แม้แต่ในสหรัฐอเมริกาเองก็คือ การขาดแคลนบุคลากรทางด้านนี้ แพทย์ที่ทำงานเป็นนิติพยาธิแพทย์เต็มตัว หรือแพทย์ที่ผ่านการฝึกอบรมเป็นพิเศษเพื่อระบุงรณิ เวดล้อมของการตายและอธิบายถึงกรณีเวดล้อมเหล่านี้ในศาลได้ มีอยู่ไม่ถึง 400 คน³⁹

3) การชันสูตรพลิกศพระบบตำรวจ⁴⁰ ระบบนี้หมายถึง ตำรวจมีอำนาจเต็มฝ่าย เดียวในการชันสูตรพลิกศพ หรือตำรวจมีอำนาจชี้แนะหรือมีบทบาทสำคัญในการชันสูตรพลิกศพเช่น ที่เป็นอยู่ในประเทศไทยเรา เป็นระบบที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการชันสูตรพลิก ศพ เมื่อมีการตายที่ผิดธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันระบบตำรวจชันสูตรพลิกศพที่ใช้ในประเทศเอเชีย ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย มาเลเซีย และกลุ่มประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ได้แก่ เดนมาร์กฟินแลนด์ นอร์เวย์ และสวีเดน เป็นต้น

³⁸ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, การชันสูตรศพ, หน้า 25.

³⁹ ไมเคิล บาเดนและมาเรียน โรซ, พลิกศพ พลิกคดี, หน้า 122.

⁴⁰ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", หน้า 94-97.

การชันสูตรพลิกศพของสาธารณรัฐประชาชนจีน ระบบตำรวจของจีนมีชื่อเรียกว่าสำนักงานรักษาความปลอดภัยสาธารณะ (Public Security Bureau) สำนักงานตำรวจในระดับตำบล (Country) ระดับเมือง (City) ระดับจังหวัด (Province) จะมีฝ่ายนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science Section) อยู่ด้วยซึ่งรวมงานด้านนิติเวช (งานชันสูตรพลิกศพและงานชันสูตรบาดแผล) และงานพิสูจน์หลักฐาน เช่น ตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ การถ่ายรูปและอื่นๆ เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งการปฏิบัติงานด้านวิชาการทางนิติเวชอยู่ภายใต้หัวหน้าฝ่ายนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจไม่ได้เป็นแพทย์แต่เป็นนักวิทยาศาสตร์

เมื่อมีการตายจากการทำร้ายเกิดขึ้น ตำรวจ พยาธิแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ฝ่ายพิสูจน์หลักฐานจะไปตรวจสอบสถานที่ที่พบศพพร้อมๆ กัน ถ้าเป็นเจ้าหน้าที่จะทราบเหตุการณ์ตายหรือหาหลักฐานจากศพที่ต้องการผ่าศพ แพทย์จะนำศพไปตรวจพิสูจน์ที่สำนักงานตำรวจซึ่งมีความพร้อมที่จะผ่าศพตรวจได้เป็นอย่างดี หรืออาจเป็นโรงพยาบาลของคณะแพทย์ และหากจำเป็นต้องตรวจค้นทางห้องปฏิบัติการที่ยาก แพทย์ก็ส่งสิ่งที่ตรวจจากศพหรือจากสถานที่พบศพไปตรวจยังสำนักงานตำรวจระดับสูงขึ้นไป ซึ่งการกำกับดูแลและการให้คำปรึกษาทางวิชาการในงานนิติวิทยาศาสตร์ทั้งหมดขึ้นตรงกับสถาบันวิจัยนิติวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (The Research Institute for Forensic Science) ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงตำรวจ (Ministry of Public Security)

การชันสูตรพลิกศพของประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย

การชันสูตรพลิกศพของประเทศในกลุ่มนี้ใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับสาธารณสุขตำบล (District health officer) ซึ่งเป็นแพทย์ (Medical doctor) จากการดูศพ ณ สถานที่พบศพ และรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ แล้ว แพทย์ที่เป็นสาธารณสุขตำบลจะเป็นผู้แนะนำเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าควรจะให้มีการผ่าศพตรวจหรือไม่ ตำรวจมีอำนาจในการสั่งให้มีการผ่าศพ ซึ่งการผ่าศพต้องทำโดยแพทย์ 2 คน และลงชื่อในรายงานการผ่าศพพร้อมกัน

ประเทศในกลุ่มนี้จะมีสถาบันระดับชาติทางนิติเวช เรียกว่าสถานนิติเวช (Medico-legal Conneil) ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานและให้คำปรึกษาแนะนำและวินิจฉัยปัญหาทางนิติเวชที่สำคัญของชาติ

นอกจากนี้บางประเทศได้ใช้ระบบผสม มิได้ให้อำนาจตำรวจฝ่ายเดียวหรือฝ่ายตำรวจร่วมกับแพทย์ในการชันสูตรพลิกศพ แต่ได้ให้ฝ่ายกระบวนการยุติธรรมฝ่ายอื่นเข้ามา ร่วมกับตำรวจ ทำการชันสูตรพลิกศพ ได้แก่ ระบบของอินโดนีเซีย และสหภาพโซเวียต ทั้งสองประเทศให้ตำรวจร่วมกับพนักงานอัยการทำการชันสูตรพลิกศพและมีอำนาจสั่งให้มีการผ่าศพชันสูตรได้ในสหภาพโซเวียตนั้น การผ่าศพมักทำที่มหาวิทยาลัยหรือสำนักงานนิติเวชของท้องถิ่นต่างๆ (Regional Medico-Legal Bureau)

ระบบการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ซึ่งจะเห็นได้ว่าระบบการชันสูตรพลิกศพของไทยเป็นระบบตำรวจ (Police system) ในกรณีที่มีการตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 148 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับกรณีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ณ ที่เกิดเหตุ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ผู้มีอำนาจชันสูตรพลิกศพ ได้แก่

1. พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ จะใช้พนักงานสอบสวนท้องที่อื่นไม่ได้
2. แพทย์ ตามลำดับดังนี้
  - 2.1 แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิปดหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภา
  - 2.2 แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ
  - 2.3 แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
  - 2.4 แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชน หรือแพทย์ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข
3. ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ต้องมีผู้ร่วมชันสูตรเพิ่มเติม ได้แก่
  - 3.1 พนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ และ
  - 3.2 พนักงานฝ่ายปกครอง ตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่

4. ในกรณีที่ต้องชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 (3) และ (4)⁴¹ ถ้าแพทย์มีเหตุจำเป็นไม่สามารถไปตรวจชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุได้ อาจมอบหมาย

4.1 เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลที่ผ่านการอบรมทางนิติเวชศาสตร์

4.2 เจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ผ่านการอบรมทางนิติเวชศาสตร์

ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ได้ถึงวันที่ 26 มิถุนายน 2548 เท่านั้น

อย่างไรก็ดีแม้หลักกฎหมาย มาตรา 150 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดคุณสมบัติของแพทย์ที่ร่วมในการชันสูตรศพว่าต้องเป็นแพทย์แผนปัจจุบัน และในกรณีที่มีการตาย เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานหรือคดีวิสามัญฆาตกรรมที่ต้องมีการไต่สวนหาสาเหตุการตาย พ.ศ. 2542 ฎีกาการตายมาตรา 150 วรรคสาม ก็ได้กำหนดให้ต้องมีพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองร่วมด้วยในการชันสูตรพลิกศพ อีกทั้งยังให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ตายทราบก่อนการชันสูตรพลิกศพได้เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนฝ่ายเดียว แต่ปัญหาที่ยังคงมีต่อระบบการชันสูตรพลิกศพเพื่อตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นก็คือ ในขั้นตอนของการชันสูตรศพเพื่อทราบเหตุการณ์การตาย ในกรณีที่ต้องมีการผ่าศพตรวจพิสูจน์ ตาม มาตรา 151 ซึ่งตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สำหรับคดีที่เกิดในกรุงเทพมหานคร) ในการส่งศพไปผ่าพิสูจน์ให้ส่งไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือโรงพยาบาลของรัฐที่มีแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ แต่ทางปฏิบัติก็มักจะส่งไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำให้มีการโต้แย้งความน่าเชื่อถือของกระบวนการตรวจพิสูจน์ว่าหน่วยงานที่พิสูจน์เป็นหน่วยงานที่มีสังกัดเดียวกัน อาจมีการบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อช่วยเหลือกัน อีกทั้งสถาบันนิติเวชวิทยา ไม่เป็นหน่วยงานที่อิสระ ยังต้องอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ขาดความเป็นเอกภาพ จึงทำให้ไม่ค่อยเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน ทั้งๆ ที่บุคลากรมีความรู้ความสามารถ

⁴¹ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21)

4.3.2.2 ปัญหาเรื่องความล่าช้าในการแจ้งผู้เกี่ยวข้องมาร่วมในการชันสูตรพลิกศพ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ว่า การที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น สภาพศพ ร่องรอยจากศพ และสถานที่เกิดเหตุหรือที่พบศพจะเป็นแหล่งที่ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะจากสภาพศพที่จะบ่งบอกถึงระยะเวลาที่เกิดเหตุ สถานที่เกิดเหตุ ลักษณะของการกระทำ เหตุแห่งการตาย ซึ่งการตรวจพิสูจน์ที่จะได้ผลดีมีประสิทธิภาพจะต้องได้กระทำทันทีที่มีการพบศพ สภาพที่เกิดเหตุต้องได้รับการปกป้องไม่ให้ใครเหยียบย่ำทำลายหรือมีผู้เคลื่อนย้ายศพ คือจะต้องมีการคงสภาพเดิมของสถานที่เกิดเหตุไว้ให้ดีกว่านี้ผู้ชำนาญการจะมาตรวจ ซึ่งได้มีบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ทวิ ที่กำหนดมาตรการลงโทษกับผู้ที่กระทำการใดๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ ก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น แต่ก็มิได้หมายความว่าผู้ที่มีได้แจ้งใจหรือเดินเล่อ ดังนั้น เรื่องนี้จึงอยู่ที่พนักงานสอบสวนว่ามีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบต่อการปกป้องสภาพของที่เกิดเหตุก่อนที่จะมีการชันสูตรพลิกศพได้ดีเพียงไร

หนึ่งในกระบวนการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่ควรคำนึงถึงคือ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการหรือการตรวจวิเคราะห์ด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ในบางกรณีย่อมมีข้อจำกัดด้วยห้วงระยะเวลาในการได้วัตถุพยานนั้นมาตรวจพิสูจน์ ซึ่งหากทิ้งระยะเวลานานเกินไป พยานหลักฐานเหล่านี้อาจสูญสลายไปด้วยปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น การตรวจเขม่าดินปืน สารเคมีบางอย่าง หรือทำให้ความแม่นยำในการตรวจสอบลดน้อยลง ซึ่งในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ การพิสูจน์หาเวลาดตายของผู้ที่ถูกฆ่านั้น เวลาดตายย่อมเป็นพยานหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงอื่นๆ อันจะนำไปสู่การหาตัวผู้ที่ทำให้เกิดมาลงโทษได้ หรือจะช่วยกันผู้บริสุทธิ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตายนั้นให้หลุดพ้นจากการต้องถูกดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายได้เช่นกัน

การที่จะบอกว่าผู้ตายถึงแก่ความตายเมื่อใด ยังคงเป็นสิ่งที่ไม่มีใครตอบได้ ในกรณีที่ไม่มีการชันสูตรศพเห็นในขณะมีการฆ่า การตรวจสอบต่างๆ ที่แพทย์ผู้ชันสูตรลงมือทำเมื่อมาถึงที่เกิดเหตุสามารถระบุเวลาดตายได้อย่างแม่นยำ ยิ่งการตรวจภายหลังการตายเกิดขึ้นเร็วเท่าใดก็ยิ่งดีเท่านั้น แพทย์ยังสามารถระบุเวลาดตายได้จากการตรวจสภาพศพ เช่น หลังการตายอุณหภูมิของร่างกายจะลดลงโดยเฉลี่ย 1 องศาเซลเซียสต่อ 1 ชั่วโมง มีการแข็งตัวของกล้ามเนื้อ

ตามลำดับ เช่น ในเวลา 2 ชั่วโมงกรมจะแจ้ง ซึ่งผู้ที่จะสามารถแบ่งย่อยช่วงเวลาแตกต่างตามระยะเวลาการแจ้งนี้ได้ก็คือแพทย์ที่มีความชำนาญในการตรวจ

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการชันสูตรพลิกศพคือ การแจ้งให้แพทย์ไปร่วมในการชันสูตรพลิกศพมีความล่าช้าไปมาก ทำให้สภาพศพเปลี่ยนแปลงไปมากหรือวัตถุพยานบางอย่างสูญสลายไปก่อนด้วยปัจจัยหลายๆ ประการ เช่น อุณหภูมิ สภาพแวดล้อม การที่แพทย์ผู้ตรวจมาถึงภายหลังจากเวลาเกิดเหตุหรือที่พบว่ามี การตายไปมากแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อ การตรวจพิสูจน์ อาจทำให้การคำนวณระยะเวลาตายคลาดเคลื่อนไปได้ เพราะขณะเกิดเหตุกับเมื่อมีการตรวจสภาพศพ สภาพแวดล้อมมีความแตกต่างกัน หรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสภาพศพที่เกิดขึ้นมากจนทำให้การประมาณเวลาตายยากยิ่งขึ้น เช่น กรณีการลดลงของอุณหภูมิ หากปล่อยเวลานั้นนานออกไป การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของศพเกิดขึ้นจนกระทั่งเหลือเท่าอุณหภูมิภายนอก ก็ทำให้การกำหนดเวลาตายจากการตรวจการลดลงอุณหภูมิไม่อาจทำได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ การที่แพทย์ได้รับการแจ้งให้มาชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุหรือสถานที่ที่พบศพล่าช้า นอกจากมีผลกระทบโดยตรงต่อการแปลผลของการตรวจพิสูจน์วินิจฉัยทางวิทยาศาสตร์ที่อาจทำให้ขาดความแม่นยำหรือไม่อาจใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงบางอย่างได้เลยแล้ว ที่สำคัญอีกประการคือ ในการชันสูตรพลิกศพที่เป็นกรณีที่มีการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน หรือความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่หรือคดีวิสามัญฆาตกรรม การแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ร่วมทำการชันสูตรพลิกศพล่าช้า ย่อมทำให้เกิดความเคลงใจว่าในห้วงระยะเวลาก่อนที่แพทย์ ญาติพี่น้องของผู้ตาย พนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองจะมาถึงที่เกิดเหตุ อาจมีการกระทำใดๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพข้อเท็จจริงเพื่อให้เจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบ อันอาจส่งผลกระทบต่อผลการพิสูจน์นั้นมีข้อสงสัย ทำให้เกิดผลร้ายแก่ตัวเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติกรตามหน้าที่นั่นเอง

เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายในเรื่องการชันสูตรพลิกศพ ตามมาตรา 149 กำหนดให้เป็นเจ้าหน้าที่ของญาติหรือผู้ที่พบศพต้องไปแจ้งความแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด หากผู้ใดละเลยไม่กระทำหน้าที่ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ซึ่งบทบัญญัติในมาตรานี้ก็มีได้บังคับถึงขั้นตอนการแจ้งผู้มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพแต่ประการใด สำหรับบทบัญญัติตามมาตรา 150 กำหนดให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่พบศพนั้นอยู่กับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์หรือแพทย์แผนปัจจุบันอื่นๆ ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว หรือหากเป็นกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานหรือในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่า

ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ต้องมีพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปในท้องที่ที่พบศพนั้นอยู่ มาร่วมในการชันสูตรพลิกศพด้วยนั้น มาตรา 150 วรรคสอง ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ และก่อนการชันสูตรพลิกศพให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ญาติผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้ เห็นได้ว่าบทบัญญัติในเรื่องการแจ้งผู้เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพนั้นมิได้มีการกำหนดระยะเวลาเท่าใดหรือต้องแจ้งโดยทันทีเมื่อมีกรณีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งทำให้พนักงานสอบสวนละเลยความสำคัญและความจำเป็นในเรื่องนี้ไปทำให้กระบวนการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวชในการชันสูตรพลิกศพมีจุดอ่อน ไม่ได้ผลอย่างเต็มที่ แม้การตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์จะดีเลิศเพียงใดก็อาจจะไม่เกิดประโยชน์หรือไร้ค่าไปได้เพราะความล่าช้าทำให้ไม่หลงเหลือพยานหลักฐานให้พิสูจน์ และเกิดข้อโต้แย้งในเรื่องความโปร่งใส ความไม่เป็นธรรมของกระบวนการชันสูตรพลิกศพ เพราะเหตุแห่งความล่าช้าดังกล่าว

4.3.3 ปัญหาความชำนาญและความเป็นอิสระของผู้ตรวจ

เนื่องจากการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานโดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์นั้น ความรู้ ความชำนาญของผู้ตรวจย่อมเป็นผลโดยตรงต่อคุณภาพและความน่าเชื่อถือของการตรวจพิสูจน์ การที่ผู้ตรวจไม่มีความรู้เฉพาะทางหรือมีประสบการณ์ อาจทำให้การประเมินผลผิดพลาดได้หรือ อาจทำให้วัตถุพยานที่ส่งตรวจนั้นไร้ประโยชน์เพราะไม่สามารถตรวจได้ ดังเช่นตัวอย่างในการชันสูตรศพในคดีฆาตกรรมประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี ที่แพทย์ผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยตรวจสอบสาเหตุการตายของประธานาธิบดีเคนเนดี เป็นเพียงพยาธิแพทย์ประจำโรงพยาบาล ซึ่งไม่เคยได้รับการฝึกอบรมในทางนิติพยาธิวิทยาหรือไม่เคยมีประสบการณ์ในเรื่องรอยบาดแผลจากกระสุนปืนเลย ข้อโต้แย้งที่ยังเป็นที่ค้างคามาจนถึงปัจจุบัน ส่วนมากเป็นผลมาจากรายละเอียดของรายการตรวจศพ ขาดความสมบูรณ์

ปัญหาใหญ่ในเรื่องของกระบวนการพิสูจน์โดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นก็คือการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะในการพิสูจน์ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีนั้น การที่แพทย์ผู้ตรวจ มิได้มีความรู้ความชำนาญทางด้านนิติเวชโดยตรง ทำให้การวินิจฉัยคลาดเคลื่อนได้ แม้จะได้มีหน่วยงานที่มีความชำนาญเฉพาะด้านจัดตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ คือ สถาบันนิติเวชวิทยา สังกัดสำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องความเหมาะสมของการจัดองค์กร เพราะเป็นการนำเอางานด้านนิติเวชศาสตร์ซึ่งเป็นงาน

วิชาชีพทางการแพทย์สาขาหนึ่ง ไปสังกัดกับระบบราชการที่มีสายงานการบังคับบัญชาโดยตำแหน่งชั้นยศขึ้นตรงต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่อยู่ในลักษณะที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง ขาดการควบคุมตรวจสอบถ่วงดุลจากองค์กรภายนอก ซึ่งควรเป็นการควบคุมโดยองค์กรวิชาชีพด้วยกัน ทำให้ขาดความโปร่งใสอันส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในการตรวจพิสูจน์หลักฐานต่างๆ

สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องความชำนาญของผู้ตรวจ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้านนี้ สืบเนื่องมาจากการศึกษาทางด้านนิติเวชศาสตร์ไม่ได้รับความสนใจ และขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นอุปสรรค ทำให้การพัฒนาทางวิชาการไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งด้านอุปกรณ์เครื่องมือและงบประมาณ และการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้และฝึกฝนเทคนิควิธีการอย่างจริงจัง ซึ่งการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์นี้ หากผู้ปฏิบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านนี้โดยเฉพาะ ก็จะทำให้วัตถุพยานต่างๆ ที่ส่งตรวจ หรือการชันสูตรพลิกศพได้รับการตรวจพิสูจน์อย่างละเอียดถี่ถ้วน ย่อมทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้รับนั้นมีความแม่นยำ เชื่อถือได้

4.3.4 ปัญหาของเทคนิคและวิธีการตรวจ

ถึงแม้การตรวจพิสูจน์วิเคราะห์แปลผลโดยหลักการทางวิทยาศาสตร์จะเป็นที่ยอมรับกันว่ามีความแม่นยำนั้น แต่สิ่งหนึ่งที่จะทำให้ผลการตรวจพิสูจน์นั้นเป็นที่ยอมรับได้ก็คือ เทคนิคและวิธีการตรวจต้องได้มาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในวงการศึกษาสาขานั้นๆ ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการตรวจวิเคราะห์วัตถุพยานนั้นอาจมีเทคนิควิธีการตรวจได้หลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีก็อาจมีข้อบกพร่องหรือความคลาดเคลื่อนได้หากมีการกระทำที่ไม่ได้มาตรฐานในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ทำให้เกิดการปนเปื้อนหรือเสียหายจนไม่อาจแปลผลออกมาได้ โดยเฉพาะการตรวจที่ต้องอาศัยผู้มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ เช่น การสกัดลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าการเปรียบเทียบลายพิมพ์ดีเอ็นเอใช้ในการพิสูจน์ตัวบุคคลได้แม่นยำที่สุด แต่กระนั้นก็ยังมิข้อได้แย้งถึงความไม่ได้มาตรฐานของการตรวจที่ทำให้การแปลผลนั้นไม่น่าเชื่อถือไปได้ ในการตรวจเปรียบเทียบจึงต้องทำตามหลักสากลเพื่อให้เกิดความแม่นยำ ซึ่งหน่วยงาน FBI ของสหรัฐอเมริกาได้ใช้หลักเกณฑ์ว่าต้องมีการตรวจเป็นจำนวนสิบสามตำแหน่ง และในการตรวจต้องใช้น้ำยาตามเกณฑ์มาตรฐานสากล จึงจะทำให้ลายพิมพ์ดีเอ็นเอนั้นนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานได้ เป็นต้น

กระบวนการในการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และในการชันสูตรพลิกศพหรือชันสูตรของศพในประเทศไทย ขณะนี้ยังมิมีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอนชัดเจนว่าจะต้องตรวจพิสูจน์อย่างไรตรงจุดไหนบ้าง เมื่อมีกรณีที่ต้องตรวจพิสูจน์เกิดขึ้น

การที่ปราศจากขั้นตอนวิธีการที่ชัดเจนแน่นอน ทำให้ผลในการตรวจพิสูจน์ไม่เป็นมาตรฐาน ผลของการตรวจขึ้นอยู่กับความชำนาญเฉพาะตัวของผู้ตรวจ และที่สำคัญการตรวจพิสูจน์ที่ไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบ หรือพิสูจน์หักล้างถึงความถูกต้องของกรรมวิธี เทคนิคการดำเนินการและผลการตรวจพิสูจน์ในภายหลัง ซึ่งมีผลเสียต่อผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการตรวจพิสูจน์เป็นอย่างมาก⁴² ดังนั้น ในการตรวจวิเคราะห์⁴³ ผู้ตรวจจึงควรจะต้องบอกเทคนิคและวิธีการตรวจไว้ในรายงานด้วย แม้จะไม่จำเป็นต้องอธิบายรายละเอียดทุกกระยะ แต่อย่างน้อยก็ควร จะปรากฏว่าค่าที่ได้นั้น ตรวจโดยวิธีของใครหรือวิธีอะไรและเพื่อมิให้มีปัญหาโต้แย้งเกิดขึ้น ควร จะต้องมีการเก็บวัตถุพยานที่ตรวจวิเคราะห์ไว้บางส่วนเพื่อให้มีโอกาสตรวจสอบซ้ำได้เมื่อมีข้อโต้แย้งว่าการตรวจใช้เทคนิคไม่ถูกต้อง

4.4 หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดได้อย่างแม่นยำ ถูกต้อง และในปัจจุบันก็ได้มีการนำพยานทางวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาลกันโดยแพร่หลาย ทั้งในประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และในประเทศไทยเองก็ได้มีการนำเอาเทคนิควิธีการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์ใหม่ๆ นั้นเข้ามาใช้เช่นกัน เช่น การตรวจเลือดเพื่อแสดงว่าเลือดที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุหรือเบาะนั่งเสื้อผ้า เป็นเลือดกลุ่มเดียวกับของจำเลยหรือไม่ และที่กำลังได้รับความนิยมมากก็คือ การตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ แต่ก็มีปัญหาถกเถียงกันอยู่เสมอว่าพยานทางวิทยาศาสตร์เหล่านี้ศาลจะรับฟังได้หรือไม่เพียงใด ซึ่งในเรื่องนี้เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติของกฎหมายก็พบว่าไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้โดยเฉพาะ ถึงการรับฟังพยานเหล่านี้ สำหรับในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาที่ได้มีการวิเคราะห์ตรวจสอบด้วยเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ที่มีการค้นคว้าวิจัยขึ้นมาใหม่ ก็มีปัญหาในเรื่องการยอมรับฟังพยานทางวิทยาศาสตร์เหล่านี้เช่นกัน ศาลที่ตัดสินคดีที่มีการนำวิทยาศาสตร์แขนงใหม่ๆ มาใช้ในการ

⁴² กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, "งานนิติเวชกับการดำเนินคดีอาญาบทบาทที่ต้องทบทวน" ใน กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2541), หน้า 117.

⁴³ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การประเมินผลจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์", หน้า 817-818.

ตรวจสอบจึงได้สร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานเหล่านี้ก่อนที่จะรับเข้าเป็นพยาน ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาในแต่ละมลรัฐจะพิจารณารับฟังพยานหลักฐานจากการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ใหม่ๆ โดยอาศัยมาตรฐานดังต่อไปนี้ในการพิจารณา คือ

1) The Frye Test มาตรฐานการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามหลักเกณฑ์นี้พัฒนามาจากคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แห่งโคลัมเบีย (D.C.Circuit) เมื่อปี ค.ศ.1923 ที่วินิจฉัยปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการวัดความดันโลหิต โดยเทคนิคโพลีกราฟ (polygraph technique) ในคดี United State V. Frye⁴⁴ เพื่อพิสูจน์จับโกหก ก่อนจะมีการใช้เครื่องจับเท็จ (Lie Detector) โดยกล่าวให้เหตุผลซึ่งผู้พิพากษาคดีต่อๆ มานำมาใช้ในการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ว่า "การศึกษาวิจัยทางทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นของการทดลอง ในช่วงที่ผลการวิจัยยังไม่อาจบอกได้แน่ชัดว่าถูกต้อง การยอมรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นผลจากการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้พิพากษาคดีควรจะต้องพิจารณาระยะเวลาเพื่อรอให้ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในหมู่นักวิทยาศาสตร์แขนงที่เกี่ยวข้องเสียก่อน" และศาลได้มีคำพิพากษาว่า การตรวจวัดความดันโลหิต ยังไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิทยาศาสตร์ จึงไม่รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว

ซึ่งบรรทัดฐานในคำพิพากษาคดีนี้ได้มีการนำมาใช้เป็นมาตรฐานสำคัญที่จะใช้เป็นหลักในการพิจารณาในการที่จะยอมรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของมลรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี ค.ศ.1960 คือต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ "การยอมรับโดยทั่วไปในหมู่นักวิทยาศาสตร์แขนงนั้นๆ" โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการนำหลัก The Frye Test มาใช้เป็นมาตรฐานในการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก็เพื่อป้องกันมิให้ลูกขุนต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ไม่มีคุณค่าไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งอาจเป็นผลเสียให้คณะลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาไขว่เขวหรือมือคุดได้

2) The Relevancy Test ศาลหลายแห่งในแต่ละมลรัฐของสหรัฐอเมริกาได้ยอมรับหลัก The Relevancy Test มาใช้ในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานแทนหลัก The Frye Test ซึ่งมีปัญหาในทางปฏิบัติบางประการ ถึงเกณฑ์ที่จะถือว่าเป็นที่ยอมรับทั่วไป ว่าจะต้องมีนักวิทยาศาสตร์หรือ

⁴⁴ 293 F. 1013, (D.C.Cir.1923)

ผู้เชี่ยวชาญจำนวนเท่าใดยอมรับในความถูกต้องของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว จึงขึ้นกับดุลพินิจของศาลแต่ละศาล ทำให้ระดับของการยอมรับในทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันไป และยังทำให้ผู้พิพากษาไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่มีคุณค่าและน่าเชื่อถือหากมีการนำมาเป็นพยานหลักฐานในระยะเริ่มแรกของการค้นพบ เช่น ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ทำให้ศาสตราจารย์ ชาลส์ แมคคอร์มิค นำหลัก The Relevancy Test มาใช้ในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์แทนหลัก The Frye Test โดยการนำหลักเกณฑ์ใน The Federal Rules of Evidence มาตรา 401, 403 และ 702 มาเป็นหลักในการพิจารณารับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ พยานที่ศาลยอมรับต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี ปราศจากอคติ โดยพยานผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ

ซึ่งประเด็นในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์คือ ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ในคดี Andrew V. State (1988) ศาลแห่งมลรัฐ Florida ก็ได้นำมาตรฐานของหลัก Relevancy มาเป็นข้อพิจารณาในการรับฟังโดยให้เหตุผลว่า "ในคดีที่มีการนำสืบพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ศาลแห่งมลรัฐ Florida จะนำมาตรฐานของหลัก Relevancy มาเป็นข้อพิจารณารับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว เพราะเงื่อนไขสำคัญในการรับฟังพยานหลักฐานอยู่ที่ว่า พยานหลักฐานนั้นมีประโยชน์ในการพิสูจน์ความจริง และคุณค่าแห่งพยานหลักฐานมีน้ำหนักมากกว่าอันตรายที่จะได้รับ ซึ่งเป็นผลให้คณะลูกขุนเกิดอคติที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้นหลักการพื้นฐานจึงอยู่ที่ว่าเทคนิคการตรวจหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ได้รับการพัฒนาเพียงพอที่จะเป็นผลให้ความเห็น (opinion) ของพยานผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือ และให้เหตุผลว่าสถาบันการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเกือบจะทั่วโลกใช้เทคนิคการตรวจหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี ในการใช้เทคนิคดังกล่าวในการวินิจฉัยโรคทางพันธุกรรม (Genetics) ศาลจึงรับฟังพยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอดังกล่าว

3) The Daubert Test ในปี ค.ศ.1993 ศาลสูงแห่งสหรัฐ (United State) ได้วางบรรทัดฐานในคดีระหว่าง Daubert V. Merrell Dow โดยนำบทบัญญัติใน FRE มาตรา 702 มาเป็นเกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาแทน The Frye Test โดยให้เหตุผลว่า มาตรา 702 ประกอบไปด้วยมาตรฐาน The Relevancy Rule และมาตรฐาน The Reliability Requirement กล่าวคือก่อนที่ศาลจะอนุญาตให้มีการนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้ ต้องปรากฏว่าได้ผ่านกระบวนการ Preliminary Question ตามมาตรา 104 ของ The Federal Rule of Evidence มาแล้ว คือคำถามเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญเพียงพอหรือไม่ ประสิทธิภาพทางวิทยาศาสตร์และการนำเสนอดังกล่าวจะช่วยให้คณะลูกขุนเข้าใจ และสามารถวินิจฉัยปัญหา

ข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีได้ นอกจากนี้ยังต้องแสดงให้เห็นว่าพยานหลักฐานเป็นพยานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี นอกจากนี้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ความเห็น หรือคำวินิจฉัยที่ผู้เชี่ยวชาญกล่าวอ้างหรือยืนยัน จะต้องเป็นผลที่ได้มาจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์อันเป็นที่ยอมรับส่วนในเรื่องความน่าเชื่อถือของพยานได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลพิจารณำปัจจัยอย่างน้อย 4 ประการคือ

- (1) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่กล่าวอ้างนั้นได้ผ่านการตรวจสอบถึงความถูกต้องของทฤษฎีหรือเทคนิคดังกล่าวแล้ว
- (2) ศาสตร์ดังกล่าวได้มีการตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานอย่างสม่ำเสมอ
- (3) อัตราความเสี่ยงของความผิดพลาดของการทดสอบอยู่ในระดับใด
- (4) เทคนิคและวิธีการทดสอบเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักวิทยาศาสตร์สาขาที่เกี่ยวข้อง

The Daubert Test นี้ ได้มีการนำมาใช้โดยยึดหลักการว่าต้องมีการทดสอบความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานกันก่อนว่าจะยอมรับการพิสูจน์ทดสอบนั้นเป็นพยานได้หรือไม่ แทนการใช้หลักการยอมรับกันทั่วไปตามหลัก The Frye Test กฎเกณฑ์ของ The Daubert Test นี้ มีผลใช้กับคดีระดับรัฐบาลกลางทุกคดี และมีผลให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม The Federal Rule of Evidence มาตรา 7 ความเห็นและคำเบิกความของผู้เชี่ยวชาญ (ARTICLE VII OPINIONS AND EXPERT TESTIMONY)

ในการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ ตามข้อ 702 คำเบิกความของผู้เชี่ยวชาญได้วางหลักว่า "ในกรณีที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทางเทคนิคหรือความรู้พิเศษทางด้านอื่นๆ จะช่วยให้ผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริงมีความเข้าใจในพยานหลักฐานหรือวินิจฉัยข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดีได้ พยานบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญได้ด้วยความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ การฝึกอบรม หรือการศึกษา จะเบิกความในรูปแบบของความเห็นหรือประการอื่นก็ได้ ถ้า (1) คำเบิกความนั้นอยู่บนพื้นฐานของความน่าเชื่อถือของข้อเท็จจริงหรือข้อมูลอย่างเพียงพอ (2) คำเบิกความนั้นเป็นผลของหลักการและวิธีการที่เชื่อถือได้ และ (3) พยานบุคคลนั้นได้นำหลักเกณฑ์และวิธีการที่เชื่อถือได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ศาลในสหรัฐอเมริกาไว้วางแนวบรรทัดฐานในเรื่องการยอมรับฟังพยานหลักฐาน โดยต้องมีการถ่วงรอกถึงการยอมรับเทคนิควิธีการในการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องว่าสามารถใช้ในการตรวจพิสูจน์แปลผลที่

ถูกต้องน่าเชื่อถือ มีโอกาสแห่งความผิดพลาดเพียงไรหรือไม่ ซึ่งการที่ศาลในประเทศคอมมอนลอร์ ต้องมีการลั่นกรองพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก่อนยอมรับ (admissible) ข้อเท็จจริงจากการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวนั้น เนื่องจากประเทศดังกล่าวใช้ระบบลูกขุนที่เป็นบุคคลธรรมดาสามัญชนเป็นผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี ผู้พิพากษาจึงต้องลั่นกรองข้อเท็จจริงที่จะเข้าสู่การรับรู้ของลูกขุน พยานหลักฐานที่นำมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าและ น่าเชื่อถือเท่านั้น เพื่อมิให้ลูกขุนเกิดอคติในการวินิจฉัย

สำหรับในประเทศไทย เมื่อพิจารณาการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของไทยในการ นำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้าสู่การรับรู้ของศาลนั้นมิได้มีหลักเกณฑ์บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ในเรื่องการรับฟังผลการตรวจวิเคราะห์แปลผลทางวิทยาศาสตร์ แต่เมื่อพิจารณาถึงระบบพยานหลักฐาน ในศาลไทยจะเห็นได้ว่า ศาลเป็นผู้วินิจฉัยทั้งปัญหาการรับฟังพยานเข้าสู่สำนวนความและปัญหา ความน่าเชื่อถือของพยาน ศาลจึงไม่ค่อยเคร่งครัดกับปัญหาการรับฟังพยานมากนัก ในทางปฏิบัติ ศาลมักจะเปิดโอกาสให้คู่ความนำพยานเข้าสืบได้เต็มที่ตามที่อ้างอิงมา ซึ่งการรับฟังพยานหลักฐาน ทางวิทยาศาสตร์นั้นการรับฟังหรือไม่เพียงใด ศาลคงใช้กฎเกณฑ์เช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐาน โดยทั่วไป เมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษาของศาลในคดีฆาตกรรมที่มีการนำพยานหลักฐาน ทางวิทยาศาสตร์จากผลการวิเคราะห์ตรวจสอบแปลค่าของวัตถุพยานมาอ้างในการพิสูจน์ ข้อเท็จจริงในคดี ดังเช่นในคดีฆาตกรรม นายปิระณะ ลีพัฒนพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร ซึ่งศาล อาญาได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2545 จะเห็นได้ว่า ศาลได้มีคำวินิจฉัยข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการรับฟังผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอของผู้ตาย เปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่ สกัดจากคราบเลือดที่พบในห้องพักของจำเลยว่า "โดยผลการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ดังกล่าว เป็นวิทยาการทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ในการตรวจพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล ทั้งร้อยละ ตำรวจเอกหญิงโสรัต และพันตำรวจโทสุวิชัย พยานโจทก์ระบุว่า ยืนยันความถูกต้อง และเชื่อถือ ได้มากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉพาะในคดีฆาตกรรมซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนไม่มาก"⁴⁵ เห็นได้ว่าใน คดีดังกล่าวนี้ศาลได้ใช้หลักเกณฑ์ในการยอมรับโดยทั่วไปในวงการวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ เมื่อผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นถึงความน่าเชื่อถือของพยานนั้นว่ามีความน่าเชื่อถือหรือโอกาสผิดพลาด มากน้อยเพียงไรแล้ว ศาลก็ยอมรับในผลการตรวจพิสูจน์นั้น เช่นนี้เห็นได้ว่า ในการรับฟัง

⁴⁵ คำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขดำที่ 1842, 2786/2544 และคดีหมายเลขแดงที่

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ศาลคงต้องพิจารณาว่าพยานนั้นน่าจะเพิ่มความน่าจะเป็นไปได้ของสิ่งที่ต้องการพิสูจน์หรือไม่ และต้องพิจารณาดูว่าการทดลองทางวิทยาศาสตร์ได้ถูกต้องตามมาตรฐานที่ยอมรับกันทั่วไปหรือไม่ ตลอดจนการยอมรับการทดลองนั้นในวงวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตามปัญหาในเรื่องการยอมรับฟังผลการตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ที่ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะนี้ อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐานได้ เพราะการที่ศาลจะรับฟังข้อเท็จจริงซึ่งพิสูจน์โดยพยานหลักฐานเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดหรือไม่นั้น จะต้องพิสูจน์ให้ได้โดยปราศจากข้อสงสัย ซึ่งในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ อาจมีการอ้างผลการตรวจวิเคราะห์แปลผลเปรียบเทียบกับวัตถุพยานต่างๆ เพื่อเป็นการชี้เฉพาะได้มากขึ้น อาทิเช่น ในเรื่องการระบุเวลาตาย ในช่วงเวลาที่ผ่านมา นักวิชาการทางนิติเวชศาสตร์ ไม่อาจชี้บ่งเวลาตายได้อย่างแน่นอนว่า ผู้ตายตายเมื่อใด มีการจำแนกการตายออกเป็นหลากหลายระยะ เช่น somatic death, cellular death, brain death ได้มีการคาดหวังว่า ความรู้ทาง biomedical จะช่วยบ่งเวลาตายได้โดยวิเคราะห์จากระดับของสารบางชนิดในเลือดหรือน้ำคั่งหลังต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางชีวเคมีในร่างกาย ด้วยความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งของความรู้ทางอณูชีววิทยา ทำให้อาจคาดหวังได้ว่า ในทศวรรษหน้า อาจทำให้นักวิชาการนิติเวชศาสตร์วินิจฉัยเวลาตายได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้นถึงในระดับการวินิจฉัย molecular death⁴⁶ เป็นต้น ฉะนั้น ควรจะมีมาตรฐานที่ให้ศาลใช้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานวิทยาศาสตร์เหล่านั้นด้วย ซึ่งกฎเกณฑ์การตรวจสอบความน่าเชื่อถือนั้น ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์อันเกิดจากการค้นคว้าทดลองต้องอาศัยผู้มีความรู้เฉพาะในศาสตร์ต่างๆ เหล่านั้น ในการอธิบายให้ความเห็นต่อศาล จึงควรมีสถาบันหรือหน่วยงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่มาช่วยกลั่นกรองความน่าเชื่อถือของวิทยาศาสตร์แต่ละแขนงโดยเป็นหน่วยงานกลางที่มีผู้มีความรู้ความสามารถในการกำหนดมาตรฐาน ในการตรวจวิเคราะห์รับรองความน่าเชื่อถือของการแปลผลจากการวิเคราะห์ทดสอบเหล่านั้น ซึ่งจะทำให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นเป็นที่น่าเชื่อถือยอมรับข้อเท็จจริงจากกระบวนการเหล่านั้นได้ โดยไม่ต้องมีข้อโต้แย้งถึงความแน่นอนของการตรวจพิสูจน์นั้นๆ เมื่อนำมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงกันในศาล

⁴⁶ แมน อิงคตานุวัฒน์และคณะ, นิติเวชศาสตร์ 1, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 11-12.

4.4.1 หลักเกณฑ์การนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 แล้วว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะเข้าสู่การรับรู้ของศาลได้โดยผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญที่ทำการพิสูจน์วิเคราะห์มาเบิกความเป็นพยานในชั้นศาล ด้วยเหตุที่ตามสภาพการณ์แห่งคดี ข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นในคดีเป็นปัญหาซึ่งคนธรรมดาไม่อาจตัดสินได้โดยใช้ความรู้ ความสามารถในชีวิตประจำวัน ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์เป็นประเด็นที่ต้องให้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์มาคลี่คลาย สื่อความหมาย ถ่ายทอดต่อศาล เช่นในคดีฆาตกรรม ร่องรอยจากศพ คราบเลือด ลักษณะบาดแผลต่างๆจะบ่งชี้ถึงสาเหตุและพฤติกรรมการตาย เวลาตายได้อย่างไร ต้องอาศัยความรู้ของแพทย์ทางด้านนิติเวชซึ่งในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น การนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ผลการชันสูตรศพของแพทย์เข้าสู่การรับฟังของศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง อันเป็นประเด็นแห่งคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งตามสภาพพฤติการณ์แห่งคดีที่มักจะหาประจักษ์พยานรู้เห็นได้ยาก หลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถยืนยันข้อเท็จจริงต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ ทั้งนี้ ผู้ชำนาญการที่เป็นผู้ตรวจพิสูจน์นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง ดังนั้นในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ นอกจากผลการตรวจพิสูจน์แปลค่าทางวิทยาศาสตร์จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นที่ยอมรับเชื่อถือกันทั่วไปและในวงการของนักวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวแล้ว ตัวผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญเองนั้น ก็จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมน่าเชื่อถือโดยต้องมีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์พิเศษและสามารถในการเป็นพยานอันเป็นประโยชน์ต่อศาลในการวินิจฉัยคดี และการมาเบิกความเป็นพยานต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของการจำกัดพยานคือต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ตามหลักเกณฑ์ของการนำสืบพยานชนิดนั้นๆ

ดังนั้น ผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่จะนำมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดและตัวผู้กระทำผิด โดยพยานผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์มาเบิกความเป็นพยานให้ความเห็นในชั้นศาลนั้น จึงต้องมีการตรวจสอบกลั่นกรองความน่าเชื่อถือในคุณสมบัติของตัวผู้ชำนาญการนั้นให้เห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญจริงๆ ซึ่งการพิสูจน์นี้สามารถทำได้ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการตรวจสอบก่อนรับเป็นพยานผู้ชำนาญการพิเศษและขั้นตอนการพิสูจน์หลังจากศาลรับเข้าเป็นพยานผู้ชำนาญการพิเศษแล้ว

4.4.1.1 การตรวจสอบก่อนรับเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

การรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ในการอ้างพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษเป็นพยานนั้น ในระบบกฎหมายของบางประเทศ เช่น ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ นั้นคู่ความจะเป็นผู้กล่าวอ้างและนำพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นมาให้การเป็นพยานต่อศาลส่วนในประเทศในภาคพื้นยุโรปเช่น ฝรั่งเศส ศาลจะเป็นผู้กำหนดตัวผู้เชี่ยวชาญจากบัญชีที่ได้รับการเสนอจากสถาบันหรือสมาคมวิชาชีพในสาขาที่ผู้เชี่ยวชาญพิเศษนั้นมีความรู้เชี่ยวชาญ ซึ่งบัญชีรายชื่อนี้จะได้รับการพิจารณาจากกรมการอีกครั่งอย่างเข้มงวดก่อนให้ศาลแต่งตั้ง ในกรณีที่ศาลตั้งผู้เชี่ยวชาญพิเศษจากบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิเศษที่สถาบันหรือองค์กร หรือสมาคมวิชาชีพต่างๆ เสนอมา ซึ่งมีการตรวจสอบและคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์สูง เป็นที่ยอมรับในบรรดาผู้เชี่ยวชาญในสาขาเดียวกัน เช่นนี้ย่อมเป็นข้อพิสูจน์ในเบื้องต้นถึงความเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ก่อนที่ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยรับเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ส่วนผู้ที่มิได้ขึ้นทะเบียนไว้ก็อาจเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษได้แต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้นั้น⁴⁷ การพิสูจน์ก่อนรับเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญว่าผู้นั้นมีความรู้ความสามารถ หรือความเหมาะสมที่จะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญเป็นอำนาจของศาลเท่านั้นที่จะเป็นผู้วินิจฉัย⁴⁸

สำหรับประเทศไทย ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญโดยที่ศาลเห็นสมควรเอง หรือโดยที่คู่ความร้องขอก็ตาม หรือมีการตกลงกำหนดตัวผู้เชี่ยวชาญกันแล้วศาลแต่งตั้งก็ได้ แต่ทั้งนี้ศาลจะใช้วิธีบังคับไม่ได้เว้นแต่บุคคลนั้นได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญของศพไว้แล้ว⁴⁹ ซึ่งการรับจดทะเบียนผู้เชี่ยวชาญนี้ ผู้ที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญของศาลต้องยื่นคำขอพร้อมด้วยหลักฐานต่างๆ ต่อสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมที่จะเป็นผู้สั่งรับหรือไม่รับผู้ใดให้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญของศาล เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีคำสั่งรับขึ้น

⁴⁷ FRE ข้อ 706

⁴⁸ Avtra Singh , Principles of the law of evidence , 3 rd ed. , (Allahabad- 2 : Central Law Agency , 1982) , pp. 194.

⁴⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 129.

ทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญแล้ว ก็จะมีหนังสือเวียนแจ้งให้ศาลทั่วประเทศทราบ⁵⁰ ปัจจุบันมีผู้ขอรับขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญของศาลหลายวิชาชีพด้วยกัน เช่น ผู้เชี่ยวชาญในสาขาทางนิติเวชวิทยา ตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน ตรวจพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลงเอกสาร ตรวจพิสูจน์ไม้ แผลและล้าม เป็นต้น⁵¹ ซึ่งหากเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งก็น่าที่จะเชื่อถือได้ แต่สำหรับการอ้างผู้ชำนาญการพิเศษนั้นอาจเป็นผู้ที่คู่ความในคดีเป็นผู้อ้างเข้ามา ซึ่งในชั้นตอนนี้ก็จะไม่สามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ คงต้องให้การตรวจสอบในชั้นต่อไป

อย่างไรก็ตาม ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในเรื่องของการที่ให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ไปขอขึ้นทะเบียนเองนั้น ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะผู้ที่จะแต่งตั้งและรับขึ้นทะเบียนเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ศาลไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยแต่อย่างใด ทั้งในการเบิกความเป็นพยานในศาล แนวค้ำพิพากษาศาลฎีกาก็ตัดสินว่าศาลไม่จำเป็นต้องเชื่อเสมอไป เหตุนี้ทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถจริงๆ จึงไม่เห็นประโยชน์ และไม่รู้สึกลงใจในการขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญของศาล ดังนั้นจึงน่าที่จะมีการกำหนดระเบียบเสียใหม่โดยให้ศาลเป็นผู้เสนอบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เห็นว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จากบัญชีรายชื่อผู้ชำนาญการพิเศษหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้รับการเสนอจากสมาคมวิชาชีพในสาขาที่ผู้ชำนาญการพิเศษนั้นมีความรู้เชี่ยวชาญ โดยความยินยอมของผู้นั้น ให้รัฐมนตรียุติธรรมหรือประธานศาลฎีกาเป็นผู้แต่งตั้ง ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญของศาล อันจะทำให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถซึ่งศาลยอมรับ และตัวผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งรู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีเต็มใจในการเป็นพยาน และในกรณีที่คู่ความเป็นผู้กล่าวอ้างพยานผู้ชำนาญการพิเศษเข้ามาก็ควรต้องเป็นบุคคลที่มีรายชื่อในทะเบียนผู้เชี่ยวชาญของศาลนั้นด้วย และควรได้รับค่าตอบแทนตามผลงานในอัตราค่าบริการที่เหมาะสมจากหน่วยงานที่แต่งตั้ง ก็จะช่วยให้ความน่าเชื่อถือในตัวผู้เชี่ยวชาญและผู้ชำนาญการนั้นไม่มีข้อตำหนิต่อการทุจริตหรืออคติต่อกระบวนการยุติธรรมไปได้

⁵⁰ กฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2502) ออกตามความใน พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ.2477.

⁵¹ เริงธรรม ลัดพลี, คำอธิบายกฎหมายพยานหลักฐาน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2533), หน้า 140.

4.4.1.2 การตรวจสอบภายหลังจากที่ศาลรับเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

ขั้นตอนการตรวจสอบภายหลังจากที่ศาลรับเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญพิเศษเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง ในการมาเบิกความเป็นพยานที่ศาลจึงต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของการเบิกความของพยานบุคคล ซึ่งมีกระบวนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลนั้น โดยมีบทบัญญัติของกฎหมายบังคับให้ต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ เพื่อถ่วงถ่วงความน่าเชื่อถือและการเบิกความต่อหน้าศาลและคู่ความฝ่ายตรงข้ามการพิสูจน์ข้อเท็จจริง

ฉะนั้นเมื่อผู้เชี่ยวชาญพิเศษเข้าเบิกความเป็นพยานบุคคลนั้นก็จะต้องถูกตรวจสอบความน่าเชื่อถือในศาล คือ จะต้องถูกซักถามเพื่อให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีเห็นว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ชำนาญการพิเศษได้ ความรู้จะเป็นตัวตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ชำนาญการพิเศษ ซึ่งความรู้ที่นั้นโดยปกติจะแสดงให้เห็นโดยอาศัยทั้งประสบการณ์และการเรียนรู้ แต่การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องมาจากการเรียนอย่างเป็นทางการหรือต้องได้มาจากการลงมือทำอะไรที่สำคัญอย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาน้อยผู้เชี่ยวชาญพิเศษต้องมีใบปริญญาในสาขาที่เลือกปริญญาที่สูงขึ้น งานมอบหมายเกี่ยวกับการการสอนและงานที่เกี่ยวกับการสอนและงานที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ คุณสมบัติพื้นฐานที่กำหนดให้พยานผู้เชี่ยวชาญต้องมีคือ ต้องทำให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีพอใจว่าเขาเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยอาจต้องแสดงทักษะความชำนาญประสบการณ์ การได้รับการอบรมมาและการศึกษาในสาขาของผู้มีความรู้ความชำนาญซึ่งตนจะให้การถึง ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งค้านว่าผู้เชี่ยวชาญพิเศษไม่มีคุณสมบัติตามนั้นผู้เชี่ยวชาญนั้นต้องแสดงความสามารถเกี่ยวกับความรู้เฉพาะของตนก่อนจะให้การในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งอาจเป็นพยานหลักฐานชนิดใดก็ได้

ในการสืบพยาน ศาลสหรัฐอเมริกาได้มีมาตรการในการถ่วงถ่วงพยานผู้เชี่ยวชาญโดยกระบวนการที่เรียกว่า preliminary questions ตาม FRE ข้อ 104 หมายถึง คำถามเบื้องต้นในการนำเสนอพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ คู่ความจะต้องนำเสนอคำถามเบื้องต้นให้ศาลได้ทราบ ได้แก่ คุณสมบัติของผู้ชำนาญการเพียงพอหรือไม่ ซึ่งผู้ที่นำเสนอพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษจะต้องนำเสนอเพื่อแสดงให้เห็นว่าพยานผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวอ้างเป็นพยานผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญและมีประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ และการนำเสนอพยานหลักฐานดังกล่าวจะช่วยให้คณะลูกขุนเข้าใจและสามารถวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีได้และคู่ความฝ่ายตรงข้ามก็มีสิทธิถามค้านเกี่ยวกับคุณสมบัติของพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งไม่

เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่พิจารณาอยู่ เพื่อหักล้างความน่าเชื่อถือในความเห็นของผู้ชำนาญการ อาทิ เช่น หากพยานได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องเดียวกันมาก่อน ซึ่งไม่ตรงกับความเห็นในคดีปัจจุบัน ก็อาจมีการนำความเห็นครั้งก่อนมาถามค้านได้ อาจมีการนำตำราหรือหนังสืออ้างอิงมาสอบถามพยานเพื่อแสดงว่าความเห็นของพยานขัดแย้งกับตำราหรือหนังสืออ้างอิง นอกจากนั้น มีการถามค้านเพื่อให้เห็นอคติของพยาน หรือเพื่อแสดงว่าพยานได้รับค่าธรรมเนียมนสูงเป็นพิเศษอย่างไร อาจมีการถามค้านให้พยานผู้เชี่ยวชาญเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือข้อมูลซึ่งพยานใช้เป็นพื้นฐานในการให้ความเห็น และถ้าข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นนั้น หรือข้อเท็จจริงเปลี่ยนไป ความเห็นของพยานจะเปลี่ยนไปในทางใด ความเห็นของพยานมีเหตุผลเหมาะสม หรือน่าเชื่อถือเพียงใด วิธีการที่พยานใช้ในการตรวจสอบหรือทดสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเห็นนั้น เป็นที่ยอมรับหรือได้มาตรฐานทางหลักวิชาการหรือไม่ เพียงใด⁵² เพราะฉะนั้นผู้ชำนาญการพิเศษ เมื่อไปเป็นพยานที่ศาลจำเป็นต้องแสดงคุณสมบัติของตนให้ปรากฏ โดยตอบคำถามเกี่ยวกับคุณสมบัติของตน เช่น มีปริญญาอะไรบ้าง ได้รับการศึกษาหรือฝึกฝนหลังได้รับปริญญาอย่างไรบ้าง และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วได้ทำงานอะไรบ้าง เป็นเวลานานเท่าใด เคยตรวจชั้นสูตรศพมาแล้วกี่ราย เป็นพยานมาแล้วกี่คดี เป็นต้น

- หลักสืบพยานเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

โดยหลักการสืบพยานผู้ชำนาญการพิเศษต้องเป็นไปตามหลักการสืบพยานในคดีอาญา ซึ่งในการสืบพยานในคดีอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 บัญญัติว่า "การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย..." หลักนี้ตรงกับหลัก right to confront witness ซึ่งเป็นสิทธิของจำเลยตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ The Sixth Amendment ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งถือเป็นหลักสิทธิสำคัญที่จะทำให้กระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความยุติธรรมเป็นหลักประกันความยุติธรรมของผู้ตกเป็นจำเลยในคดี⁵³ พยานถึงต้องมาเบิกความต่อหน้าศาล เพื่อให้โอกาสจำเลยได้มีโอกาสเผชิญหน้ากับพยานเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ อันเป็นกระบวนการสืบพยานที่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นประธานในคดี มีโอกาสต่อสู้คดีได้

⁵² ไสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 456-457.

⁵³ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน", อุลพาห 42 (เมษายน-มิถุนายน, 2538): 96.

อย่างเต็มที่ ซึ่งการเผชิญหน้าเพื่อตรวจสอบนี้ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการสืบพยานในระบบกล่าวหา ทั้งนี้เพราะความน่าเชื่อถือของพยานเป็นสารสำคัญของเรื่องด้วย และความน่าเชื่อถือนั้นจะได้อมาก็ต่อเมื่อได้เห็นตัว และจากการสังเกตการให้การเท่านั้น⁵⁴

ในการเบิกความของผู้ชำนาญการพิเศษหรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติเวชในการตรวจชันสูตรศพในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น ผู้ชำนาญการพิเศษหรือผู้เชี่ยวชาญที่มาเบิกความให้ความเห็นตามความรู้ ความสามารถทางวิทยาศาสตร์หรือสาขาวิชาชีพของตน ซึ่งมาเบิกความในฐานะพยานบุคคลในคดีอาญา โดยหลักจึงต้องมาเบิกความโดยเปิดเผยเพื่อให้ศาลและจำเลยได้มีโอกาสสังเกตอากัปกริยาท่าทางที่เป็นพิรุธ ข้อความใดเชื่อถือได้ ไม่ได้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐาน โดยนำคำให้การของพยานผู้ชำนาญการนั้นมาวินิจฉัยถึงความสอดคล้อง สมเหตุสมผล และความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพยานอื่นๆ ซึ่งการเบิกความของผู้ชำนาญการพิเศษนั้นจะต้องประกอบไปด้วยเหตุผลให้บุคคลธรรมดาผู้ไม่มีความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ ได้เห็นจริงไปด้วย ซึ่งการให้เหตุผลเช่นนี้ มีความสำคัญในอันที่จะจูงใจให้ศาลเห็นคล้อยตามได้มากกว่าคุณสมบัติส่วนตัวของพยานผู้ชำนาญการพิเศษนั่นเอง

นอกจากนี้การให้พยานมาสืบต่อหน้าจำเลยเท่ากับเป็นการให้โอกาสจำเลยในการถามค้าน⁵⁵ ซึ่งเป็นหลักการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานที่ดีที่สุด เพราะการถามค้านสามารถตรวจสอบพยานได้ทั้งความน่าเชื่อถือ ความสามารถในการรับรู้ การจดจำ ความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราวของบุคคลนั้นๆ ถือได้ว่าการถามค้านเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการประกันความถูกต้องในการเบิกความของพยาน สิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานนี้จึงเป็นสิทธิที่สำคัญ หากมีการละเมิดสิทธิในข้อนี้ อาจทำให้การพิจารณาคดีนั้นเป็นไปได้โดยไม่ชอบที่เดียว⁵⁶

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้การคุ้มครองสิทธิจำเลยในการต่อสู้คดี คงมีเพียง มาตรา 173 ที่ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่

⁵⁴ คณิต ฅ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 16.

⁵⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 117.

⁵⁶ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 228.

ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ซึ่งเมื่อพิจารณาในความเป็นจริงแล้ว การเบิกความของผู้ชำนาญการพิเศษที่มากเบิกความให้ความเห็นต่อผลการตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องที่บุคคลทั่วไปที่มีได้อยู่ในวงการวิทยาศาสตร์เช่นนั้นจะทราบหรือเข้าใจได้ เป็นเรื่องของฝ่ายรัฐที่พยายามสร้างเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ขึ้นมาเพื่อหาทางพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยให้ชัดเจน การพิสูจน์ความผิดของรัฐ คือฝ่ายโจทก์ ย่อมดีกว่าภาคเอกชน โอกาสในการที่จำเลยจะใช้สิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่จึงยากที่จะปฏิบัติเพราะในปัจจุบัน ทางฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่ได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียม ในการที่จะมีผู้ชำนาญการพิเศษหรือผู้เชี่ยวชาญมาช่วยเหลือในการตรวจสอบพิสูจน์ความถูกต้องน่าเชื่อถือของกระบวนการการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ของฝ่ายโจทก์ซึ่งเป็นผู้ชำนาญการของภาครัฐ

4.4.2 วิธีการเบิกความของผู้ชำนาญการพิเศษ

โดยหลักการสืบพยานบุคคลนั้น พยานบุคคลต้องเบิกความด้วยวาจาและห้ามไม่ให้อ่านข้อความที่เขียนมา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญ⁵⁷ ซึ่งหลักการนี้เป็นการใช้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลโดยทั่วไปที่ประสบเหตุการณ์หรือรู้เห็นเหตุการณ์ในเรื่องที่ตนจะมาให้ถ้อยคำหรือเบิกความนั้น ต้องถ่ายทอดเหตุการณ์นั้นให้ศาลทราบโดยตรงจากความทรงจำ โดยไม่ต้องอาศัยการอ่านเอกสารหรือบันทึก หรือเบิกความตามคำชี้แนะบงการของผู้ใด เว้นแต่ศาลจะอนุญาตโดยเห็นว่าการอนุญาตเช่นนั้นเป็นเรื่องที่จำเป็นและไม่กระทำให้อุบัติความเสียหายเปรียบ

ในการเบิกความของพยานผู้ชำนาญการพิเศษนั้น มีข้อยกเว้นหลักการเบิกความด้วยวาจา เนื่องด้วยพยานผู้ชำนาญการพิเศษมิได้เป็นผู้ที่มากเบิกความตามเหตุการณ์ข้อเท็จจริงที่ตนรู้เห็นโดยตรง แต่เป็นการเบิกความให้ความเห็นตามความรู้ ความชำนาญทางวิทยาศาสตร์เฉพาะ ซึ่งอาศัยหลักวิชาการเป็นสำคัญ ยากแก่การที่จะถ่ายทอดให้บุคคลอื่นเข้าใจได้โดยการเบิกความด้วยวาจา ฉะนั้น การที่พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานผู้ชำนาญการพิเศษอ่านข้อความที่เตรียม

⁵⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 113.

บันทึกมา ก็ไม่น่าจะทำให้คู่ความอีกฝ่ายเสียเปรียบแต่อย่างใด⁵⁸ และการเบิกความโดยอ่านบันทึกหรือข้อความที่เขียนมาก็ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตศาลก่อนเช่นพยานบุคคลทั่วไป⁵⁹

เมื่อพิจารณาหลักการสืบพยานผู้ชำนาญการพิเศษในคดีอาญา ตามหลักมาตรา 243 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเห็นได้ว่าการสืบพยานผู้ชำนาญการพิเศษในชั้นศาล มีวิธีปฏิบัติผิดจากการสืบพยานบุคคลธรรมดา คือ มาตรา 243 วรรคสอง บัญญัติว่า "ศาลจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้มาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวแล้วแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันเบิกความ"

ตามความของกฎหมายดังกล่าวจะต้องประกอบด้วย (1) เป็นผู้ชำนาญการพิเศษที่ศาลสั่ง ซึ่งหมายความว่าศาลจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจพินิจเป็นหนังสือได้ เมื่อทำเป็นหนังสือแล้วต้องให้ผู้ชำนาญการพิเศษนั้นมาเบิกความประกอบหนังสือด้วย และ (2) ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวแล้วแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันเบิกความ

จะเห็นได้ว่าผู้ชำนาญการพิเศษทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้มาเบิกความประกอบหนังสือนั้นเสมอ ต่างกับกรณีของผู้เชี่ยวชาญในคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 130 วรรคแรก อาจไม่ต้องมาเบิกความก็ได้ ทั้งนี้เพราะผู้ชำนาญการพิเศษมาเบิกความเป็นพยานในคดีอาญา ซึ่งตามหลักคดีอาญา การพิจารณาคดีจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 และต้องส่งสำเนาหนังสือนั้นให้แก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันเบิกความ

แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติปรากฏว่า การที่พยานผู้ชำนาญการพิเศษได้ส่งความเห็นเป็นหนังสือ เช่น รายงานการตรวจพินิจต่างๆ เป็นพยานต่อศาลแทน โดยไม่มีการนำตัว

⁵⁸ มาโนช จามรมาศ, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 และ 2 ด้วยบททั่วไปและวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น เล่ม 2, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสาส์น, 2525), หน้า 625.

⁵⁹ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2542), หน้า 319.

ผู้ชำนาญการพิเศษมาเบิกความประกอบด้วยศาลฎีกาวินิจฉัยว่ารายงานการตรวจบาดแผลของแพทย์ แม้โจทก์จะไม่ได้ให้นายแพทย์ผู้ตรวจมาเบิกความประกอบ หากจำเลยได้แถลงรับในรายงานกระบวนพิจารณาว่าแพทย์ได้ตรวจร่างกายผู้เสียหายและทำบันทึกการตรวจไว้จริง รายงานของแพทย์ดังกล่าวก็รับฟังเป็นพยานได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 76/2529

กฎหมายได้เปิดโอกาสให้คู่ความมีโอกาสสืบผู้ชำนาญการพิเศษ เพื่อเบิกความให้ความเห็นได้อย่างเต็มที่ หากผู้ชำนาญการพิเศษได้ทำความเห็นเป็นหนังสือไว้ ก็ไม่ต้องส่งสำเนาหนังสือนั้นให้คู่ความทราบล่วงหน้าสามวันก่อนวันเบิกความ ทั้งนี้เพราะมิได้เป็นพยานผู้ชำนาญการพิเศษที่ศาลสั่งให้ทำความเห็นเป็นหนังสือ เช่น ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้ให้ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจพิสูจน์ทำเป็นหนังสือรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน และเมื่อพนักงานอัยการโจทก์นำพยานผู้ชำนาญการพิเศษนั้นเข้าเบิกความประกอบหนังสือ ทางพนักงานอัยการโจทก์ ไม่ต้องส่งสำเนาหนังสือนั้น ให้จำเลยทราบล่วงหน้าก่อนสามวัน ก่อนวันเบิกความแต่อย่างใด ในกรณีเช่นนี้ทางพนักงานอัยการโจทก์สามารถส่งหนังสือนั้นให้ผู้ชำนาญการพิเศษรับรองแล้วส่งศาลอ้างเป็นพยานได้เลย ถือว่าเป็นเอกสารในสำนวนการสอบสวนอย่างหนึ่ง

ฉะนั้น ในการอ้างพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ต้องมีพยานผู้ชำนาญการพิเศษมาเบิกความอธิบายข้อเท็จจริงจากการตรวจวิเคราะห์พิสูจน์นั้น โดยหลักต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กฎหมายดังกล่าวคือ ในบางกรณีแม้ได้ทำความเห็นเป็นหนังสือไว้แล้ว ผู้ชำนาญการพิเศษก็ต้องไปเบิกความประกอบด้วยตนเองเพื่อให้สิทธิแก่จำเลย หรือคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้พิสูจน์หักล้างได้อย่างเต็มที่ตามแนวคิดของพยานหลักฐานในทางอาญาที่ให้สิทธิจำเลยได้ต่อสู้ได้อย่างเต็มที่

4.4.3 มาตรฐานการพิสูจน์และการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

ในคดีอาญาเมื่อคดีมีมูลที่จะรับฟ้องแล้ว ในการพิจารณาพิพากษานั้น โดยหลักของคดีอาญาเป็นเรื่องของรัฐที่ดำเนินการเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การที่มีการกล่าวหาว่าเขากระทำผิด ผู้กล่าวหาเหล่านั้นต้องพิสูจน์ตามหลักทั่วไป คือ “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นต้องพิสูจน์ ผู้ปฏิเสธหาว่ามีหน้าที่ต้องพิสูจน์ไม่” (ei qui

affirmat non ei qui negat incunbit probatio)⁶⁰ ฉะนั้น เมื่อมีการฟ้องคดีอาญาก็คือการกล่าวอ้างของโจทก์ว่าจำเลยได้กระทำความผิด โจทก์ผู้ฟ้องจึงมีหน้าที่นำสืบ (burden of proof) ให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง⁶¹

4.4.3.1 มาตรฐานการพิสูจน์

ตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคแรก บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น” และจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า ศาลมีอิสระอย่างเต็มที่โดยปราศจากหลักเกณฑ์ผูกมัดในการชี้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน แม้คำให้การของผู้ชำนาญการพิเศษ ศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจชี้ชั่งน้ำหนักด้วย⁶² ซึ่งระดับมาตรฐานของการพิสูจน์นั้น ต้องถึงขนาดปราศจากสงสัย (proof beyond reasonable doubt) จึงจะพึงลงโทษจำเลยได้ หากยังเป็นที่ยังสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 227 วรรคสอง ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence)⁶³ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 33 วรรคหนึ่งก็บัญญัติรองรับหลักการนี้ ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ผลของการลงโทษในคดีอาญามีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ตลอดจนชื่อเสียงของจำเลยและมีความเสียหายร้ายแรง หากมีการผิดพลาดในการตัดสิน ซึ่งสังคมตัดสินแล้วว่าเป็นความเลวร้ายอย่างยิ่ง ในการที่ผู้บริสุทธิ์ต้องมีความผิดในคดีอาญาและในทางตรงกันข้ามผู้กระทำความผิดกลับได้รับอิสรภาพ การจะลงโทษผู้ใดจึงต้องพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้นให้ได้โดยพยานหลักฐาน โดยเพิ่มภาระการพิสูจน์ให้โจทก์ ในการชักจูงใจศาลในการพิจารณาพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด โดยขัดแย้งปราศจากข้อสงสัยตามสมควร

⁶⁰ โสภณ รัตนากร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, หน้า 69-70.

⁶¹ คณิต ณ นคร, “วิธีพิจารณาความอาญาของไทย : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน,” วารสารนิติศาสตร์ 15(กันยายน 2528) : 4-6.

⁶² คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 18.

⁶³ สุพิศ ปราณีตพลกรัง, หลักการวินิจฉัยข้อเท็จจริงและการชี้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จักรการพิมพ์, 2537), หน้า 98.

เพื่อให้สังคมเชื่อว่ารัฐไม่ได้ลงโทษผู้บริสุทธิ์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายอาญา⁶⁴ ซึ่งในบางกรณีศาลจะต้องยกฟ้องปล่อยจำเลยไป เพราะพยานหลักฐานใจทักก็ไม่มีหรือไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริง แต่ในกรณีเช่นนี้ก็มิได้หมายความว่าจำเลยนั้นไม่มีความผิด เพียงแต่จำเลยไม่ต้องถูกลงโทษเท่านั้น อันเป็นหลักการที่มาจากแนวคิดที่ว่า บุคคลเกิดมาด้วยสิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษเป็นหลักใหญ่ เป็นสิทธิที่มีอยู่ดั้งเดิมของมนุษย์ ตามหลัก natural right theory จะลงโทษได้เมื่อมีเหตุปรากฏจากสงสัยว่าเขากระทำผิด⁶⁵

สำหรับหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย (in dubio pro reo) นี้ เป็นหลักนิติรัฐที่สำคัญหลักหนึ่ง⁶⁶ แสดงให้เห็นถึงความคิดพื้นฐานที่มุ่งถึงการยกฟ้องผู้บริสุทธิ์มากกว่าการลงโทษผู้ผิด หรือที่มีคำกล่าวซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในอารยประเทศว่า “ปล่อยคนผิดสิบคนดีกว่าลงโทษคนบริสุทธิ์เพียงคนเดียว” ซึ่งหลักการนี้เป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติก็ยังสงสัยว่าจะทำได้เพียงใด หากสังคมยังไม่มีวิธีการพิสูจน์ความผิดที่ดีกว่าเดิมแล้วก็ต้องปล่อยผู้กระทำ ความผิดมากกว่าสิบคนเพื่อคุ้มครองผู้บริสุทธิ์คนหนึ่ง ความแพร่หลายของอาชญากรรมและความสามารถของอาชญากรและทนายจำเลยแล้วใช้ “กลยุทธ์” ในการต่อสู้คดี (tactical advantages) โดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย ภาระอันหนักของเจ้าพนักงานรวมทั้งลัทธิ handed-off doctrine แล้ว กระบวนกฤษฎีธรรมทางอาญาก็อาจถึงจุดวิกฤตและต้องหันหลังให้แก่อุดมคติอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้เพราะผู้กระทำผิดจริงยังคงลอยนวลอยู่ในสังคมและมีโอกาสกระทำความผิดอีกต่อไป⁶⁷

⁶⁴ สุนทร เกิดโกคา, “บรรทัดฐานของศาลฎีกาในเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 53.

⁶⁵ มุรธา วัฒนชีวะกุล, คำสอนวิชากฎหมายลักษณะพยานเปรียบเทียบ หลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2544

⁶⁶ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 18.

⁶⁷ มุรธา วัฒนชีวะกุล, เรื่องเดียวกัน, หน้า 3-5, อ้างถึงใน จงรัก จุฑานนท์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

กรณีพยานหลักฐานถึงขนาดเป็นที่สงสัยหรือไม่ ก็เป็นเรื่องของการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่าแค่ไหนเพียงใดจะถือว่าพยานหลักฐานเป็นที่สงสัย ซึ่งในเรื่องนี้ ในปี ค.ศ.1947 Lord denning ผู้พิพากษาผู้มีชื่อเสียงชาวอังกฤษได้กล่าวไว้ในคดี Miller V. misister of pensions ว่า “การกำหนดระดับของภาระการพิสูจน์ให้ได้รับความชัดเจนจนปราศจากข้อสงสัยเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่จำเป็นต้องไปให้ถึงซึ่งระดับเช่นนั้นจริงๆ ระดับที่ต้องการคือ ระดับที่สูงของระดับแห่งความน่าจะเป็นหรือค่อนข้างแน่นอน (probability) การพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยไม่ได้หมายความว่าพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยโดยสิ้นเชิง ไม่เช่นนั้นจะเกิดความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อปกป้องสังคม⁶⁸

ฉะนั้น ในการพิสูจน์ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โจทก์จะต้องนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่ามีความตายเกิดขึ้น และจำเลยเป็นผู้ฆ่า ให้ศาลเชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร ศาลจึงจะวินิจฉัยลงโทษจำเลยได้

จากแนวคิดของพยานหลักฐานในคดีอาญาดังกล่าวนี้ เห็นได้ว่าเรื่องทางอาญาเป็นเรื่องของรัฐ นโยบายของรัฐ ในการที่จะต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รักษาความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันของประชาชน แนวนโยบายของรัฐนั้นต้องเดินอยู่ในเส้นทางระหว่างการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ต้องให้มีความเสมอภาคกัน จึงได้มีการวางหลักเกณฑ์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าต้องพิสูจน์ให้ชัดเจนว่าจำเลยกระทำผิดจริง แต่ในความเป็นจริงแล้วการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น บางครั้งเป็นเรื่องที่ยาก เพราะผู้กระทำความผิดมีการปกปิดซ่อนเร้นมากขึ้น มีการพัฒนาหาวิธีการต่างๆ ที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมายเพื่อเอาตัวรอดเปรียบในสังคม รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดนโยบายเพื่อผ่อนคลายภาระของฝ่ายที่กล่าวหาบ้าง และผลักภาระการพิสูจน์ให้กับฝ่ายที่ถูกกล่าวหา เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทั้งฝ่ายกล่าวหาและฝ่ายที่ถูกกล่าวหาด้วย ซึ่งกลไกหนึ่งที่รัฐนำมาใช้ก็คือ การออกกฎหมายที่เป็นเชิงนโยบายของรัฐ (Social Legislation)⁶⁹ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสังคม เป็นกฎหมายที่

⁶⁸ John A. Andrews, Criminal Evidence , 2 nd ed. (London : Sweet & Maxwell , 1992) , หน้า 89.

⁶⁹ มูรธา วัฒนชีวะกุล, คำสอนวิชากฎหมายลักษณะพยานเปรียบเทียบ หลักสูตรปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2544.

สงวนอำนาจของรัฐตามหลักพื้นฐานของ The positive law theory อาทิเช่น การนำเอาหลักความรับผิดเด็ดขาด (strict liability) มาใช้ในการกำหนดความรับผิดทางอาญา การตั้งข้อสันนิษฐานทางกฎหมายให้เป็นโทษแก่จำเลย ให้ภาระการพิสูจน์ความผิดตกอยู่กับจำเลย อันเป็นข้อยกเว้นของหลักการทั่วไปที่ให้ภาระการพิสูจน์เป็นของโจทก์ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้ได้โดยปราศจากสงสัย

1) **หลักความรับผิดเด็ดขาดหรือความผิดโดยเคร่งครัด** (strict liability) ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าปัจจุบันสังคมได้เจริญขึ้นและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป สังคมจำเป็นจะต้องออกกฎหมายเทคนิคมาป้องกันเหตุร้ายต่างๆ บางทีจะต้องกำหนดหลักความรับผิดที่ไม่ยอมให้อำนาจองค์ประกอบทางจิตใจเป็นข้อแก้ตัวหรือเป็นหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability)⁷⁰ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายทางอาญาที่จะลงโทษการกระทำดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ทั้งนี้โดยเหตุผลเพื่อตัดความยากลำบากในการพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำความผิดหรือความประมาทของผู้กระทำผิด⁷¹ และเพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณะ

แนวความคิดของนักนิติศาสตร์ต่อหลักความรับผิดเด็ดขาดนี้ แม้ว่าหลักดังกล่าวจะขัดกับหลักความรับผิดโดยทั่วไปก็ตาม แต่ก็ควรยอมรับให้มีการนำมาใช้โดยเห็นว่าหลักการนี้มีประโยชน์ คือตัดความยากลำบากในการพิสูจน์เจตนาในการกระทำความผิดบางอย่าง เพราะโดยสภาพแห่งความผิดนั้นเองมีความสลับซับซ้อน และถ้าไม่มีการควบคุมด้วยมาตรการที่เหมาะสมทางกฎหมาย อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมได้ เช่น ความผิดที่เกี่ยวกับการเงินและการคลัง ความผิดตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าออกมาสู่สาธารณะและสินค้านั้นเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ซึ่งหากอาศัยกฎหมายโดยทั่วไปย่อมไม่อาจพิสูจน์ให้เห็นเจตนาได้หรือแม้แต่การพิสูจน์ว่าได้กระทำโดยพิสูจน์ว่าได้กระทำโดยประมาท⁷²

⁷⁰ แสง บุญเฉลิมวิภาส, "ปัญหาเจตนาในกฎหมายอาญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 36.

⁷¹ Lafave and Scott} Criminal Law (St.Paul Minn} West publishing 1972) p.218 อ้างถึงใน จีรวุฒิ เตชะพันธ์, "ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 12.

⁷² จีรวุฒิ เตชะพันธ์, "ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา," หน้า 117.

หลักความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดนี้ เป็นหลักที่รัฐนำมาใช้ในการกำหนดให้การกระทำบางอย่างเป็นความผิดตามอำนาจของรัฐ ตามหลักการพื้นฐานของ The positive law theory ที่สงวนอำนาจของรัฐในการออกกฎหมาย ตามแนวนโยบายของรัฐเพื่อมุ่งแก่ประโยชน์ของสังคมโดยรวม จึงต้องลดสิทธิของประชาชนลงบ้าง ตามแนวคิดของ The social good theory จึงต้องผลักดันไปให้แก่ประชาชนที่จะต้องระมัดระวังให้มากขึ้นในการที่จะกระทำการ อันมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดโดยเด็ดขาดนั้น

2) การกำหนดข้อสันนิษฐานที่เป็นโทษแก่จำเลย จากแนวคิดทฤษฎีของความยุติธรรมและหลักการของพยานหลักฐานในคดีอาญานั้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดของพยานหลักฐานในคดีอาญานั้นจะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริง แต่อย่างไรก็ตามความผิดบางประเภทนั้นข้อเท็จจริงไม่อาจเห็นประจักษ์ ยากลำบากในการหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ รัฐจึงต้องมีแนวนโยบายในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าว เพื่อที่รัฐจะได้เข้าถึงความผิดนั้น วิธีการหนึ่งก็คือการบัญญัติกฎหมายให้มีสภาพบังคับได้ นั่นก็คือกำหนดข้อสันนิษฐานให้ถือว่า เป็นความผิด กฎหมายที่บัญญัติขึ้นจากแนวนโยบายนี้ก็เป็นพื้นฐานมาจากการสงวนอำนาจของรัฐตามแนวความคิดของทฤษฎีกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง (The positive law theory) ซึ่งการที่รัฐต้องออกกฎหมายประเภทนี้ออกมาก็เพื่อประโยชน์สุขแก่สังคมโดยรวม แม้จะต้องผลักดันการพิสูจน์ความผิดไปให้แก่ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาก็ตาม รัฐจึงต้องลดสิทธิของประชาชนที่มีอยู่ตามธรรมชาติลงบางส่วน เมื่อคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ

บทบัญญัติของกฎหมายประเภทข้อสันนิษฐานนี้เกิดขึ้นจากความน่าเชื่อถือ ความเป็นไปได้และความจำเป็นหรือนโยบายของรัฐ ดังนั้น ข้อสันนิษฐานเหล่านี้จึงไม่ได้เกิดจากเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ประกอบขึ้นด้วยการผสมระหว่างเหตุผลหลายอย่างเข้าด้วยกัน แต่เหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดข้อสันนิษฐานนี้ก็คือ ความเป็นไปได้ของข้อสันนิษฐานนั้น และยังมีเหตุผลประการอื่นอีก คือ เนื่องจากตามธรรมชาติของข้อเท็จจริงอันนั้นเป็นการยากที่จะพิสูจน์ได้ และเมื่อมีข้อเท็จจริงอันหนึ่งเกิดขึ้นและมีความเป็นไปได้มากที่ทำให้เชื่อว่าข้อเท็จจริงที่ยากแก่การพิสูจน์นั้นมีอยู่จริง เช่นนี้ย่อมเป็นการสมเหตุสมผลและเป็นการ

ประหยัดเวลาอย่างมากที่จะสรุปว่ามีข้อเท็จจริงอีกอย่างเกิดขึ้นจริง จนกว่าจะมีการพิสูจน์หักล้างว่าไม่มีอยู่จริง⁷³

บทบัญญัติกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้มีการกำหนดข้อสันนิษฐานอันเป็นโทษแก่จำเลยไว้ในกฎหมายหลายๆ ฉบับด้วยหลักการเหตุผลดังกล่าว เช่น พระราชบัญญัติการพนัน พระราชบัญญัติศุลกากร พระราชบัญญัติการพนัน พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องอั้งยี่ ซ่องโจร เป็นต้น และมีแนวนโยบายที่จะมีการบัญญัติกฎหมายกำหนดให้มีข้อสันนิษฐานทางกฎหมายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งถ้ามีข้อสันนิษฐานดังกล่าว โจทก์เพียงแต่พิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานก็เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิด หรือมีข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดเกิดขึ้นแล้ว⁷⁴

4.4.3.2 การซังน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

สำหรับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น หากเป็นพยานที่ศาลรับฟังได้แล้วว่าสามารถนำมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้ ซึ่งก็คือพยานหลักฐานที่มีการอ้าง และนำเข้าสู่สืบถูกต้องตามกระบวนการทางกฎหมาย และมีใช้พยานหลักฐานที่กฎหมายห้ามมิให้รับฟังแล้ว ศาลก็ต้องซังน้ำหนักพยานหลักฐานเหล่านั้นว่ามีน้ำหนักน่าเชื่อถือเพียงไร ซึ่งกฎหมายมิได้กำหนดกฎเกณฑ์ไว้ คงปล่อยให้เป็นดุลพินิจของศาล ซึ่งหลักการนี้นับได้ว่าเป็นหลักการพื้นฐานในกฎหมายลักษณะพยานของเกือบทุกระบบกฎหมาย หลัก Free appreciation of evidence ในกฎหมายเยอรมันซึ่งให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางที่จะ "ประเมินค่า" พยานหลักฐานแต่ละชิ้นในคดีตามดุลพินิจอิสระและชอบด้วยเหตุผล (free and reasonable discretion) โดยไม่ผูกมัดอยู่กับเกณฑ์เกี่ยวกับ "พยานยืนยันอิสระ" (corroboration) หรือ "บทตัดตอน" (Exclusionary Rule) นั้นแสดงให้เห็นถึง

⁷³ Mc Cormick's Handbook of Law of Evidence 2nd ed. (West Publishing Co. St. Paul Minnesota, 1972), p.807 อ้างถึงใน จตุรงค์ ฉินวิวัฒน์, "ข้อสันนิษฐานในคดีอาญาอันเป็นโทษแก่จำเลย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 68.

⁷⁴ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 4, หน้า 101.

หลักที่ว่า การ ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของศาลได้อย่างเด่นชัดที่สุด และ แม้แต่ในประเทศอังกฤษซึ่งมีกฎเกณฑ์วิธีการรับฟังพยานที่เคร่งครัดกว่ากฎหมายของประเทศอื่นๆ ก็ยังยอมรับเช่นกันว่า การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานต้องปล่อยให้เป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของผู้ วินิจฉัยข้อเท็จจริง (trier of facts) ซึ่งอาจเป็นคณะลูกขุนหรือศาลก็ได้สุดแล้วแต่ประเภทของคดีเป็นผู้ พิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป ซึ่งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 227 ดังกล่าวก็ระบุ ไว้อย่างชัดแจ้ง⁷⁵ ทั้งนี้เพราะมิใช่เรื่องที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ให้แน่นอนได้

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลก็คือ การตรวจดูว่าพยานหลักฐานนั้นจะ สมเหตุสมผลพอที่วิญญาณจะลงความเห็นเพื่อเห็นว่าเป็นความจริงหรือไม่ ซึ่งความเชื่อนั้นจะต้อง เกิดจากข้อเท็จจริงที่เลือกเฟ้นโดยสุจริต รอบคอบประกอบด้วยเหตุผลทั้งปวงแล้ว⁷⁶ โดยคำนึงถึง การใช้เหตุผล สามัญสำนึก จิตวิทยา และหลักตรรกวิทยา ค้นหาความน่าเป็นไปได้ของข้อเท็จจริง นั้น การที่ศาลจะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใดมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ มีน้ำหนักมากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับความน่าเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือของพยานนั่นเอง ประกอบกับความสมเหตุสมผล และมีความรับกันหรือขัดแย้งกับพยานหลักฐานอื่นหรือไม่

สำหรับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น เนื่องจากพยานหลักฐาน ทางวิทยาศาสตร์มิได้เข้าสู่การรับรู้ของศาลโดยตรง หากแต่ได้นำเข้าสู่โดยการแสดงความเห็น ของผู้ชำนาญการพิเศษ ในเรื่องของตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ ซึ่งคนธรรมดาไม่อาจเข้าใจได้ หากความเห็น ของพยานผู้ชำนาญการพิเศษเหล่านี้ มีกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน หรือหลักเกณฑ์ที่ ตรวจสอบได้ ย่อมเป็นที่น่าเชื่อถือเพราะมิใช่ความเห็นลอยๆ และทฤษฎีหรือหลักวิชาที่พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษใช้ในการตรวจพิสูจน์ทดสอบนั้น เป็นที่ยอมรับนับถือกันเป็นการทั่วไปในหมู่นักวิชาการในเรื่องนั้น ๆ ประกอบกับคุณค่าของวัตถุพยานที่นำมาตรวจวิเคราะห์ ตั้งแต่ กระบวนการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน การจัดเก็บรวบรวมอย่างเหมาะสม ความแม่นยำของทฤษฎี

⁷⁵ จรัญ ภักดีธนากุล, "พยานปากต่อปากยืนยันกันในคดีอาญา : ปัญหาหนึ่งในการชั่งน้ำหนัก พยานหลักฐาน", วารสารนิติศาสตร์ 16 มิถุนายน 2529 : 132-133.

⁷⁶ จินดาภิรมย์รายสภาบดี (จิตรี ณ สงขลา), คำอธิบายกฎหมายลักษณะพิจารณาค่า พยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : พิศาลบรรณกิจ, 2464), หน้า 308.

เทคนิคการตรวจ และความรู้ความชำนาญของผู้ชำนาญการ ย่อมทำให้ความเห็นของผู้ชำนาญการในการให้ความเห็นประกอบผลการตรวจวิเคราะห์นั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ความเห็นของผู้ชำนาญการพิเศษอาจมีสาเหตุที่ทำให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือน้อยลง อาทิเช่น

1. ความไม่สุจริต มีอคติเอนเอียง เช่น พยานผู้ชำนาญการพิเศษที่คู่ความเป็นผู้อ้างเข้ามา ข้อมูลที่ผู้ชำนาญการพิเศษได้รับจากผู้อ้าง อาจทำให้ผู้ชำนาญการพิเศษคล้อยตามตลอดจนอาจมีส่วนได้เสียในเรื่องดังกล่าว
2. พยานผู้ชำนาญการพิเศษปิดบังความรู้ ไม่ได้แสดงออกซึ่งสิ่งที่ตนรู้ หรืออาจมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ ไม่ลึกซึ้งเพียงพอ เพราะไม่ได้ติดตามศึกษาวิชาการใหม่ๆ หรือไม่ชำนาญในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่
3. พยานผู้ชำนาญการพิเศษไม่อาจแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพราะเทคนิคการซักถามของทนายความที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ชำนาญการพิเศษแสดงความคิดเห็น หรืออาจซักความโดยเพิกเฉยละเลยต่อเรื่องที่เป็นประเด็นสำคัญ ทำให้ความน่าเชื่อถือของผู้ชำนาญการพิเศษลดน้อยลง

ฉะนั้น ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่มีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ได้ยอมรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีแล้ว ด้วยคุณค่าแห่งความแม่นยำน่าเชื่อถือของการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในเรื่องที่เป็นที่ยอมรับกันในวงการศึกษาธรรมชาตินั้นแล้ว เชื่อถือได้ มีโอกาสผิดพลาดน้อยมากหรือแทบไม่มีเลยนั้น ย่อมมีน้ำหนักน่าเชื่อถือที่นับวันจะมีความสำคัญต่อการช่วยคลี่คลายคดีฆาตกรรมที่ไม่มีผู้รู้เห็นได้มากขึ้น ซึ่งเรื่องนี้เห็นได้ว่า หากมีหน่วยงานรับรองมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ และรับรองคุณสมบัติของผู้ชำนาญการพิเศษหรือผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ที่ได้มาตรฐานสากล ย่อมทำให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น